

A close-up photograph of a white, textured mask. The mask has two realistic human eyes with brown irises and dark eyelashes. The mouth is also cut out, showing a realistic human mouth with pink lips. The mask is set against a dark background.

Suad

Arsă
de vie

CARTE-DOCUMENT

- ARSĂ DE VIE -

SUAD

ARSĂ DE VIE

Titlul original: *Brûlée vive*, 2003

Traducere din limba franceză OANA CĂTĂLINA POPESCU

CUPRINS

FOCUL A CĂZUT PESTE MINE
MEMORIA
HANAN?
PĂTLĂGICA NECOAPTĂ
SÂNGELE MIRESEI
ASSAD
SECRETUL
ULTIMA ÎNTÂLNIRE
FOCUL
PE MOARTE
JACQUELINE
SUAD VA MURI
ELVEȚIA
MARUAN
TOT CEEA CE LIPSEȘTE
MARTOR SUPRAVIEȚUITOR
JACQUELINE
FIUL MEU
A CONSTRUI O CASĂ

FOCUL A CĂZUT PESTE MINE

Eu sunt o fată și o fată trebuie să meargă repede, cu capul aplecat, privind în pământ, ca și cum și-ar număra pașii. Privirea ei nu trebuie să se ridice, nici să rătăcească de-a dreapta sau de-a stânga drumului, pentru că dacă ochiul ei l-ar întâlni pe cel al unui bărbat, tot satul ar considera-o *sharmuta*.

Dacă o vecină, deja căsătorită, o femeie bătrână sau oricine altcineva ar vedea-o singură pe uliță, neînsoțită de mamă sau de o soră mai mare, fără oi, fără snopi de fân sau saci cu smochine, tot *sharmuta* ar numi-o.

O fată trebuie să fie măritată pentru a privi drept în fața ei, pentru a merge la prăvălia negustorului, pentru a se putea epila și pentru a purta bijuterii.

Atunci când o fată nu este căsătorită până la vârsta de paisprezece ani, așa cum s-a întâmplat cu mama mea, satul începe să râdă de ea. Dar, pentru a se putea căsători, o fată trebuie să aștepte să-i vină rândul, în familie. Cea mai mare mai întâi, apoi - celelalte.

Sunt prea multe fete în casa tatălui meu. Patru, toate la vârsta măritişului. Mai sunt și două surori vitrege făcute de cea de-a doua soție a tatălui nostru. Ele sunt încă mici. Unicul bărbat, fiul adorat de toți, fratele nostru Assad, s-a născut glorios printre toate fetele astea, pe locul al patrulea. Eu sunt a treia.

Tatăl meu, Adnan, este nemulțumit de mama mea, Leila, care i-a dăruit toate aceste fete. El este nemulțumit și de a doua nevastă a lui, Aișa, care nu i-a dăruit decât fete.

Nura, cea mai mare, s-a căsătorit târziu, pe când eu însămi aveam în jur de cincisprezece ani. Kainat, a doua fată, nu a fost cerută în căsătorie de nimeni. Am auzit că un bărbat l-a întrebat pe tata de mine, dar mi s-a spus că trebuie să aștept căsătoria lui Kainat înainte de a putea să visez la a mea. Dar Kainat poate că nu este prea frumoasă sau poate că este prea înceată la munca... Nu știu de ce nu

este cerută în căsătorie, însă dacă ea rămâne fată bătrână, va fi bătaia de joc a satului și eu de asemenea.

Eu nu am cunoscut nici un joc, nici vreo plăcere, de când mintea mea este capabilă să-și amintească. A te naște fată în satul nostru este un adevărat blestem. Singurul vis spre libertate este căsătoria - a părăsi casa tatălui pentru cea a soțului și a nu te mai întoarce nici dacă ești bătută. Este o rușine ca o fată să se întoarcă în casa tatălui ei, ea nu trebuie să ceară protecție decât acasă la ea, este datoria familiei de a o trimite la soț.

Sora mea a fost bătută de soțul ei și ne-a făcut rușinea de a veni acasă la noi ca să se plângă.

Ea a avut șansa de a avea un bărbat și eu visez la așa ceva.

De când am auzit că un bărbat îmi vorbise tatălui meu despre mine, neliniștea și curiozitatea mă devorează. Știu că băiatul locuiește la trei sau patru case depărtare de noi. Uneori, îl pot zări din înaltul terasei unde întind lenjeria la uscat. Știu că el are o mașină, este îmbrăcat cu costum, poartă permanent o servietă mare, probabil că lucrează în oraș, într-un domeniu „bun” pentru că nu l-am văzut niciodată îmbrăcat ca un muncitor, totdeauna arată impecabil. Mi-ar plăcea să-i văd fața mai de aproape, dar mi-e teamă că familia mea m-ar putea surprinde tocmai când stau la pândă. Așa că, ducându-mă să caut fân pentru o oaie bolnavă, la grajd, merg repede pe drum, în speranța că-l voi putea vedea mai de aproape. Dar își lasă mașina prea departe. Folosind mereu puterea mea de observație, aproape că știu la ce oră iese ca să plece la lucru. La ora șapte dimineața, mă prefac că strâng lenjeria de pe terasă sau că merg să caut o smochină coaptă, sau că mă duc să scutur covoarele pentru a-l vedea chiar și doar un minut plecând cu mașina. Trebuie să mă mișc repede ca să nu mă observe ai mei.

Urc scările, trec prin camere ca să ajung la terasă, scutur cu energie un covor și privesc peste zidul de ciment, cu

ochii ușor întorși spre dreapta. Dacă m-ar vedea cineva de departe, nu ar putea ghici că privesc pe uliță.

Uneori, am timp să îl zăresc. Sunt îndrăgostită de bărbatul acesta și de mașina asta! Pe terasa mea, îmi imaginez o mulțime de lucruri: sunt măritată cu el și privesc, ca acum, mașina - îndepărtându-se până ce nu o mai văd, dar el se va întoarce de la muncă la apusul soarelui. Îi voi scoate încălțărilor și, în genunchi, îi voi spăla picioarele, așa cum face mama mea cu tata. Îi voi aduce ceaiul, îl voi privi cum își fumează pipa sa lungă, așezat precum un rege în fața casei. Voi fi o femeie care are un soț!

Și voi putea chiar să mă machiez, voi putea ieși la cumpărături, voi putea să mă urc în mașina asta cu soțul meu și chiar voi putea merge în oraș. Voi putea suporta orice rău, pentru simpla libertate, dacă am chef să trec singură de ușa asta și să mă duc să cumpăr pâine!

Însă nu voi fi niciodată o *sharmuta*. Nu-i voi privi pe ceilalți bărbați, voi continua să merg repede, dreaptă și mândră, dar fără să-mi mai număr pașii, cu ochii plecați, iar satul nu mă va putea vorbi de rău, pentru că sunt măritată.

De pe această terasă înaltă a început povestea mea teribilă. Eram deja mai bătrână decât sora mea mai mare în ziua nunții ei și speram, și disperam.

Probabil că aveam optsprezece ani sau poate ceva mai mult, nu știu.

Memoria mea s-a făcut fum în ziua în care focul a căzut peste mine.

MEMORIA

Sunt născută într-un sat micuț. Mi s-a spus că era așezat undeva pe teritoriul iordanian, apoi – transiordanian, apoi – cisiordanian, dar, cum eu nu m-am dus niciodată la școală, nu știu nimic despre istoria țării mele. Mi s-a mai spus că m-am născut acolo fie în 1958, fie în 1957... Așadar, astăzi am în jur de patruzeci și cinci de ani. Acum douăzeci și cinci de ani, eu nu vorbeam decât araba, nu ieșisem niciodată din satul meu mai departe de câțiva kilometri de ultima casă, știam că există orașe mai departe, fără să le fi văzut vreodată. Nu știam dacă Pământul este rotund sau plat, nu aveam nicio idee despre ce înseamnă lumea! Știam că trebuie să-i detest pe evrei, care ne luaseră pământul, tatăl meu îi numea „porci”. Nu trebuia să te apropii de ei, nici să le vorbești, nici să-i atingi, fiindcă exista riscul să devii și tu porc ca ei. Trebuia să-mi fac rugăciunea de cel puțin două ori pe zi, recitam ca mama și ca surorile mele, dar nu am aflat despre existența Coranului decât după mulți ani, în Europa. Unicul meu frate, regele casei, mergea la școală, dar fetele – nu. A te naște fată la noi era un blestem. O soție trebuia să nască mai întâi un băiat, cel puțin unul, iar dacă naștea numai fete, își băteau joc de ea. Era nevoie de maximum două sau trei fete în casă pentru munca, pentru lucrul câmpului sau îngrijirea animalelor. Dacă mai veneau și altele, asta era o mare nenorocire de care trebuia să scapi cât mai urgent. Și am aflat repede cum se debarasau de ele. Am trăit așa până în jurul vârstei de șaptesprezece ani, fără a ști nimic în afara faptului că, fiind fată, eram ceva mai puțin decât un animal.

Era prima mea existență, cea a unei femei arabe în Cisiordania. Asta a durat douăzeci de ani și eu acolo am murit. Moartă fizic, social, pentru totdeauna.

A doua mea existență a început în Europa, la sfârșitul anilor '70, pe un aeroport internațional. Sunt o rămășiță umană suferind pe o targă. Miros a moarte în așa măsură,

Încât pasagerii avionului care m-a adus până acolo au protestat. Chiar ascunsă în spatele unei perdele, prezența mea le-a fost insuportabilă. Mi se spune că voi trăi, dar eu știu bine că nu, și îmi aștept moartea. Chiar o implor să mă ia. Moartea este de preferat suferinței și umilinței. Nu a mai rămas nimic din corpul meu, de ce vor ei să mă facă să trăiesc, de vreme ce eu nu doresc să mai exist, nici cu trupul, nici cu spiritul?

Astăzi încă, mă mai gândesc la ce a fost. Aș fi preferat să mor, cu adevărat, decât să înfrunt aceasta a doua viață a mea, care mi se oferea cu atâta generozitate. Dar a supraviețui, în cazul meu, era un miracol. Asta mi-a permis să depun mărturie acum, în numele tuturor aceluia care nu au avut aceasta șansă, care continuă să moară și în zilele noastre, din acest unic motiv: sunt femei.

A trebuit să învăț limba franceză, ascultându-i pe oameni și străduindu-mă să repet cuvintele care mi se explicau prin semne: „Rău? Nu e rău? Să mănânci? Să bei? Să dormi? Să mergi?” Și eu răspundeam prin semne „da” sau „nu”.

Mult mai târziu, am învățat să citesc cuvintele din ziar, cu multă răbdare, zi după zi. La început, nu descifram decât anunțurile mici, ferețele, frazele scurte cu cuvinte puține, pe care le repetam fonetic. Câteodată aveam impresia că sunt un animal care era învățat să comunice ca oamenii, în timp ce în capul meu, în limba arabă, mă întrebam unde sunt, în ce țară și de ce nu eram moartă în satul meu. Mi-era rușine că sunt încă în viață, nimeni nu știa asta. Mi-era frică de aceasta existență și nimeni nu mă înțelegea.

Trebuia să spun toate astea înainte de a încerca să adun cioburi din memoria mea, pentru că aș fi vrut ca toate cuvintele mele să fie cuprinse într-o carte.

Am o memorie cu goluri. Prima parte a existenței mele este plină de imagini, scene ciudate de violență ca într-un film. Mi se întâmplă ca să nu cred nici eu, cu atât mai mult cu cât mi-e foarte greu să le pun în ordine. Este posibil, de exemplu, să uit numele uneia dintre surorile mele? La ce vârstă s-a căsătorit fratele meu? În timp ce nu am uitat

caprele, oile, vacile, cuptorul cu pâine, spălatul rufelor din grădină, recolta de conopidă și de dovlecei, de roșii și de smochine... grajdul și bucătăria... sacii de grâu și șerprii? Terasa unde-mi pândeam iubitul? Lanul de grâu unde am comis „păcatul”?

Așadar, îmi amintesc cu greu de copilăria mea. Uneori, o culoare sau un obiect mă frapează și atunci îmi revine o imagine, un personaj, strigăte, fețe care se amestecă. Adeseori, când sunt întrebată ceva, vidul definitiv se instalează în capul meu. Caut cu disperare răspunsul, dar el nu vine. Sau apare subit o altă imagine și nu știu cu ce corespunde ea. Dar imaginile astea sunt înregistrate în capul meu și nu le voi uita niciodată; căci nu poți să-ți uiți propria moarte.

Mă numesc Suad, sunt o fată cisiordaniană și împreună cu sora mea îngrijesc de oi și de capre, pentru că tatăl meu are o turmă și eu trudesesc mai mult decât un măgar.

Am început să muncesc de la opt sau nouă ani și am văzut sângele de menstruație pe la zece ani. La noi se spune că o fată este „coaptă” atunci când apare chestia asta. Mi-era rușine de sângele acesta pentru că el trebuia tănuțit, chiar și în ochii mamei mele, trebuia să-mi spăl *saruulul* pe ascuns, să-i redau albeața și să-l usuc repede la soare, pentru ca bărbații și vecinii să nu-l vadă. Nu aveam decât două *saruale*. Îmi amintesc de hârtia care mă proteja în acele zile blestemate, când ești ca un ciumat. Alergam să-mi duc semnul impurității mele pe ascuns, la pubelă. Dacă mă durea burta, mama îmi fierbea frunze de salvie și îmi dădea să beau. Îmi înfășura capul cu un fular strâns și a doua zi nu mai aveam nimic. E singurul medicament de care îmi amintesc și pe care îl folosesc încă pentru ca este foarte eficient.

De dimineață, mă duc în grajd, fluier cu ajutorul degetelor pentru ca oile să se strângă în jurul meu și să plec cu sora mea Kainat, mai în vârstă cu un an. Fetele nu trebuie să plece singure sau cu surori mai mici. Cea mai

mare servește de garanție celei mici. Sora mea Kainat era amabilă, rotundă, cam grasuță, pe când eu sunt mică și slabă, dar ne înțelegem bine.

Plecăm amândouă pe câmp cu oile și caprele, la un sfert de oră de mers după ce ieși din sat, mergând repede, cu ochii plecați până la ultima casă. Odată ajunse în câmp, eram libere să ne povestim tot felul de prostii și chiar să râdem puțin. Nu îmi amintesc să fi avut niște conversații importante. Era vorba mai mult despre cum o să mâncăm brânza, de cum ne bucuram de pepenii verzi, de păzitul oilor și mai ales a caprelor în stare să devoreze toate frunzele unui smochin în câteva minute. Când oile se strângeau în cerc pentru a dormi, adormeam și noi, la umbră, asumându-ne riscul de a lăsa vreun animal să se rătăcească pe un câmp învecinat și de a suporta consecințele la întoarcerea acasă. Dacă animalul ar fi intrat într-o grădină de zarzavat sau dacă am fi fost în întârziere câteva minute, ne-am fi ales cu o bătaie cumplită cu lovituri de curea.

Pentru mine, satul nostru era drăguț și înverzit. Avea multe smochine, mulți struguri, fructe, lămâi, măslini uriași. Tatăl meu are jumătate din parcelele cultivate ale satului... Nu este foarte bogat, dar are destule bunuri. Casa e mare, din piatră, înconjurată de un zid cu o poartă mare cenușie, din fier. Această poartă este simbolul claustrării noastre. Odată ajunși înăuntru, ea se închide după noi, împiedicându-ne să ieșim. Adică, poți intra pe poarta asta venind de afară, însă nu poți ieși. Există o cheie? Un sistem automat? Îmi amintesc că tatăl meu și mama ieșeau, dar nu și noi. Fratele meu, dimpotrivă, era liber. Liber ca pasărea cerului: merge la cinematograful, iese, se întoarce pe aceeași poartă, face tot ce vrea. O priveam adesea, priveam poarta asta blestemată, de fier, spunându-mi: „Niciodată nu voi putea ieși de aici, niciodată...”

Nu cunoșteam prea bine satul pentru că nu aveam dreptul să ieșim. Închizând ochii ca să mă concentrez mai bine și cu mult efort, pot spune ce am văzut din el: casa

părinților mei, apoi cea pe care eu o numesc casa celor bogați, un pic mai departe, pe aceeași parte. În față - casa iubitului meu. Traversezi și ea este acolo, o văd de pe terasă. Mai văd și alte case dispersate, dar nu știu câte sunt, în orice caz - foarte puține. Ele sunt înconjurate de ziduri joase sau de grilaje de fier, și oamenii au grădini de zarzavat, ca și noi. Nu am vizitat niciodată satul în întregime. Nu ies din casă decât ca să mă duc la piață cu tata și cu mama sau la câmp cu sora mea și cu oile, asta-tot.

Până la vârsta de șaptesprezece sau optsprezece ani n-am văzut nimic altceva. Nu am intrat niciodată în magazinul din sat, de lângă casă, dar trecând cu camioneta tatălui meu spre piață, îl văd pe negustor stând în picioare în fața ușii, fumându-și țigările. Există două scări mici în fața magazinului: la dreapta oamenii vin să cumpere țigări, ziare și băuturi, numai bărbați; la stânga sunt legume și fructe.

Mai există o altă casă pe aceeași parte a drumului, unde trăiește o femeie căsătorită cu patru copii, dar ea are dreptul să iasă din casă. Ea poate intra în magazin, o văd în fața scării dinspre legume, cu sacii transparenți de plastic.

Era mult teren în jurul casei. Aici erau plantați dovlecei, conopidă și roșii, numai legume. Cu casa de alături, grădinile erau lipite, fiind separate doar printr-un gard scund care putea fi ușor sărit, dar niciuna dintre noi n-o făcea. Poarta era închisă normal. Nici unei fete din casă nu-i venea ideea de a trece de bariera asta simbolică. Unde s-ar fi putut duce? Odată ajunsă în sat, pe drum, o fată singură ar fi fost reperată foarte repede, reputația sa și onoarea familiei fiind distruse.

Eu spălam rufe în interiorul acestei grădini. Era un puț într-un colț, și eu încălzeam apa într-un lighean, pe un foc de lemne. Luam un mănunchi de nuiele din țarc, rupeam eu însămi crengile cu genunchiul și trecea un timp mai lung până se încălzea apa... un timp mai lung. Dar făceam altceva între timp, măturam, spălam pe jos, mă ocupam de

legumele din grădină. Pe urmă, spălam rufele cu mâna și mergeam să le întind la soare pe terasă.

Casa era modernă, foarte confortabilă, dar noi nu aveam apă caldă în interior, pentru toaletă sau bucătărie. Trebuia s-o încălzim afară și s-o transportăm. Mai târziu, tata a făcut instalație de apă caldă și a adus o cadă cu duș. Toate fetele foloseau aceeași apă pentru baie, numai fratele nostru avea dreptul la o altă apă și bineînțeles, tatăl meu.

Noaptea, eu dormeam cu surorile mele, pe pământ, sub o blană de oaie cu lână. Când era foarte cald, dormeam pe terasă, aliniată, sub lună. Fetele stăteau una lângă alta, într-un colț. Părinții și fratele – în altul.

Ziua de lucru începea devreme. Către ora patru dimineața, la răsăritul soarelui, dacă nu chiar mai înainte, tata și cu mama se trezeau. În vremea grâului, aduceau și mâncam împreună, tata, mama, surorile și cu mine. Pe timpul smochinelor, plecam tot destul de devreme. Trebuia să le strângem una câte una, fără să uităm să le punem în cutii și tatăl meu se ducea cu ele în piață. Mergea cam o jumătate de oră, cu măgarul și ajungea într-un oraș foarte mic, ce-i drept, căruia i-am uitat numele, dacă l-am știut vreodată... Jumătate din piață, la intrarea în oraș, era rezervată producătorilor autohtoni, și negustorii de acolo vindeau. Pentru îmbrăcăminte, trebuia să mergi într-un oraș mai mare și să iei mașina. Dar fetele nu mergeau acolo niciodată. Mama se ducea acolo cu tata. Uite cum era: ea făcea cumpărături cu tatăl meu și dădea câte o rochie fetelor. Îți place sau nu, trebuie s-o porți. Nici surorile mele, nici eu, nici măcar mama nu aveam vreun un cuvânt de spus. Aveam de ales asta sau nimic.

Astfel, aveam rochii lungi cu mâneci scurte, era un fel de bumbac, gri, uneori alb, foarte rar negru, o țesătură foarte călduroasă care ne ciupea de piele. Gulerul era destul de înalt, bine închis. Însă eram obligate să purtam o cămașă cu mâneci lungi sau o vestă în plus, după anotimp. Uneori era atât de cald, că ne sufocam, dar mânecile erau obligatorii. A arăta o bucată de braț sau de picior, sau și

mai rău – un mic decolteu, era întruchiparea rușinii. Eram mereu desculțe, nu aveam niciodată încălțări, doar unele femei măritate aveau uneori.

Eu purtam un *sarual* sub rochia asta lungă și închisă cu nasturi până la gât, un pantalon gri sau alb, foarte bufant și pe deasupra un chilot mare ca un fel de șorț, care urca până sus pe burtă. Toate surorile mele erau îmbrăcate la fel.

Mama purta adesea negru. Tatăl meu purta un *sarual* alb, o cămașă lungă și *kaffiyeh*-ul.

Tatăl meu! Îl revăd așezat în fața casei, stând pe pământ sub un pom, cu bastonul lângă el. E scund, are tenul foarte alb cu pete roșii, capul rotund și ochii albaștri, foarte răutăcioși. Într-o zi și-a rupt piciorul, cazând de pe cal și fetele erau foarte bucuroase pentru că el nu mai putea să fugă după noi cu cureaua ca să ne bată. Dacă ar fi murit, am fi fost și mai bucuroase.

Îl văd clar pe acest om. Nu-l voi putea uita niciodată, ca și cum ar fi fost fotografiat în mintea mea. Era așezat în fața casei, ca un rege în fața palatului său cu *kaffiyeh*-ul care-i ascundea capul roșcat și chel, poartă curea, iar bastonul îi este așezat pe piciorul îndoit. Îl văd clar, e acolo micuț și răutăcios, își ridică cureaua... și strigă: „De ce au venit oile singure?!”

Mă trage de păr, mă târăște pe pământ în bucătărie. Mă lovește în timp ce eu stau în genunchi, mă trage de coadă ca și cum ar vrea s-o smulgă, și o taie cu o foarfecă mare, pentru tuns oile. Nu mai am păr. Pot să plâng, să strig sau să implor, nu voi căpăta decât lovituri de picioare în plus. Este greșeala mea.

Am adormit împreună cu sora mea, pentru că era prea cald și am lăsat oile să plece. El ne lovește atât de tare cu bastonul, încât uneori nu mă pot culca nici pe stânga, nici pe dreapta, atât de rău mă doare. Cu cureaua sau cu bastonul, cred că ne bătea în fiecare zi. O zi în care nu ne bătea nu era o zi normală.

Probabil că atunci ne-a legat pe amândouă, pe Kainat și pe mine, cu mâinile la spate, cu picioarele legate, cu un fular la gură ca să ne împiedice să țipăm. Am rămas așa toată noaptea, legate de o bară în grajdul cel mare, cu animalele, dar ne era mai rău decât lor.

Așa era în satul acela, domnea legea bărbaților. Fetele și femeile erau, cu siguranță, bătute zilnic și în celelalte case. Le auzeam țipând, deci era normal să fie bătute, rase pe cap și prinse de o bară în grajd. Nu exista un alt mod de a trăi.

Tatăl meu era regele, bărbatul atotputernic, cel care posedă, care decide, care lovește și ne torturează. El își fumează liniștit pipa în fața casei, cu femeile închise, pe care le tratează mai rău decât pe vite. Un bărbat își ia o femeie pentru a avea băieți, ca să-i servească drept sclavă ca și fetele care vor veni, dacă soția va trăi nenorocirea să le nască.

Adesea mă gândeam privindu-l pe fratele meu, pe care toată familia îl adora, ca și mine: „Ce are el în plus? A ieșit din aceeași burtă ca și mine...” Și nu găseam niciun răspuns. Asta era. Trebuia să îl servim, ca și pe tatăl nostru, târându-ne cu capul aplecat.

Văd și acum platoul cu ceai, chiar și acest platou de ceai trebuia adus bărbaților din familie târându-ne, supuse, numărându-ne pașii, cu spatele aplecat și în tăcere. Nu se vorbea. Răspundeam doar la întrebări. La prânz - orez cu zahăr, legume cu pui sau carne de oaie. Și întotdeauna pâine. Totdeauna aveam de mâncare, familiei noastre nu-i lipsea nimic la masă.

Sunt multe fructe. Strugurii, trebuia doar să-i culeg de pe terasă. Sunt portocale, banane și mai ales smochine negre și verzi. Și dimineața, când ne duceam să le culegem, devreme, asta constituie o amintire pe care nu o voi uita niciodată. Ele s-au deschis un pic, cu frigul nopții și curg ca mierea cea mai pură.

Era muncă grea la oi. Să scoți oile, să le duci afară, la câmp, să le păzești, să le aduci înapoi, să tunzi lâna pe care tatăl meu avea s-o vândă în piață.

Iau oaia de picioare, o așez pe pământ, o leg și o tund cu o foarfecă uriașă, pentru lâna. Ea este prea mare pentru mâinile mele și după o clipă mi-e rău. Le mulg, așezată pe pământ. Îi fixează picioarele între picioarele mele și mulg laptele ca să fac brânză. Sau îl las să se răcească și îl bem așa, gras și hrănitor.

În gospodăria tatălui meu, grădina ne dă aproape tot ce ne trebuie de mâncare. Și facem tot, noi singuri. Tatăl meu nu cumpără decât zahăr, sare și ceai.

Dimineața, eu prepar ceaiul pentru fete, pregătesc puțin ulei de măsline într-o farfurioară cu măslinile alături și încălzesc apa într-un lighean, pe jăratul cuptorului de pâine. Ceaiul verde uscat este într-un sac de pânză bej, pe jos, într-un colț al bucătăriei. Bag mâna în sac, iau un pumn pe care îl pun în ceainic, adaug zahărul și mă întorc să caut ligheanul încălzit, din grădină. E foarte greu și abia îl duc de cele două toarte. Cu spatele curbat ca să nu mă frig, mă întorc în bucătărie și vărs apa în ceainic, încet, peste ceai și zahăr. Zahărul acesta este prețios și scump. Știu că, dacă las să scape pe jos câteva fărâme, voi fi bătută, așa că sunt atentă. Dacă sunt neîndemânică, nu trebuie să-l mătur, ci să-l strâng și să-l pun la loc, în ceainic. Apoi surorile mele vin să mănânce, dar tatăl, mama și fratele meu nu sunt niciodată cu noi. În imaginea asta, a ceaiului de dimineața, așezată pe pământ în bucătărie, eu nu le revăd niciodată decât pe surorile mele. Încerc să-mi amintesc vârsta mea de atunci, dar e greu. Sora cea mare, Nura, nu este încă măritată?

Sunt incapabilă să-mi pun în ordine amintirile, în funcție de vârsta mea, mă gândesc că datarea este aproximativă cu un an sau doi, mai sigur este faptul că era în momentul căsătoriei Nurei. Cred că aveam pe atunci în jur de cincisprezece ani.

Așadar, în casă rămăseseră sora mea Kainat, mai mare cu un an și care nu s-a căsătorit, și încă o soră, după mine, al cărei nume îmi scapă. Am căutat mult în memorie numele ei, dar nu mi-l amintesc. Sunt obligată atunci să-i dau un nume, ca să vorbesc despre ea, așa că o voi numi Hanan, dar să mă ierte, căci sigur nu e cel adevărat. Știu că ea se ocupa de cele două surori vitrege pe care tata le adusese acasă, după ce o părăsise pe cea de-a doua soție, Aișa. Am văzut-o pe această femeie și nu am urât-o. Era normal că a luat-o tata. El își dorise întotdeauna fii, dar asta nu a reușit nici cu Aișa, care nu i-a dăruit decât două fete, iar fete! Atunci el a părăsit-o și le-a adus pe cele două surori mai mici acasă. Era normal. Totul era normal în această existență, inclusiv loviturile de baston și tot restul. Nici nu îmi închipuiam alt mod de viață. De altfel, nu îmi imaginam nimic. Cred că, de fapt, mintea mea nu avea vise, nici gânduri precise. Nu aveam nici o jucărie, nici o distracție, numai ascultare și supunere.

În orice caz, cele două micuțe locuiau acum cu noi. Hanan rămâne acasă ca să se ocupe de ele, și de asta sunt sigură. Dar, din păcate, și prenumele lor au fugit în uitare. Eu le numesc întotdeauna „micile surori...” În primele mele amintiri, ele au în jur de cinci și șase ani, și încă nu muncesc. Grija lor le-o poartă Hanan, care iese foarte rar din casă, numai în caz de nevoie absolută, pentru a strânge legumele când e anotimpul lor.

La noi, copiii vin cam la un an, unul după altul. Mama mea s-a măritat la paisprezece ani, tatăl meu era mult mai în vârstă decât ea. Ea a făcut mulți copii. Paisprezece cu totul. Au rămas în viața cinci. Mult timp nu am realizat ce înseamnă paisprezece copii... Într-o zi, tatăl mamei mele vorbea despre asta, în timp ce eu serveam ceaiul. Parcă aud și acum fraza: „Ce bine că te-ai măritat tânără, ai putut face paisprezece copii... și ai avut și un băiat, ce bine!”

Deși nu mersesem la școală, știam să număr oile. Așa că puteam să număr pe degete că nu eram decât cinci copii născuți din aceeași burtă: Nura, Kainat, eu – Suad, Assad și

Hanan. Unde erau ceilalți? Mama mea nu spunea niciodată că muriseră, dar era ca un fapt de la sine înțeles în expresia ei obișnuită: „Am paisprezece copii, din care șapte - vii”. Admițând că ea le număra și pe surorile vitrege, fiindcă nu ne ziceam niciodată surori vitrege, ci „surori...” Eram cu adevărat șapte... Deci, lipseau alte șapte? Admițând că nu le număra și pe surorile cele mici, însemna că lipseau nouă?

Într-o zi totuși, am înțeles de ce nu eram acasă decât șapte sau cinci...

Nu știu ce vârstă aveam, dar nu eram „coaptă” încă, deci aveam mai puțin de zece ani. Nura - cea mai în vârstă - era cu mine. Am uitat multe lucruri, dar nu și ce am văzut cu ochii mei, terorizată, fără să îmi dau seama totuși că era o crimă.

O văd pe mama culcată pe pământ pe o piele de oaie. Ea naște și mătușa mea Salima este cu ea, așezată pe o pernuță. Aud țipete, țipetele mamei și ale bebelușului, și foarte repede mama ia pielea de oaie și îl sufocă pe copil. Ea stă în genunchi, îl văd pe copil mișcându-se sub acoperământ și apoi - gata. Nu știu ce a mai fost pe urmă, bebelușul nu mai era acolo, asta a fost tot și o frică grozavă mă cuprinsese.

Deci, era o fată pe care mama a ucis-o la naștere. Am văzut-o o dată, apoi - a doua oară, nu sunt sigură că am asistat și la a treia, dar am știut. O aud pe sora mea Nura zicându-i mamei: „Dacă voi avea fete o să fac și eu ca tine...”

Așa deci a scăpat mama de cinci sau șapte fete pe care le-a avut în afară de noi, în mod sigur, după Hanan, ultima supraviețuitoare.

Era un lucru firesc, natural, care nu trebuia să creeze probleme nimănui. Nici mie, cel puțin așa am crezut prima dată, chiar dacă îmi era frică.

Aceste fete pe care mama le omora erau ca o parte din mine. Am început să mă ascund ca să pot plânge de fiecare dată când tatăl meu tăia o oaie sau un pui, pentru că

tremuram pentru viața mea. Moartea unui animal ca și cea a unui copil, atât de simplă și obișnuită pentru părinții mei, îmi declanșa teroarea că o să dispar și eu, la rândul meu, tot atât de simplu și repede. Îmi spuneam: „Va veni și rândul meu într-o bună zi sau rândul surorilor mele, căci ei ne pot ucide când vor. Mare sau mică, nu e nicio diferență. Pentru că ei ne dau viață, au dreptul să ne-o și ia”.

Atâta timp cât trăiești la casa părinților, în satul meu, frica de moarte este permanentă. Mă tem să mă urc pe o scară când tatăl meu este dedesubt. Mi-e frică de toporul cu care se sparg lemnele, frică de puț când mă duceam să aduc apă. Frica de tatăl meu când supraveghea întoarcerea oilor, la grajd, împreună cu noi. Frică de zgomotul ușii în noapte, frică de a nu fi sufocată cu pielea de oaie care îmi servește de pat.

Uneori, când ne întorceam de la câmp cu animalele, Kainat și cu mine vorbeam despre asta:

— Și dacă toată lumea e moartă când ne întoarcem acasă...? Și dacă tata a omorât-o pe mama? O lovitură de piatră e suficientă! Ce facem?

— Eu mă rog de fiecare dată când mă duc după apă, pentru că puțul e adânc. Mă gândesc că, dacă mă împinge, nimeni nu va ști unde sunt! Poți muri în adâncuri, nimeni nu te va căuta.

Puțul era marea mea groază. Și cea a mamei, o simțeam. Îmi mai era frică și de râpe, când veneam acasă cu caprele și oile. Priveam în jurul meu, de teamă că tata se putea ascunde undeva și că avea să mă împingă în gol. Ar fi fost ușor pentru el și, odată ajunsă în fundul râpei, eram moartă. Putea chiar să mă acopere cu câteva pietre, eram în pământ și acolo aveam să rămân.

Posibila moarte a mamei noastre ne preocupa chiar mai mult decât moartea unei surori. O soră nu era nimic, oricum mai aveam și altele... Pe ea o bătea adesea ca și pe noi. Uneori încerca să ne ia apărarea când el ne bătea prea tare și atunci o lovea violent, o trântea pe jos, o trăgea de păr... Viața noastră zilnică era o moarte posibilă, zi după zi.

Ea putea veni din nimic, ca o surpriză, doar pentru că tata așa decisese. Așa cum mama decidea să-și sufoce copiii - fetele.

Ea era gravidă și apoi nu mai era, nimeni nu întreba nimic. Noi nu aveam legături cu alte fete din sat. Doar „buna ziua” și „la revedere”. Nu eram niciodată împreună, cu excepția căsătoriilor. Și discuțiile erau banale. Era vorba despre hrană, de comentarii despre mireasă sau despre alte fete pe care le consideram frumoase sau urâte... sau de câte o femeie, care avea noroc pentru că era machiată.

— Privește-o pe aia, și-a depilat sprâncenele...

— Are o coadă împletită drăguț...

— Ah, uite-o pe asta, are pantofi în picioare!

Era fata cea mai bogată din sat, purta papuci de piele, brodați. Noi ieșeam desculțe pe câmp, aveam spini în tălpi și eram obligate să ne așezam pe jos ca să-i scoatem. Mama nu avea pantofi, sora mea Nura se măritase desculță. Țsta era esențialul celor câtorva fraze schimbate la căsătorii și eu nu am participat decât la două sau trei ceremonii.

Nici nu-ți trecea prin gând să te plângi că ești bătută, pentru că asta se întâmpla în mod curent. Nu conta un copil viu sau mort, se vorbea doar când o femeie năștea un băiețel, doar asta era important. Dacă băiatul era viu, cinste pentru ea și familia ei. Dacă se năștea mort, era plâns, nenorocire pentru femeie și familia ei. Se socotea doar partea bărbătească, nu și cea femeiască.

Nu știu, așadar, ce soartă aveau fetele nou-născute după ce erau sufocate de mama mea. Erau înmormântate pe undeva? Sau serveau ca hrană câinilor?

...Mama mea se îmbrăca în negru, la fel și tata. Fiecare naștere a unei fete era un doliu în familie. Era vina mamei că nu făcea decât fete. Așa gândea tatăl meu, ca și tot satul.

În satul meu, dacă bărbații trebuiau să aleagă între o fiică și o vacă, alegeau vaca. Tatăl meu repeta fără încetare că noi nu eram bune de nimic:

— O vacă dă lapte și viței. Ce facem cu laptele și vițeeii? Îi vindem. Aduci banii acasă, ceea ce înseamnă că vaca face servicii familiei. Dar o fată? Ce serviciu face ea familiei? Nimic. Oile, ele ce aduc pentru casă? Lână. Vinzi lâna și aduci bani acasă. Mielul crește, face alți miei, iar din lapte faci brânză, o vinzi, aduci bani acasă. O vacă sau o oaie – mai bine decât o fată...

Și noi, fetele, eram convinse de asta. De altfel, vaca, mielul, capra erau mai bine tratate decât noi. Niciodată nu ar fi bătut cineva o vacă sau un miel!

Și mai eram convinse și de faptul că o fiică este o problemă pentru tatăl ei, lui îi era frică de faptul că nu o va mărita. Când e maritală, apare nenorocirea și rușinea dacă își părăsește soțul care o maltratează, și îndrăznește să se întoarcă la părinți. Și atâta timp cât nu e căsătorită, tatăl se teme că va rămâne fată bătrână, pentru că satul va vorbi și asta este o dramă pentru toată familia. Dacă o fată bătrână merge pe stradă împreună cu părinții, toată lumea o privește și-și bate joc de ea. Dacă a trecut de douăzeci de ani și este încă la casa părintească, nu este normal. Fiecare admite regula căsătoriei fetei celei mai mari și apoi următoarele, în ordinea vârstei. Dar trecută de douăzeci de ani... nimeni nu mai admite așa ceva. Nu știu cum stau lucrurile în alte locuri, în orașele din țara mea, dar astea erau faptele în satul meu.

Când eu am dispărut de acolo, mama avea mai puțin de patruzeci de ani. Ea născuse doisprezece sau paisprezece copii. Îi rămăseseră cinci sau șapte. Îi sufocase pe ceilalți? Nu era important. Era doar „normal”.

HANAN?

Exista frica de moarte și poarta de fier, zăvorâtă peste existența noastră de fete care supraviețuiseră, supuse. Fratele meu Assad pleca la școală purtând un ghiozdan, putea încăleca pe un cal și pleca la plimbare. Fratele meu Assad nu mânca împreună cu noi. El creștea așa cum trebuia să crească un bărbat, liber și mândru, slujit ca un prinț de fetele casei. Și eu îl adoram ca pe un prinț. Încălzeam apa băii lui încă de când era mic, îl spălam pe cap, îi purtam de grijă ca unei comori neprețuite. Nu știam nimic despre viața lui în afara casei, ignoram ce învăța el la școală, ce vedea și ce făcea el în oraș. Așteptam să ajungă la vârsta însurătorii: căsătoria este singurul lucru care are importanța într-o familie, împreună cu nașterea unui fiu!

Assad era frumos. Noi doi eram atât de apropiați unul de celălalt pe cât era posibil să fim în familia mea, atâta timp cât era copil. O diferență de un an, faptul de a fi fost sora lui mai mare, cea mai apropiată ca vârstă, mi-au dat, pentru o vreme, șansa de a sta în preajma lui. Nu-mi amintesc să mă fi jucat cu el, așa cum se joacă copiii de această vârstă în Europa. La paisprezece sau cincisprezece ani, el era deja bărbat și mi-a scăpat printre degete. Cred că s-a însurat foarte devreme, probabil către șaptesprezece ani și a devenit violent. Tatăl meu îl ura. Nu știu de ce. Probabil pentru că îi semăna prea mult. Se temea să nu fie privat de puterea sa în familie de către un fiu devenit adult. Nu știu de unde apărea acea furie între ei, dar într-o zi l-am văzut pe tatăl meu luând un coș, golindu-l de conținut, pentru a-l umple cu pietre, urcându-se pe terasă și aruncându-l în capul lui Assad, ca și când ar fi vrut să-l omoare.

Când s-a însurat, Assad a trăit cu soția sa într-o parte a casei. El a împins un dulap în fața ușii, pentru a-l împiedica pe tata să intre la el. Am înțeles repede că violența la

bărbații din satul meu are rădăcini vechi. Tatăl o transmite fiului, care o transmite la rândul lui, la infinit.

Eu nu mi-am mai revăzut familia de douăzeci și cinci de ani, dar dacă, prin absurd, mi-aș regăsi fratele, aș vrea să-i pun o singură întrebare: „Unde este sora noastră dispărută, pe care eu o numesc Hanan?”

Hanan... Am în minte chipul ei, e brunetă. O fată frumoasă, mai drăguță decât mine, cu un păr bogat și mai bine dezvoltată. Îmi amintesc de Kainat – dulce și amabilă, puțin prea grasă, și de Hanan care are un caracter diferit, puțin cam imprevizibil, mai puțin supus decât al nostru, sprâncene foarte dese care se unesc deasupra ochilor. Nu este prea grasă, dar se simte că ar putea deveni destul de puternică. Nu este o fată subțirică, așa ca mine. Când vine să ne ajute la culesul măslinelor, e înceată la lucru, înceată la mers. În familie nu exista un astfel de obicei: se mergea repede, se muncea repede, se alerga pentru a asculta un ordin primit, pentru a scoate animalele la păscut sau a le readuce la grajduri. Ea nu era destul de harnică, ci visătoare și niciodată foarte atentă la ce i se spunea. Dacă, de exemplu, culegeam măslini, pe mine mă dureau deja buricele degetelor, deoarece culesesem un vas plin, în vreme ce ea nu acoperise nici fundul vasului ei. Atunci mă întorceam din drum să o ajut. Dacă rămânea ultima, urma să aibă neplăceri cu tatăl meu. Ne revăd, pe rândul din câmpul cu măslini. Înaintam ghemuite, așezate pe vine, pe un singur rând, în ritmul culesului. Gestul trebuia să fie rapid. De îndată ce mâna este plină, măslinile se aruncă în vas și se înaintează astfel până când măslinile dau pe dinafară din vas, atunci sunt puse în saci mari de pânză. De câte ori mă întorc la locul meu, o văd pe Hanan, mereu în urmă, cu mișcări lente, parcă făcute cu încetinitorul. Ea este cu adevărat foarte diferită de ceilalți și nu-mi amintesc să fi vorbit vreodată cu ea, să mă fi ocupat de ea în particular, în afară de ajutorul dat la culesul măslinelor, atunci când trebuia. Sau de a-i împleti părul atât de des într-o coadă groasă, așa cum făcea și ea pentru mine.

Nu o revăd cu noi în grajd, nu o văd mulgând vacile sau tunzând lâna oilor... mai curând la bucătărie s-o ajute pe mama. Poate că din această cauză ea mi-a dispărut din memorie. Cu toate acestea, eu socoteam și iar socoteam, forțându-mă să-i așez în ordinea nașterii. Nura, Kainat, Suad, Assad și...? A patra soră nu mai exista, îi uitasem până și prenumele. Mi se întâmpla chiar să nu mai știu cine înaintea cui era născut. Eram sigură de Nura, sigură de Assad, dar și astăzi încă ne încurc pe Kainat și pe mine. Cât despre cea pe care o numesc Hanan, cel mai rău lucru este că nu mi-am pus, de-a lungul anilor, problema dispariției ei.

Am „uitat-o” cu adevărat, ca și când o poartă de fier s-ar fi închis după sora mea, sânge din sângele meu, făcând-o total invizibilă memoriei mele, și așa destul de tulburată.

Dar nu demult totuși o imagine s-a ivit în mod brutal, o viziune atroce s-a impus minții mele. Cineva, într-o reuniune de femei, mi-a arătat fotografia unei tinere fete, moarte, întinse pe jos, sugrumate cu un cordon negru, un fir de telefon. Am avut impresia că am mai văzut înainte ceva asemănător. Această fotografie îmi crea o indispoziție nu numai din cauza acelei nefericite fete asasinate, ci și deoarece căutam ca printr-o ceață, „să văd” ceva care mă privea personal. Și a doua zi, în mod bizar, memoria mea s-a trezit dintr-odată. Fusesem acolo! Văzusem! Știam când dispăruse acea sora Hanan!

De atunci, trăiesc cu acest coșmar în minte și sunt bolnavă din cauza asta. Fiecare amintire precisă, fiecare scenă a existenței mele trecute care îmi revine brutal, la întâmplare, mă îmbolnăvește. Aș dori să uit pentru totdeauna aceste lucruri oribile și, în mai mult de douăzeci de ani, reușisem acest lucru, aproape inconștient. Dar pentru a depune mărturie cum trebuie despre copilăria și viața de femeie în țara mea, sunt constrânsă să mă afund în gândurile mele, ca și cum m-aș scufunda în fundul puțului de care îmi era atât de frica odinioară. Și toate aceste frânturi din trecutul meu care revin la suprafață mi

se par acum atât de oribile, încât îmi vine greu să mă gândesc la asta.

Mi se întâmplă să-mi pun întrebarea, singură și cu voce tare: „Am trăit eu, oare, cu adevărat aceste grozăvii?”

Trăiesc, le-am supraviețuit. Și alte femei le-au trăit și le trăiesc încă. Eu aș dori să uit, dar suntem atât de puține supraviețuitoare care să poată vorbi, încât este de datoria mea să depun mărturie și să re trăiesc aceste coșmaruri.

Sunt în casă și aud țipete, apoi o văd pe sora mea așezată pe jos, dând din mâini și din picioare, și pe fratele meu Assad aplecat deasupra ei, cu brațele depărtate – tocmai o sugruma cu firul de la telefon. Îmi amintesc această imagine ca și când aș fi trăit-o ieri. Sunt atât de tare lipită de perete, de parcă aș dori să intru în el, să dispar. Sunt cu cele două surori mai mici, stau în fața lor pentru a le proteja. Le țin de păr ca să nu facă vreo mișcare. Assad trebuie să ne fi văzut sau să mă fi auzit venind, strigă: *Rouhi! Rouhi!* „Cară-te! Cară-te!”

Alerg către scara de ciment care duce la camere, trăgându-le după mine pe cele două surori. Unei micuțe îi e atât de frică, încât se împiedică și se lovește la un picior, dar eu o forțez să mă urmeze. Tremur din tot corpul. Ne închidem într-o cameră și o consolez pe micuță. Încerc să-i îngrijesc genunchiul și rămânem acolo toate trei, multă vreme, fără a face zgomot. Nu pot să fac nimic, dar absolut nimic altceva decât să păstrez tăcerea asupra acestei grozăvii.

Fratele meu o sugruma pe sora mea... Ea o fi fost la telefon, iar el a venit prin spatele ei ca să o sugrume. Ea a murit, sunt convinsă că e moartă.

În ziua aceea, ea purta un pantalon alb bufant cu o cămașă lungă, până la genunchi. Era desculță. Am văzut cum se zbătea, i-am văzut brațele care îl loveau pe fratele meu peste față, în timp ce el striga: „Dispari!”

Telefonul era negru, așa mi se pare. Era așezat pe jos, în camera principală, cu un fir foarte lung. Ea trebuie să fi încercat să telefoneze, dar nu știu cui și pentru ce. Nu mai

știu ce făceam înainte de asta, nici unde eram, nici ce a putut să facă Hanan, dar nimic din comportamentul ei, după câte știu eu, nu era de natură să justifice asta - fratele meu să vrea să o strângă de gât. Nu înțelegeam ce se întâmplă.

Am rămas în cameră cu cele două micuțe, așteptând să se întoarcă mama. Ea ieșise, însoțită de tatăl meu. Assad era singur cu noi. Multă vreme m-am întrebat de ce nu era nimeni altcineva în casă, doar noi. Apoi, amintirile s-au legat.

În acea zi, părinții mei se duseseră s-o vadă pe soția fratelui meu, la părinții ei unde se refugiase, pentru că el o bătuse atunci când era însărcinată. Iată de ce fratele meu era singur cu noi, în casa noastră. Și trebuie să fi fost furios, ca orice bărbat care suportă un asemenea afront. Ca de obicei, mie nu-mi parveneau decât frânturi de informații despre ceea ce se întâmplă. O fată nu asistă la reuniuni de familie, atunci când apar conflicte. Este ținută deoparte. Am aflat mai târziu că această cumnată a mea a făcut un avort și presupun că părinții ei l-au acuzat pe fratele meu ca fiind răspunzător pentru asta. Dar, în ziua aceea, nu exista nicio legătură între cele două evenimente. Ce făcea Hanan la telefon? Telefonul ne folosea foarte puțin. Eu însămi trebuie să-l fi folosit de două sau trei ori pentru a vorbi cu sora mea mai mare, cu mătușa sau cu soția fratelui meu. Dacă Hanan chema pe cineva, acel cineva era din familie, neapărat.

De câtă vreme era telefonul acela în casă? Probabil că nu erau prea multe pe-atunci în sat. Tatăl meu modernizase casa. Aveam o sală de baie, cu apă caldă și, așadar, un telefon...

Când părinții mei s-au întors acasă, știu că mama a vorbit cu Assad. O revăd plângând, dar acum știu că se prefăcea. Astăzi, sunt realistă și am înțeles cum se petrec lucrurile în țara mea. Știu pentru ce sunt omorâte fetele. Știu cum se petrec lucrurile. Este o reuniune de familie în care se decide astfel și, în ziua fatală, părinții nu sunt

niciodată prezenți. Numai cel care a fost desemnat să omoare este în casă împreună cu fata.

Mama mea nu plângea cu adevărat. Era ca într-un film. Ea știa, fără îndoială, pentru ce fratele meu o sugrumase pe sora mea. Dacă nu, de ce ar fi ieșit tocmai în acea zi, împreună cu tatăl meu și cu sora mea mai mare, Nura? De ce să ne fi lăsat singure acasă cu Assad? Ceea ce nu știu este motivul condamnării lui Hanan. Ea trebuie să fi săvârșit un păcat, dar nu văd care. Să fi ieșit singură? O fi fost văzută vorbind cu un bărbat? O fi denunțat-o vreun vecin? Este suficient atât pentru a se considera că o fată este *sharmuta*, că a abătut rușinea asupra familiei și că ea trebuie să moară pentru a spăla onoarea nu numai a părinților, a fratelui, dar și a întregului sat.

Sora mea era mai matură decât mine, chiar dacă era mai tânără. Trebuie să fi comis o imprudență pe care, în mod firesc, o ignoram. Fetele nu își fac confidențe. Le este prea frică să vorbească, asta se întâmpla chiar și între surori. Mai știu și eu câte ceva, pentru că și eu însămi am tăcut...

Îl iubeam mult pe fratele meu. Îl iubeam toate, pentru că era singurul bărbat din familie, singurul nostru protector, după tatăl meu.

Dacă tatăl moare, el este cel care conduce casa și, dacă la rândul lui, moare și el și nu mai rămân decât femeile, atunci familia este pierdută. Nu mai sunt oi, nu mai e pământ, nu mai e nimic. Cel mai rău lucru într-o familie este acela de a-l pierde pe unicul frate. Cum să trăiești fără un bărbat? Bărbatul este cel care face legea și cel care ne protejează, fiul este cel care ia locul tatălui și care își mărită surorile.

Assad era violent ca și tatăl meu. Era un asasin, dar acest cuvânt nu are niciun sens în țara mea, atunci când este vorba despre a omorî o femeie. Fratele sau cumnatul, sau unchiul, nu are importanță care dintre ei are misiunea să apere onoarea familiei. Ei au drept de viață și de moarte asupra femeilor lor. Dacă tatăl sau mama îi spun fiului:

„Sora ta a păcătuit, trebuie să o omori...” el o face pentru onoare, așa e legea.

Assad era fratele nostru adorat. Odată a căzut de pe cal - îi plăcea mult să se plimbe călare. Calul a alunecat și el a căzut. Noi am plâns atât de mult, îmi aduc aminte. De suferință, mi-am sfâșiat rochia, mi-am smuls părul din cap. Din fericire, nu a fost grav și noi l-am îngrijit. Dar când tatăl nostru și-a rupt piciorul, eram atât de mulțumite, că am fi putut dansa de bucurie. Și nici astăzi nu reușesc să realizez că Assad este un asasin. Imaginea surorii mele sugrumate este un adevărat coșmar, dar în acel moment nu puteam să-l urăsc. Ceea ce făcuse era normal, desigur că a trebuit să accepte să o facă din datorie, fiindcă era necesar pentru toată familia. Și îl iubeam.

Nu știi ce a făcut Hanan. În orice caz, ea a dispărut. Eu am uitat-o. Nu înțeleg prea bine de ce. După frică, a venit cu certitudine logica vieții mele de atunci, cutuma, legea, tot ceea ce ne obliga să trăim aceste lucruri în mod „normal”. Ele nu devin crime și orori decât aiurea, în Occident, în alte țări unde legile sunt diferite. Eu însămi trebuia să mor și faptul de a fi supraviețuit, ca prin minune, legii cutumiare m-a tulburat multă vreme. Acum par a înțelege că am suferit un șoc și că propria experiență a amplificat acest șoc, până la a-l face să-mi provoace o amnezie asupra anumitor evenimente. Un psihiatru este cel care mi-a spus-o.

Iată cum Hanan a dispărut din viața și din amintirile mele. Poate că a fost îngropată împreună cu ceilalți nou-născuți. Poate că a fost arsă, îngropată sub un talaz sau pe câmp. Poate că au dat-o la câini? Nu știu. Văd bine și privirea oamenilor de pe aici, atunci când vorbesc despre viața mea de acolo, le vine greu să înțeleagă. Îmi pun întrebări logice pentru ei: „A venit poliția?” „Oare nimeni să nu se neliniștească din cauza unei dispariții?” „Ce zic oamenii din sat?”

N-am văzut niciodată poliție, în viața mea. O femeie care dispare, asta nu e nimic. Și oamenii din sat sunt de acord

cu legea bărbaților. Dacă o fată care și-a dezonorat familia nu este omorâtă, oamenii satului repudiază acea familie, nimeni nu mai vrea să-i vorbească sau să aibă de-a face cu ea, familia trebuie să plece! Și atunci...

Privind lucrurile așa, sora mea a avut o soartă mai bună decât a mea. Ea a avut noroc că a murit. Cel puțin, nu mai suferă. Aud încă și acum țipetele surorii mele, ea urla de-a binelea! Kainat și cu mine ne-am temut pentru noi, o vreme. De fiecare dată când îl vedeam pe tata, pe fratele meu sau pe cumnatul meu, ne temeam. Și, uneori, nu mai reușeam să dormim. Mă trezeam adeseori noaptea. Simțeam o amenințare permanentă. Assad era mereu furios, violent. El nu avea dreptul să meargă să-și vadă soția: ea ieșise din spital pentru a se întoarce la părinții ei, pentru că el o bătuse crunt. Și totuși, ea a revenit să trăiască cu el, așa e legea. Și i-a dăruit alți copii, din fericire, băieți. Noi eram mândre de el, îl iubeam mereu la fel de mult, chiar dacă ne era frică de el. Ceea ce nu înțeleg este că îl uram pe tatăl meu, tot atât pe cât îl adoram pe fratele meu, cu toate că la urma urmei, semănau foarte mult.

Dacă m-aș fi măritat în satul meu și dacă aș fi dat naștere unor fiice, și Assad ar fi fost însărcinat să o omoare pe una dintre fiicele mele, aș fi făcut ca și celelalte femei, aș fi suportat fără a mă revolta. Este de neînchipuit să gândești și să spui aici un asemenea lucru, dar pentru noi, acolo, așa era.

Astăzi este altfel, pentru că eu am murit în satul meu și m-am născut a doua oară, în Europa. Și astfel, alte idei mi-au pătruns în gândire.

Și totuși, îl iubesc și acum pe fratele meu. Este ca o rădăcină de măslin pe care nu o poți smulge, chiar dacă arborele a căzut.

PĂTLĂGICA NECOAPTĂ

Curățam grajdul în fiecare dimineață. Era foarte mare, iar mirosul era puternic. Odată grajdul curățat, lăsam poarta deschisă pentru aerisire. Era umezeală mare și, odată cu căldura soarelui, se forma abur în interior. Se umpleau găleți cu bălegar, le purtam pe cap până în grădină, unde acesta era pus la uscat. O parte din acest bălegar, cel de cal, era folosit numai pentru a hrăni pământul grădinii. Tatăl meu spunea că este cel mai bun îngrășământ. Balega de oaie era pentru cuptorul de pâine. Atunci când era bine uscat, mă așezam pe jos și îl amestecam cu mâinile pentru a face din el turtițe, pe care le așezam în vraf pentru alimentarea cuptorului.

Duceam oile la păscut dimineața în zori și ne întorceam atunci când soarele ardea prea tare, spre ora unsprezece. Oile mâncau și se culcau. Intram și eu în casă, ca să mănânc. Ulei într-un bol, pâine caldă, ceai, măslina, fructe. Seara aveam pui, miel sau iepure. Mâncam carne aproape în fiecare zi, cu orez și cu fulgii pe care îi făceam noi înșine. Toate legumele proveneau din grădină.

Atât timp cât era cald în timpul zilei, lucram în casă. Preparam aluatul pentru pâine. Hrăneam mieii cei mici. Îi apucam de pielea gâtului, așa cum se țin pisicile și îi ridicam ca să poată să sugă. Erau întotdeauna mai mulți și atunci mă ocupam de ei pe rând, unul după altul. Când unul supsesse destul, îl puneam la loc și așa se hrăneau toți. După aceea, mă duceam să mă ocup de capre, care erau puse separat în grajd. Cei doi cai aveau colțul lor și cele patru vaci, de asemenea. Era cu adevărat imens acest grajd: peste șaiszeci de oi și cel puțin patruzeci de capre. Caii erau tot timpul afară, la pășune, nu îi aduceam înapoi decât seara. Ei erau utili numai fratelui meu și tatălui meu pentru plimbare, niciodată nouă. Când munca la grajd lua sfârșit, nu închideam ușa din cauza căldurii, dar exista o

barieră de lemn, un lemn foarte greu, foarte compact, care împiedica animalele să iasă.

Apoi trebuia să ne ocupăm de grădină, atunci când soarele cobora spre asfințit. Erau multe pătlăgele roșii care trebuiau să fie culese zilnic, atunci când erau coapte. Odată, din greșală, am cules o pătlăgică necoaptă. N-am uitat niciodată pătlăgică aia. Mă gândesc adesea la ea, în timp ce stau în bucătăria mea. Era pe jumătate galbenă, pe jumătate roșie și începea să se coacă. Mă gândisem eu să o ascund când am adus-o acasă, dar era prea târziu, tatăl meu venise deja. Știam că n-ar fi trebui s-o culeg, dar munceam prea repede. Trebuia întotdeauna să lucrez atât de repede, încât gesturile mele deveniseră mecanice, degetele mele se roteau în jurul tulpinii roșiei, la stânga, la dreapta, la stânga, la dreapta, până la picior. Și ultima, aceea care prinsese mai puțin soare, s-a regăsit în mâna mea fără să vreau. Și ea era acolo, perfect vizibilă în vas. Tata a urlat: „Ești nebună? Vezi ce ai făcut? Culegi o roșie necoaptă? *Mabula!*”

Și m-a lovit, apoi a strivit-o deasupra capului meu, sâmburii cădeau pe mine. „Acum o s-o mănânci!”

Mi-a înfundat-o cu forța în gură și mi-a frecat fața cu ce mai rămăsese din ea. Eu credeam că totuși ar fi putut fi mâncată, dar era acidă, foarte amară, era ceva infect. Am înghițit-o cu silă. Apoi, nu mai voiam să mănânc, plângeam și stomacul îmi era întors pe dos. Dar el mi-a pus capul în farfurie și m-a obligat să mănânc, aproape ca pe un câine. Nu mai puteam să mă mișc, el mă ținea de păr cu dușmănie, mi-era rău. Sora mea vitregă își bătea joc de mine și glumea. A primit așa o palmă că a scuipat tot ce avea în gură și a început să plângă. Cu cât spuneam că mă doare capul, cu atât el se înverșuna mai tare să-mi strivească fața în fulgi. A golit farfuria până la fund, făcând mici bule de fulgi pe care mi le-a înfundat în gură, era turbat. Apoi și-a șters mâinile pe o rufă, mi-a aruncat-o în cap și a plecat să se așeze în tihnă la umbră, pe verandă.

Am strâns masa plângând. Aveam fața plină de mâncare, plini și părul, și ochii. Și măturam ca în fiecare zi, pentru a strânge cea mai mică bucățică din fulgii care căzuseră din mâna tatălui meu.

De-a lungul multor ani am uitat evenimente atât de importante cum a fost dispariția uneia dintre surorile mele, dar n-am uitat niciodată acea pătlăgică și umiliința de a fi fost tratată mai rău decât un câine. Și faptul de a-l vedea acolo stând liniștit la umbră, făcându-și siesta ca un rege, după ce-mi servea bătaia zilnică, era cel mai rău din toate. Era simbolul unei sclavii normale, pe care trebuia să o accept, plecându-mi capul sub lovituri, ca și surorile mele, ca și mama mea. Dar astăzi îmi înțeleg ura. Aș fi vrut ca el să se înăbușe sub *kaffiyeh*-ul său.

Asta era viața de fiecare zi. Către ora patru se scoteau oile și caprele, până la apusul soarelui. Sora mea pornea în frunte, pe drum, eu mă plasam întotdeauna în spate, cu un băț, pentru a face animalele să înainteze și pentru a speria caprele, mai ales. Ele erau tot timpul agitate, gata să fugă care încotro. Odată ajunse la pășune, era puțină liniște, nu eram acolo decât noi și turma. Luam un pepene verde și îl loveam cu o piatră. Ne temeam să nu fim prinse la întoarcere, pentru că rochiile noastre erau murdare de zeama dulce. Le spălam direct pe noi, în grajd, înainte ca părinții să ne vadă. Nu putea fi vorba de a scoate rochia, dar, din fericire, ea se usca foarte repede.

Soarele se făcea de un galben aparte și se îndepărta la orizont, cerul trecea de la albastru la gri, trebuia să ne întoarcem înainte de căderea nopții. Și cum noaptea se lasă foarte repede la noi, trebuia să facem totul la fel de repede ca și soarele, să ne numărăm pașii pe drum, să ne frecăm de pereți și poarta de fier se închidea din nou în urma noastră.

După care, era timpul să mulgem vacile și oile. Îmi amintesc că mă dureau brațele. Un bidon mare sub burta vacii, un taburet aproape la nivelul solului, luam un picior al vacii și îl fixam între picioarele mele, pentru ca ea să nu

facă vreo mișcare și ca laptele să nu se verse. Dacă ar fi apărut o pată de lapte pe jos, chiar numai câteva picături, ar fi fost ultima din viața mea! Tatăl meu mă pălmuia urlând că pierduse un calup de brânză!

Ugerele vacilor erau foarte groase și foarte tari, pentru că erau umflate de lapte, iar mâinile mele erau mici. Mă dureau brațele, mulsul îmi lua mult timp și eram epuizată. Odată, era într-o perioadă când erau șase vaci în grajd, am adormit agățată de căldare, cu piciorul vacii prins între picioarele mele. Din nefericire, a venit tatăl meu și a strigat: „*Sharmuta!* Târfă!” M-a târât de păr pe jos prin grajd și am luat o bătaie cu cureaua. O blestemam, cureaua aceea de piele, lată, pe care o purta întotdeauna în jurul taliei, împreună cu o alta mai mică. Cea mică plesnea foarte tare. El lovea când cu o mână, când cu cealaltă, ținând-o de un capăt, ca pe o coardă. Când o folosea pe cea mare, trebuia să o plieze în două, era prea grea. Îl imploram și plângeam de durere, dar cu cât îi spuneam că mă doare, cu atât mă lovea mai tare, numindu-mă târfă.

Seara, la ora cinei, mai plângeam încă. Mama a încercat să mă descoase. Ea vedea bine că el mă lovea prea tare în seara aceea, dar atunci s-a apucat să o lovească și pe ea, spunându-i că asta nu o privește pe ea, că nu avea ea nevoie să știe pentru ce am fost bătută, din moment ce eu știam de ce.

O zi obișnuită acasă înseamnă cel puțin o palmă sau o lovitură de picior, sub pretextul că nu muncesc destul de repede, că apa de ceai a avut nevoie de prea mult timp ca să se încălzească... Uneori, reușeam să deviez palma peste cap, dar nu prea des. Nu-mi aduc aminte dacă sora mea Kainat era și ea bătută la fel ca mine, dar cred că da, pentru că și ea se temea la fel. Am păstrat acest reflex de a munci repede și de a umbla repede, ca și când o curea m-ar fi pândit în permanență. Un măgar merge pe drum sub lovituri de băț. Dacă loviturile încetează, măgarul se oprește. Era la fel și pentru noi, numai că tata ne lovea mai tare decât pe un măgar. Am mai fost lovită și în ziua

următoare, așa, din principiu, pentru ca nu cumva să uit bătaia din ajun. Pentru ca să continui să înaintez fără să dorm, ca măgarul pe drum.

Măgarul mă face să mă gândesc la o altă amintire, despre mama mea. Mă văd luată să duc la păscut turma, ca de obicei, și revenind foarte repede acasă, pentru a curăța grajdul și mai repede. Mama e cu mine, ea mă zorește pentru că trebuie să mergem să culegem smochinele. Trebuie să încercăm lăzile pe spatele măgarului și să mergem încă destul de mult în afara satului. Sunt incapabilă să situez această poveste în timp, afară de faptul că acea dimineață îmi apare ca foarte apropiată de povestea roșiei necoapte. Era sfârșitul sezonului, pentru că smochinul în fața căruia ne oprim este gol. Leg măgarul de smochin spre a-l împiedica să mănânce fructele și frunzele care zac la pământ.

Încep să culeg și maică-mea îmi spune: „Ascultă bine, Suad, tu rămâi aici cu măgarul, aduni toate smochinele pe marginea drumului, dar nu mergi mai departe de copacul acesta. Nu te miști de aici. Dacă îl vezi pe taică-tu venind pe calul alb sau pe fratele tău, sau pe oricine altcineva, fluieri și eu mă întorc repede”. Ea se îndepărtează puțin pe drum pentru a întâlni un călăreț care o aștepta. Îl cunosc din vedere, îl chema Fadei. Are un cap foarte rotund, este mic și destul de puternic. Calul său e foarte bine îngrijit, alb cu o pată neagră, cu coada împletită până jos. Nu știu dacă el e căsătorit sau nu.

Mama îl înșela pe tata cu el. Am înțeles din clipa în care mi-a spus: „Dacă vine cineva, oricine, tu fluieri”. Călărețul dispăre din raza mea vizuală și mama la fel. Eu adun conștiincios smochinele pe marginea drumului. Nu sunt prea multe în acest loc, dar eu nu am dreptul să merg pentru a căuta mai departe, pentru că risc să nu îl mai văd pe tatăl meu sau pe oricine altul venind. În mod ciudat, această poveste nu mă miră. În amintirile mele, nu mi se pare că mă temeam prea mult. Poate pentru că mama mea și-a organizat bine planul. Măgarul e legat de trunchiul

smochinului gol, el nu poate mânca nimic, nici frunze, nici fructe, așa cum trebuie pentru genul ăsta de recoltă. Așadar, nu trebuie să-l supraveghez ca în plin sezon și pot munci singură. Fac zece pași într-un sens, zece în celălalt, strângând smochinele de pe jos ca să le pun în lăzi. Am o perspectivă bună a drumului, spre sat, pot vedea dacă vine cineva și pot fluiera la timp. Nu-l mai văd nici pe acest Fadei, nici pe mama mea, dar ghicesc că ei sunt la cincizeci de pași, ascunși undeva pe câmp. Deci, în caz de ceva neplăcut, ea poate face să se creadă că s-a îndepărtat un pic pentru o necesitate urgentă. Un bărbat, tatăl meu sau fratele meu, nu va pune niciodată o întrebare indecentă legată de acest subiect. Ar fi jenant.

Nu rămân prea mult timp singură: lada nu este umplută, când ei se întorc separat. Mama iese de pe câmp. Îl văd pe Fadei urcându-se pe cal; ratează șaua prima dată, deoarece calul lui este înalt. Are o frumoasă cravașa de lemn, foarte fină și-i zâmbește mamei înainte să dispară.

Eu mă prefac că nu am văzut nimic.

Lucrurile s-au petrecut foarte repede. Ei au făcut dragoste undeva pe câmp, la adăpostul ierburilor sau doar au stat de vorbă, nu vreau să știu. Nu am dreptul să-i întreb ce au făcut sau să am un aer surprins, asta nu mă privește. Mama nu îmi va face confidențe. Ea știe, totodată, că eu nu voi vorbi despre asta, pur și simplu pentru că sunt complice la fapte și că aș fi bătută la sânge, ca și ea. Tatăl meu nu știe decât să-și bată femeile și să le pună la muncă pentru bani. Așa că, dacă mama mea s-a dus să facă dragoste cu un alt bărbat sub pretextul că aduce lăzile cu smochine, în cele din urmă, eu sunt mulțumită de asta. Ea are dreptate.

Acum, noi trebuie să strângem repede smochinele, pentru ca lăzile să fie umplute suficient, ca să justifice timpul consumat. Dacă nu, tatăl meu o să întrebe: „Aduci lăzile goale, ce ai făcut în timpul acesta?” Și voi avea dreptul la cura.

Suntem destul de departe de sat. Mama urcă pe măgar, cu picioarele puțin depărtate în jurul gâtului animalului,

foarte aproape de cap ca să nu zdrobească fructele. Eu merg în frunte ca să ghidez pașii măgarului pe drum și plecăm din nou încărcăți din greu.

Puțin mai departe, ne întâlnim cu o femeie în vârstă singură, cu un măgar, care cară și ea smochine.

Cum ea este bătrână, nu trebuie să fie însoțită; merge în fața noastră. Mama o salută și ne continuăm drumul împreună. Drumul acesta este foarte strâmt și ciudat, plin de gropi, de ridicături și pietre. În unele locuri, se cocoșă destul de sus și măgărușului îi este greu să înainteze cu încărcătura sa. La un moment dat, se oprește, în fața unui șarpe mare și refuză să meargă mai departe. Mama degeaba îl bate, îl încurajează, el nu vrea să știe nimic. Dimpotrivă, parcă ar vrea să dea înapoi, cu botul fremătând de teamă, ca și mine. Eu detest șerpii. Și deoarece panta era într-adevăr foarte abruptă, lăzile se mișcă pe spatele său, existând riscul să se răstoarne. Din fericire, femeia care ne însoțește nu pare să se teamă de șarpe, care era, totuși, enorm. Nu știu cum face, însă văd corpul încolăcindu-se, răsucindu-se. Probabil că l-a bătut cu bastonul... În cele din urmă șarpele cel mare se strecoară către râpă și măgărușul pleacă.

Erau mulți șerpi în jurul satului, mici și mari. Îi vedeam zilnic și ne temeam rău de ei, așa cum te temi de grenade. De când cu războiul cu evreii, erau cam peste tot. Nu știai niciodată dacă nu aveai să mori punând piciorul pe ele, din întâmplare. În orice caz, auzeam vorbindu-se de ele acasă, când tatăl tatălui meu venea în vizită sau unchiul meu. Mama ne punea în gardă despre aceste grenade, pentru că ele erau aproape invizibile în mijlocul pietrelor și eu priveam fără încetare în fața mea, de frica de a nu călca pe vreuna. Nu-mi amintesc să fi văzut eu însămi așa ceva, dar știu că pericolul era permanent. Era mai bine să nu ridici vreo piatră sau să te uiți unde-ți pui piciorul. Șerpii mergeau să se ascundă chiar în casă, în debara, între sacii de orez sau fânul din grajd.

Tatăl meu nu era acasă când ne-am întors. A fost o ușurare, pentru că întârziaserăm: era deja zece. La ora asta soarele e sus, căldura e puternică și smochinele bine coapte riscă să se chircească și să se ofilească. Or, trebuie să fie în stare bună și preparate cu grijă pentru ca tatăl meu să le poată vinde la piață.

Îmi plăcea mult să pregătesc lăzile cu smochine. Alegeam frunzele frumoase de smochin, foarte mari și verzi, pentru a căptuși fundul lăzilor. După aceea așezam fructele, cu delicatețe, bine aranjate ca niște bijuterii frumoase și apoi puneam frunze mari și pe deasupra ca să le protejez de soare. Cu strugurii era același lucru: îi tăiam cu foarfecile, îi curățam cu grijă, nu trebuia să rămână niciun bob stricat sau vreo frunză murdară. Căptușeam lăzile cu frunze de viță și le acopeream în același fel, ca să rămână foarte proaspeți ciorchinii.

Mai era și timpul conopidei, al dovleceilor, al vinetelor, al roșiilor și dovlecilor, și tatăl meu vindea și brânza de a cărei preparare mă ocupam eu. Puneam laptele într-o găleată mare de metal. Scoteam partea grasă foarte galbenă care se forma pe margini și smântâna pe care o puneam deoparte ca să fac *laban* pe care îl vindea în pachete separate, pentru ramadan. Le puneam în găleți mari și tatăl meu se ocupa să facă pachetele cu un plastic foarte dur, pentru ca produsul să nu putrezească. Și scria pe el, în arabă, *laban*.

Cu *halib*, laptele, făceam iaurturi și brânză. Aveam un tifon alb transparent și un bol de fier. Mai întâi, umpleam bolul, pentru ca brânzicile să aibă mereu aceeași greutate, apoi le puneam în tifon, făceam un nod și strângeam foarte tare pentru ca zerul să curgă într-un recipient. Când brânza nu mai avea zer deloc, puneam bucățile pe un platou mare aurit, acoperit cu o țesătură pentru ca soarele și muștele să nu le atingă. Apoi le ambalam în pachete albe pe care tatăl meu nota de asemenea. Odată ambalate, erau foarte drăguțe, arătau foarte îngrijite. Tatăl meu mergea practic

zilnic la piață, în anotimpul fructelor și legumelor. Pentru brânzeturi și lapte, de două ori pe săptămână.

Tata nu se urca la volanul camionetei decât atunci când totul era încărcat și dacă noi nu terminam la timp, nenorocirea era pe noi. El se așeza în față cu mama și eu eram ghemuită într-un colț între lăzi în spate. Era cam o jumătate de oră de drum. Când ajungeam, vedeam imobile mari. Eram în oraș. Un oraș frumos, foarte curat. Existau și semafoare pentru oprirea mașinilor. Magazine drăguțe. Mi-aduc aminte de o vitrină cu un manechin și o rochie de mireasă. Dar eu nu aveam dreptul să mă plimb, și cu atât mai puțin să privesc în vitrine. Stăteam cu gura căscată și îmi tot întorceam capul ca să le zăresc de departe, cât mai mult timp cu putință. Nu văzusem niciodată așa ceva.

Mi-ar fi plăcut mult să vizitez acest oraș, dar când vedeam fetele mergând pe trotuar îmbrăcate cu rochii scurte, cu picioarele goale – mi-era rușine. Dacă le-aș fi întâlnit de-aproape, le-aș fi scuipat. Erau niște *sharmuta*... Pentru mine era dezgustător. Mergeau singure, fără părinți care să le însoțească. Îmi spuneam că ele nu aveau să se mărite niciodată. Niciun bărbat nu avea să le ceară, pentru că își arătaseră picioarele și pentru că erau date cu ruj. Și nu înțelegeam de ce nu le arestau.

Îmi dau seama acum că viața la țară nu se schimbase de când se născuse mama mea și mama ei și așa mai departe. Fetele erau bătute ca și mine? Munceau ca și mine? Erau închise? Sclave? Eu nu trebuia să mă îndepărtez niciun centimetru de camioneta tatălui meu. El supraveghea descărcarea lăzilor, strângea banii și la un gest, ca un măgar, eu trebuia să urc înapoi și să mă ascund înăuntru, având ca singură plăcere un moment de repaus și vederea printre lăzile de fructe și legume a magazinelor inaccesibile.

Piața era foarte mare. Avea un fel de acoperiș plin cu viță de vie care făcea umbră peste fructe. Era plăcut. Când totul era vândut, tatăl meu era fericit. Mergea singur să-l vadă pe vânzător înainte ca piața să se închidă, și aducea banii

pe care îi vedeam în mâna lui. Îi număra de câteva ori și-i puneă într-un săculeț mic de pânză cu o sforicică și-și puneă sacul în jurul gâtului. Cu banii ăștia de la piață a putut el să renoveze casa.

Îmi plăcea mult să mă urc în camionetă pentru că era un moment de pauză. Eu nu făceam nimic pe drum, ședeam liniștită. Dar, odată ajunși la piață, trebuia să ne grăbim, să cărăm lăzile în viteză. Tatăl meu voia să arate că soția și fiica lui muncesc din greu. Eu eram totdeauna cu mama. El nu aducea niciodată două surori împreună.

Când sora mea era cu ei, mă duceam după apă ca să spăl curtea, s-o usuce soarele. Pregăteam de mâncare și făceam pâine. Așezată pe pământ, puneam făina într-o farfurie mare cu apă și sare, și frământam cu mâna. Apoi lăsam aluatul sub un prosop alb, așteptând să crească. Mă duceam să ațuț focul, ca să fie bine încălzit. Încăperea cu cuptor era mare, cu acoperișul de lemn, iar în interior cuptorul de fier ardea în permanență. Jăraticul se păstra mult timp, dar trebuia întreținut focul, în special când pregăteam pâinea.

Este minunat un aluat care crește... adoram să fac pâine. Făceam o gaură în aluat ca să arate bine, înainte de a-l băga în cuptor. Și ca să nu se lipească de mâini, le afundam într-un sac cu făină și mângâiam acest aluat care devenea alb și dulce. Și obțineam o mare *galette* superbă, o pâine drăguță și rotundă, și un suport care trebuia să aibă mereu aceeași formă. Dacă nu, tatăl meu mi l-ar fi aruncat în față.

Odată pâinea coaptă, curățam cuptorul și adunam cenușa, când ieșeam de acolo, părul, fața, sprâncenele și genele îmi erau cenușii. Mă scuturam ca un câine plin de purici.

Într-o zi, eram în casă și am văzut fum ieșind din acoperișul încăperii cu cuptor. Am alergat cu sora mea ca să văd ce se întâmplă și am început să strigăm că a luat foc. Tata a venit cu apa. Erau flăcări și a ars tot. În interiorul cuptorului, era ceva ca rahatul de capră, negru cu

totul. Uitasem o pâine în cuptor și curățasem prost cenușa. Rămăsese jarul care declanșase focul. Era vina mea. Nu ar fi trebuit să uit bucățica aia de pâine, și mai ales nu trebuia să uit să trag cenușa cu o bucată de lemn și să scot jăratul.

Eram răspunzătoare de incendiul din cuptorul de pâine, era cea mai mare dintre catastrofe.

Și tatăl meu m-a bătut ca niciodată. Am căpătat lovituri de picioare, lovituri de baston pe spinare. M-a tras de păr, m-a pus în genunchi și m-a târât cu fața prin cenușă, umedă – din fericire. Mă sufocam, îmi curgea saliva, cenușa îmi intra pe nas și în gură, și aveam ochii roșii. M-a făcut să mănânc cenușă drept pedeapsa. Plângeam când m-a lăsat în pace și eram neagră cu totul, cu ochii roșii. Fusese o greșeală foarte gravă din partea mea și, dacă sora și mama mea nu ar fi fost acolo, cred că tata m-ar fi aruncat în foc înainte de a-l fi stins.

A trebuit să reconstruim cuptorul cu cărămizi și lucrul a durat mult timp. În fiecare zi aveam parte de o insultă, de o vorbă urâtă. Mă strecuram în grajd cu spatele aplecat, măturam curtea cu capul plecat. Cred că tatăl meu mă detesta într-adevăr și totuși, pornind de la greșeala aia, am lucrat bine cu adevărat.

Spălam rufele după-amiaza, înainte să cadă noaptea. Mă ocupam de toată lenjeria din casă, scuturam pieile de oaie, măturam, făceam mâncare, hrăneam animalele, curățam grajdul. Momentele de repaus erau foarte rare.

Nu ieșeam niciodată seara. Tata și mama ieșeau adesea, se duceau la vecini, la prieteni. Și fratele meu ieșea, dar noi – niciodată. Noi nu aveam prietene, sora cea mare nu venea niciodată să ne vadă. Singura persoană străina de casă pe care o vedeam uneori era o vecină, Enam. Ea avea o pată pe ochi, oamenii râdeau de ea și toată lumea știa că nu fusese măritată niciodată.

De pe terasă, eu vedeam vila familiei de oameni bogați. Ei stăteau pe terasă cu lumini aprinse și eu îi auzeam cum râd, vedeam că mănâncă afară, chiar până seara târziu.

Dar la noi stăteam închise în camere, ca iepurii în cuști. În sat, îmi amintesc doar de familia asta de bogați, nu foarte departe de mine și de Enam, fata bătrână și totdeauna singură, stând afară în fața casei. Singura mea distracție era drumul cu camioneta, când mergeam la piață.

Momentele de odihnă erau așa de rare... Când nu munceam pentru noi, ne duceam să-i ajutăm pe ceilalți săteni și ei făceau la fel pentru noi.

Erau mai multe fete puțin mai mari sau mai mici ca vârstă în sat și ne urcau într-un autocar ca să ne ducem să strângem conopidă de pe un câmp întins. Cum îmi mai aduc aminte de câmpul ăla! Era atât de mare, că nu i se vedea capătul și aveai impresia că n-o să-l culegi niciodată pe tot! Șoferul era atât de scund, încât își punea o perniță pe scaun ca să conducă. Avea un cap caraghios rotund, minuscul, cu părul ras.

Toată ziua am tăiat conopide, în patru labe, toate fetele aliniate, ca de obicei, supravegheate de o femeie în vârstă, cu un baston. Și nici vorbă să lenevim. Le îndesam într-un camion mare. Odată ziua terminată, am lăsat camionul în locul ăla și ne-am urcat în autocar ca să ne întoarcem în sat. Erau mulți portocali de o parte și de alta a drumului. Și cum ne era tare sete, șoferul a oprit mașina spunându-ne să ne ducem să ne luăm fiecare câte o portocală și să ne întoarcem repede.

„O portocală și *halas!*” ceea ce vrea să însemne „una, nu două!”

Toate fetele ne-am urcat în mașină din mers. Și șoferul care parcase pe o ulicioară, a băgat în marșarier. Apoi a oprit brusc motorul, a coborât și a început să strige atât de tare, încât toate am ieșit din mașină, înnebunite.

O călcase pe una dintre fete. Capul ei era sub o roată. Cum eu stăteam chiar în față, m-am aplecat, i-am ridicat capul, crezând că este încă vie. Dar ea a rămas lipită de pământ și eu am leșinat de groază.

Pe urmă, îmi aduc aminte că eram din nou în autocar pe genunchii femeii care ne supraveghea. Șoferul se oprea în

fața fiecărei case ca să lase fetele pentru că nu aveai dreptul să te întorci singură, nici măcar în sat. Când am coborât, la mine, supraveghetoarea i-a explicat mamei că sunt bolnavă. Mama m-a culcat și mi-a dat ceva să beau. A fost drăguță cu mine în seara aceea, pentru că femeia îi povestise tot. Ea era obligata să povestească fiecărei mame despre accident și șoferul o aștepta. Poate pentru că trebuia ca toată lumea să spună la fel?

E ciudat că i se întâmplase tocmai acestei fete. Când culegeam conopida, ea era întotdeauna în mijlocul rândului, niciodată pe margini. Or, la noi, când o fată este astfel protejată de celelalte fete, asta înseamnă că ea vrea să fugă. Și remarcasem că fata asta era întotdeauna încadrată, că ea nu trebuia să-și schimbe locul pe șir. Pentru mine era ciudat, mai ales că nimeni nu vorbea cu ea. Nu trebuia nici s-o privim pentru că ea era o *sharmuta* și, dacă am fi vorbit cu ea, am fi fost tratate și noi ca niște *sharmuta*. Oare șoferul a strivit-o dinadins? Rumoarea a durat foarte mult. Poliția a venit să ne întrebe, ne-au adunat pe câmpul unde se întâmplase. Erau trei polițiști și asta însemna ceva pentru noi – să vedem bărbați polițiști. Nu trebuia să-i privim în ochi și trebuia să-i respectăm, eram foarte impresionate. Am arătat exact locul. M-am aplecat. Era un cap – imitație și eu l-am ridicat cu mâna. Mi-au spus: „*Halas, halas...!*” Se terminase.

Ne urcasem în mașină. Șoferul plângea! Conducea repede și într-un mod bizar. Mașina făcea salturi pe drum și-mi amintesc că supraveghetoarea își ținea sânii cu mâinile pentru că și ei săltau. Bietul om a făcut închisoare. Pentru noi și pentru tot satul, asta nu era un accident.

Mult timp după asta eu am fost bolnavă. Mă vedeam ridicând capul strivit al acestei fete și mi-era frică de părinții mei, în legătură cu tot ce se povestea despre ea. Ea făcuse, se pare, ceva ce nu trebuia, dar nu știu ce. În orice caz, se spunea că era o *sharmuta*. Nu dormeam noaptea, vedeam tot timpul capul acela zdrobit, auzeam scrâșnetul roților când mașina a dat înapoi. Niciodată nu o voi uita pe

această fată. În ciuda tuturor suferințelor pe care le-am îndurat, această imagine mi-a rămas în minte. Ea avea aceeași vârstă ca și mine, părul tuns scurt, o coafură foarte drăguță. Era ciudat și faptul că avea părul scurt. Fetele din sat nu-și tundeau niciodată părul. Ea - de ce? Era diferită de noi, îmbrăcată mai drăguț. Ce o fi făcut din ea o *sharmuta*? Nu am știut niciodată. Dar în ceea ce mă privește am știut.

Pe măsura ce treceau anii, așteptam să fiu cerută în căsătorie, sperând din tot sufletul. Dar nimeni nu o cerea pe Kainat, și ea nu părea neliniștită în privința asta. Ca și când se resemnase deja cu ideea că avea să rămână fată bătrână, ceea ce găseam că era îngrozitor pentru ea, ca și pentru mine, care trebuia să-mi aștept rândul.

Începuse să-mi fie rușine să mă duc la nunțile altora, de frică să nu-și bată joc de mine. A fi măritată însemna pentru noi cea mai mare libertate posibilă. Totuși, chiar căsătorită, o femeie își riscă viața la cea mai mică abatere. Îmi amintesc de o femeie care avea patru copii. Soțul ei era funcționar la oraș, pentru că avea întotdeauna o vestă pe umăr. Când îl zăream de departe, mergea totdeauna foarte repede, încălțărilor parcă lăsa un vâl de nisip în urma lui.

Femeia se numea Suheila și într-o zi am auzit-o pe mama spunând că în sat se povesteau tot felul de chestii despre ea. Oamenii credeau că avea o relație cu proprietarul magazinului, pentru că ea se ducea adesea să cumpere pâine, legume și fructe. Poate pentru că ea nu avea o grădină tot atât de mare ca a noastră. Poate că ea îl vedea pe acest om pe ascuns, așa cum mama mea făcuse cu Fadei. Într-o zi, mama mi-a povestit că frații ei intraseră la ea și-i tăiaseră capul. Și că-i lăsaseră corpul pe jos și că se plimbaseră prin sat cu capul acela tăiat. Ea mai spunea că atunci când bărbatul ei se întorsese de la muncă, a fost fericit că femeia lui era moartă, pentru că era bănuită că avusese o legătură cu patronul magazinului, deși nu fusese prea frumoasă și avea deja patru copii.

Eu nu i-am văzut pe bărbații ăștia plimbându-se prin sat cu capul surorii lor, doar am ascultat povestirea mamei mele. Eram deja destul de matură pentru a înțelege, dar nu mi-a fost frică. Poate tocmai pentru că nu văzusem nimic. Mi se părea că, în familia mea, nimeni nu era o *sharmuta*, că lucrurile astea nu mi se vor întâmpla niciodată mie. Femeia asta fusese pedepsită, era normal. Oricum, mult mai normal decât o fată de vârsta mea, strivită pe drum.

Eu nu înțelegeam că simplele bârfe, păreri vecinilor, minciunile chiar puteau face din orice femeie o *sharmuta* și asta s-o ducă la moarte, pentru onoarea altora.

Este ceea ce se cheamă o crimă de onoare, *Jarimat al Sharaf* și, pentru bărbații din țara noastră, asta nu înseamnă o crimă în adevăratul sens al cuvântului.

SÂNGELE MIRESEI

Părinții lui Hussein au venit s-o ceară pe Nura. Au venit de mai multe ori ca să discute despre asta, pentru că atunci când îți căsătorești o fiică, la noi, o vinzi pe aur. Părinții lui Hussein au venit cu aurul, au pus acest aur pe un platou frumos, aurit și tatăl lui Hussein a spus: „Iată jumătate pentru Adnan, tatăl, și cealaltă jumătate pentru fiica sa, Nura”.

Daca nu este suficient aur, se mai discută. Cele două jumătăți sunt importante, pentru că în ziua căsătoriei, fata va trebui să arate la toată lumea aurul pe care tatăl ei l-a obținut ca s-o vândă.

Nu este a Nurei toată această cantitate de aur pe care o va purta în ziua nunții. Nenumăratele brățări, colierul, diadema, ea are nevoie de toate astea pentru onoarea sa și a familiei sale. Nu este pentru viitorul ei sau pentru ea însăși, doar se va putea plimba prin sat și oamenii vor discuta, când o văd, despre cât aur a adus ea părinților ei. Dacă fata nu are bijuterii în ziua căsătoriei, este extrem de rușinos pentru ea și familia ei. Tatăl meu uita să ne spună asta, când striga că fetele lui nu-i aduc nici măcar beneficiul pe care îl are de pe urma unui miel. Când își vinde o fată, el are dreptul la jumătate din aur! Așadar, el poate negocia. Discuția se poartă fără noi, doar între părinți. Când afacerea este încheiată, nu se semnează nicio hârtie, doar cuvântul dat contează. Numai cel al bărbaților.

Femeile nu au dreptul să spună nimic, nici mama mea, nici cea a lui Hussein, nici măcar viitoarea mireasă. Nimeni nu a văzut încă aurul, dar toată lumea știe că nunta e ca și făcută, pentru că a venit familia lui Hussein. Dar noi nu trebuie să deranjăm, nu trebuie să ne arătăm, trebuie respectat negoțul bărbaților.

Sora mea Nura știe că un bărbat a intrat în casă cu părinții, așa că ea se va mărita cu certitudine. Este foarte fericită. Îmi spune că are chef acum să se îmbrace mai

bine, să-și epileze sprâncenele, să aibă o familie a ei și copii. Nura e timidă, dar are un chip drăguț. Ea își face totuși griji în timp ce părinții discută, ar vrea să știe cât aur au adus, se roagă la Dumnezeu ca ei să cadă de acord.

Nu știe cine va fi viitorul ei soț, nu-i știe vârsta și nici nu va întreba cum arată. Este jenant să pui întrebări. Chiar și mie care aș putea să mă ascund undeva ca să văd ce mutră are. Poate că ei îi este frică să nu mă duc să le spun părinților.

După câteva zile, tatăl meu o cheamă pe Nura în prezența mamei și-i spune: „Uite, tu te vei mărita în ziua cutare”. Eu nu eram de față, fiindcă nu aveam dreptul să fiu cu ei.

De fapt, nu ar trebui să spun: „Nu aveam dreptul”, așa ceva nu există. Asta-i obiceiul, așa e el și cu asta – gata. Dacă tatăl tău îți spune: „Rămâi în acest colț toată viața”, vei rămâne în acest colț toată viața. Dacă tatăl tău îți pune o măslină într-o farfurie și îți spune: „Astăzi mănânci doar atât”, doar atât mănânci. Este foarte dificil să ieși din pielea asta de sclavă supusă, pentru că te naști cu ea, fiind fată, și, pe tot parcursul copilăriei noastre, modul acesta de a nu exista, de a asculta de bărbat și de legea lui este întreținut, în permanență, de tată, de mamă, de frate, și singura ieșire constă în a te mărita.

Când sora mea Nura a acces la acest statut atât de dorit, cred că aveam cel puțin cincisprezece ani. Dar poate că mă înșel, cu mult chiar, căci, dacă mă gândesc mai bine și încerc să-mi pun ordine în minte, îmi dau seama că viața mea, pe atunci, nu avea niciunul din reperele care se cunosc în Europa. Nici o aniversare, nici o fotografie, este o viața de animal care mănâncă, muncește cât mai iute cu putință, doarme și ia bătaie. Apoi, știi că ești „coaptă”, adică în pericol de a atrage mânia societății la cel mai mic pas greșit. Și plecând de la această vârstă „coaptă” căsătoria este următoarea etapă. În mod normal, o fată este „coaptă” la vârsta de zece ani și se căsătorește între

paisprezece și șaptesprezece ani, cel târziu. Nura se apropia de limita lui „cel târziu”.

Și atunci familia a început să se pregătească de nuntă, să anunțe vecinii. Cum casa nu era destul de mare, aveam să închiriem curtea comună pentru eveniment. Este un spațiu foarte plăcut, un fel de grădină înflorită unde cresc struguri și un spațiu pentru dans. Mai există și o verandă acoperită care-ți permite să stai la umbră și care o va adăposti pe mireasă.

Tatăl meu a ales un miel. Se ia întotdeauna cel mai tânăr pentru că are carnea fragedă și nu trebuie să-l prăjești prea mult. Dacă trebuie să prăjești mult o carne, se va spune că tatăl nu este foarte bogat, că el a tăiat o oaie bătrână și că masa nu e cum trebuie. Reputația lui nu va fi bună în sat și pentru fată va fi și mai rău.

Așadar, tatăl meu a ales mielul. Se duce în staul, observă, îl ia pe cel pe care l-a ales și-l duce în grădină. Îi leagă picioarele ca să nu se miște, ia cuțitul și îi taie gâtul cu o singură lovitură. Ia apoi capul și îl răsuțește un pic pe o farfurie mare, ca să se scurgă sângele. Eu privesc sângele ăsta cu un ușor dezgust. Mielul încă își mișcă picioarele. Munca tatălui meu fiind terminată, vin femeile ca să se ocupe de carne. Ele trebuie să fiarbă apa ca să curețe interiorul mielului. Nu se mănâncă mațele, dar ele servesc cu siguranță la ceva, pentru că sunt puse deoparte, cu grijă. Pe urmă trebuie să scoți pielea, și mama e însărcinată cu treaba asta delicată. Pielea nu trebuie ruptă. Ea trebuie să rămână întregă. Mielul e acum pe jos, bine golit și curat. Cu cuțitul ei cel mare, mama separă pielea de carne. Ea taie carnea și trage cu un gest precis. Bucată cu bucată, pielea se desface până când toata e desfăcuta de pe corp. Apoi o lasă să se usuce pentru ca s-o vândă sau ca s-o păstreze. Cea mai mare parte a pieilor este vândută. Dar ești rău văzut dacă vii la piața cu una singură. Trebuie să aduci mai multe ca să se vadă că ești bogat. În ajunul nunții, odată cu venirea serii, mama se ocupă de sora mea. Ia o tigaie veche, o lămâie, un pic de ulei de măsline, un

gălbenuș de ou și zahăr. Ea le amestecă pe toate astea în tigaie și se închide în cameră cu Nura. Cu amestecul ăsta o s-o depileze. Trebuie scoși toți perii de la sex. Totul trebuie să fie gol și curat. Mama mea spune că, dacă din nefericire uiți un fir de păr, bărbatul pleacă fără să se uite măcar la nevasta lui, spunând că ea este murdară!

Această poveste cu firele de păr și murdăria mă preocupa. Nu îți depilezi nici picioarele, nici brațele, doar sexul. Și sprâncenele, dar asta pentru frumusețe. Când firele de păr apar pe corpul unei fete, este primul semn că a devenit femeie. Și ea va muri cu firele astea de păr, pentru că așa cum Dumnezeu ne-a făcut, tot așa ne și ia la El. Și totuși, toate fetele sunt mândre la ideea de a se depila... Este dovada că vor aparține altui bărbat, în afara tatălui lor. Ești cu adevărat cineva, fără firele alea de păr. Mie mi se pare mai degrabă o pedeapsă pentru că o aud pe sora mea țipând. Când iese din cameră, un mic grup de femei care așteaptă lângă ușă bat din palme și strigă *youyous*. Este o mare bucurie: sora mea e gata de cununie, faimosul sacrificiu al virginității sale.

După treaba asta, ea se poate duce să se culce. Femeile pleacă la ele acasă pentru că au văzut că totul a fost făcut după toate regulile.

A doua zi, la răsăritul soarelui, se pregătește masa în curte. Trebuie ca toată lumea să vadă cum se pregătește mâncarea și să estimeze numărul de farfurii. Și mai ales nu trebuie ratată arderea unui pumn de orez, dacă nu, tot satul va vorbi despre asta. Jumătate din curte e folosită pentru pregătirea mâncării. Sunt acolo carnea, cușcușul, legumele, orezul, puii și multe dulciuri, prăjiturile pe care mama le-a făcut cu ajutorul vecinelor, pentru că singură nu ar fi făcut față la atâta treabă.

Odată farfuriile puse, oferite privirii tuturor, mama se duce s-o pregătească pe sora mea, împreună cu o alta femeie. Rochia este brodată în față, lungă până la călcâie, cu nasturi de mătase. Nura este superbă când iese din cameră, acoperită de aur, frumoasă ca o floare. Are brățări,

coliere și mai ales, ceea ce contează cel mai mult pentru o mireasă, parura! Ea este făcută dintr-o panglică de piese de aur, legată în jurul capului. Părul ei, despletit, a fost dat cu ulei de măsline, ca să lucească. O să fie așezată pe tronul ei. Este o masă pe care stă un scaun, acoperit cu o față de masă albă. Nura trebuie să se urce, să se așeze și să aștepte să fie admirată, până la venirea viitorului soț. Toate femeile se împing ca să intre în curte, s-o admire pe mireasă și să țipe strigături.

Și bărbații dansează afară. Ei nu se amestecă însă cu femeile în curte.

Nu ai nici măcar dreptul să stai la fereastră și să îi privești cum dansează.

Acum vine soțul. Logodnica apleacă timid capul. Ea nu are încă dreptul să-l privească în față, dar este pentru prima dată când îl va vedea cum arată. Eu cred că mama i-a spus câte ceva despre alura lui, despre familie, munca, vârsta... dar nimic nu este încă sigur. Poate că pur și simplu i-a spus doar că părinții lui aduseseră aurul care trebuia.

Mama ia un voal și-l pune pe capul surorii mele și el vine ca un prinț, frumos îmbrăcat. Se apropie de ea. Nura stă tot cu mâinile puse cuminte pe genunchi, cu capul aplecat sub voal, ca să arate buna ei educație. Acest moment este considerat ca fiind esențial pentru viața surorii mele.

O privesc, ca toți ceilalți, și o invidiez. Totdeauna am invidiat-o că este mai mare, că o însoțește pe mama peste tot, în timp ce eu... la grajd cu Kainat. O invidiez că părăsește această casă - ea e prima. Fiecare fată ar vrea să fie în locul miresei în acea zi, într-o frumoasă rochie albă și acoperită de aur. Este atât de frumoasă! Nura nu este încălțată, este unica mea decepție. Să fii desculță pentru mine este o adevărată mizerie. Am văzut femei pe stradă, mergând la piață, purtând pantofi. Poate pentru faptul că bărbații poartă pantofi întotdeauna, încălțăminte este pentru mine simbolul libertății. Să mergi fără ca pietricelele și spinii să-ți găurească pielea... Nura are picioarele goale

și Hussein are pantofi foarte frumoși dați cu ceară, care mă fascinează.

Hussein se apropie de sora mea. Se pune pentru el, pe masa înălțată, un alt scaun acoperit cu o față de masă albă. El se așază, ridică voalul alb și chiuiturile răsună în curte. Ceremonia a avut loc. Bărbatul tocmai a descoperit chipul celei care a rămas pură pentru el și care îi va dăruii fii.

Ei rămân acolo, așezați amândoi ca două manechine. Lumea dansează, cântă, mănâncă, dar ei nu se mișca. Li se aduce acolo de mâncare și, ca să nu se murdărească, li se protejează frumoasele haine cu prosoape albe.

Mirele nu o atinge pe soția lui, nu o îmbrățișează, nu-i ia mâna. Nu se întâmplă nimic între ei, niciun gest de dragoste sau de tandrețe. Ei sunt imaginea căsătoriei și asta durează mult timp.

Nu știu nimic despre bărbatul ăsta, nici vârsta lui, nici dacă are frați sau surori, ce face, sau unde locuiește. Totuși, este din sat de la noi. Nu te duci să-ți iei nevastă de aiurea, doar din zona ta! Eu îl văd pe bărbatul ăsta pentru prima dată. Nu știam dacă e frumos sau urât, mic, mare, gras, orb, ciung, buzat sau nu, dacă are sau nu urechi, sau un nas mare... Hussein este un bărbat foarte frumos. Nu este foarte înalt, în jur de un metru șaptezeci, cu părul scurt și creț, foarte scurt, corpul mai degrabă rotund. Fața lui negricioasă are aerul că este bine hrănit. Nasul foarte scurt, destul de lat cu nări largi. Merge mândru, nu are aerul unui om rău la prima vedere, dar poate că este. Îl simt, din când în când, vorbește nervos.

Ca să-i facă pe musafiri să priceapă că festinul s-a terminat și că trebuie să plece, femeile cântă, adresându-se direct soțului, cumva astfel: „Apăra-mă acum. Dacă nu mă ocrotești, nu ești bărbat...” Și ultimul cântec obligatoriu: „Nu ieși de aici dacă nu dansezi”.

Și cei doi vor dansa ca să încheie ceremonia.

Soțul o ajută pe soția lui să coboare - de data asta o atinge, ea îi aparține - și ei dansează. Unii nu dansează,

sunt timizi. Sora mea a dansat mult cu soțul ei și asta a fost minunat pentru cei din sat.

Soțul își aduce acum soția la el, s-a lăsat deja noaptea. Tatăl mirelui i-a oferit o casă, dacă nu – nu este bărbat. Casa lui Hussein nu este foarte departe de cea a părinților lui, chiar în sat. Ei se duc pe jos, singuri. Plângând, noi îi privim cum pleacă. Chiar și fratele meu este cu ochii în lacrimi. Plângeam pentru că ne-a părăsit, plângeam și pentru că nu știm cum îi va fi dacă ea nu va fi virgină. Nu suntem liniștiți. Trebuie să așteptăm momentul în care soțul ei va arăta cearșaful la balcon sau îl va atârna la fereastră la răsăritul soarelui, pentru ca oamenii să constate oficial prezența sângelui fecioarei. Acest cearșaf trebuie să fie vizibil pentru toată lumea și cât mai mulți oameni din sat trebuie să vină să vadă. Dacă nu există decât doi sau trei martori, nu este suficient. Dovada poate fi contestată, nu se știe niciodată.

Îmi amintesc de casa lor, de curtea lor. Aveau un zid de piatră și de ciment de jur împrejur. Toată lumea era în picioare, așteptând. Deodată, cumnatul meu s-a arătat cu cearșaful și asta a stârnit chiuituri. Bărbații fluierau, femeile cântau, aplaudau pentru că li s-a prezentat cearșaful. Este un cearșaf special care se pune pe pat pentru prima noapte. Hussein îl agăța acum în balcon, cu clești albi de fiecare parte. Căsătoria este albă, cearșaful este tot alb, cleștii sunt albi. Sângele este roșu.

Hussein salută mulțimea cu mâna și intră în casă. Victorie.

Sângele oii, sângele fecioarei, mereu sânge. Îmi aduc aminte că la fiecare Aid tatăl meu omora o oaie. Umplea un lighean cu sânge și băga o bucată de tifon înăuntru ca să vopsească poarta de la intrare și gresia. Trebuia să intri ca să treci de aceasta poarta pictată de sânge până sus. Asta mă îmbolnăvea. De câte ori omora, eram bolnavă de frică. Când eram copil, mă obligau ca și pe ceilalți să îl privim pe tatăl nostru cum taie puii, iepurii, oile și eu, și sora mea eram convinse că el ar fi putut să ne sucească gâtul ca unui

pui, să ne umple de sânge ca pe o oaie. Prima dată, eram atât de terorizată, încât m-am ascuns între picioarele mamei mele ca să nu văd, dar ea m-a obligat să privesc. Ea dorea ca eu să știu cum omoară tatăl meu ca să fac parte din familie cu adevărat, să nu-mi fie frică. Și totuși, mi-a fost frică întotdeauna, pentru că sângele era simbolul tatălui meu.

A doua zi după nuntă, contempłam și eu, ca și ceilalți, sângele surorii mele pe cearșaful alb. Mama plângea, eu, de asemenea. Oamenii plâng mult în asemenea momente, pentru că trebuie să-ți manifesti bucuria, să saluți onoarea tatălui care a păstrat-o fecioară. Și mai plângeam și de ușurare, pentru că Nura a triumfat în marea probă. Unica probă a vieții ei. Nu-i mai rămăsese decât să-i dovedească faptul că îi putea dăruia un fiu.

Eu speram același lucru și pentru mine, era normal. Și eu sunt foarte mulțumită că ea s-a măritat: după asta va fi rândul meu. În acel moment, în mod ciudat, eu nu mă gândesc la Kainat, ca și cum sora mea cu un an mai mare decât mine, nu ar fi contat. Și totuși, ea trebuia să se mărite înaintea mea!

Pe urmă, ne întoarcem. Trebuie să facem curat în curte. Familia miresei va spăla vasele, va curăța tot, va face curtea curată, sunt multe de făcut. Uneori, vin și vecinii să dea o mână de ajutor, dar nu întotdeauna.

Din momentul în care s-a căsătorit, Nura n-a mai dat prea des pe acasă, de altfel, nici nu are motive să mai vină, pentru că ea este ocupată mult cu familia ei. Totuși, la câteva zile după nuntă, în orice caz - la mai puțin de o lună, a revenit acasă ca să se vaite și plângea. Cum eu nu aveam voie să întreb ce s-a întâmplat, am pândit în capul scării ca să încerc să înțeleg.

Nura i-a arătat urmele de la lovituri. Hussein a lovit-o în așa hal, că avea urme și pe față. Și-a dat jos pantalonii ca să îi arate mamei fesele vineții, și mama plângea și ea. Probabil că o apucase de păr și o izbise de pământ, bărbații

fac toți așa. Dar nu am auzit motivul pentru care o lovide Hussein. Uneori, este suficient ca tânăra soție să nu știe prea bine să facă de mâncare, să uite sarea, să nu fie sos pentru că ea a uitat să pună puțină apă... toate astea sunt suficiente ca s-o bată. Nura s-a plâns mamei că tatăl nostru este prea violent și că o va trimite înapoi fără s-o asculte. Mama a ascultat-o, dar nu a consolat-o, i-a spus: „Este soțul tău, nu este grav, trebuie să te întorci acasă”.

Și Nura s-a întors. Bătută. Ea s-a întors la soțul ei care îi mai dăduse o corecție cu bastonul.

Nu aveai de ales. Chiar dacă ne strângeau de gât, nu aveam încotro. Văzând-o pe sora mea în starea asta, aș fi putut să cred că o căsătorie nu servea la nimic altceva decât ca să fii bătută ca și înainte. Dar și dacă aveam să fiu bătută, aș fi vrut să mă mărit, mai mult decât orice pe lume. Este un lucru bizar destinul femeilor arabe, cel puțin la mine în sat. Îl accepti, în modul cel mai firesc cu putință. Nici nu ne trece prin gând să ne revoltăm. Ba chiar ignorăm ce este asta - revolta. Știm să plângem, să ne ascundem, să mințim dacă trebuie ca să evităm bastonul, dar să ne revoltăm - niciodată. Pur și simplu pentru că nu există niciun alt loc unde să poți trăi decât la tată sau la soț. Este de neconceput sa trăiești singură.

Hussein nu a venit să-și caute soția. De altfel, ea nu a rămas la noi mult timp, mamei mele îi era foarte frică să nu cumva să vrea fata ei să se întorcă acasă! Mai târziu, când Nura a rămas gravidă și când speram să aibă un băiat, ea devenise prințesa familiei, a soțului și a noastră. Câteodată eram invidioasă. Ea era mai importantă decât mine în familie. Chiar și înaintea căsătoriei ea vorbea mai mult cu mama, și după - ele erau și mai apropiate. Când se duceau să strângă fânul, ele petreceau mult timp împreună și vorbeau mult amândouă. Se închideau amândouă într-o cameră, ușa era verde, îmi aduc aminte, și eu treceam pe acolo. Eu eram singură, abandonată, pentru că sora mea era dincolo de ușa asta, cu mama, și se depila. Încăperea mai servea la depozitarea grâului, a măslinelor și a făinii.

Nu știu de ce această ușă mi-a revenit cu brutalitate în memorie. Eu treceam adesea prin ea, aproape în fiecare zi cu saci. S-a întâmplat ceva neliniștitor, dincolo de această ușă, dar ce? Cred că m-am ascuns printre saci, de frică. Mă revăd ca o maimuță, ghemuită, în întuneric. Încăperea asta nu are multă lumină. Stau ascunsă acolo, cu fruntea la pământ. Podeaua este maronie, cu carouri foarte mici, tot maronii. Și tatăl meu a așezat un fel de pictură albă între dale. Mi-e frică de ceva. O văd pe mama. Are un sac pe cap. Tatăl meu i-a pus sacul acesta pe cap. Asta se întâmpla acolo sau în altă parte? Asta era ca s-o pedepsească? Sau ca s-o strângă de gât? Nu pot să strig. În orice caz, este tatăl meu, ține sacul strâns. Îi văd profilul, nasul lui pe țesătură. O ține cu o mână de păr și cu cealaltă ține sacul.

Ea este îmbrăcată în negru. S-o fi întâmplat ceva cu câteva ore mai înainte? Ce anume? Sora mea a venit acasă pentru că soțul ei a bătut-o. Mama a ascultat-o, oare o mamă nu trebuie să-și plângă fiica? Ea nu trebuie să plângă, nu trebuie să încerce să o apere în fața tatei? Mi se pare că amintirile se înlănțuie plecând de la ușa aia verde. Vizita surorii mele și eu, ascunsă între sacii plini de grâu, mama și tata o strânge de gât cu un sac gol. A trebuit să intru acolo ca să mă ascund. E un obicei al meu – să mă ascund. În staul, în cameră sau în dulapul de pe culoar unde se lasă pieile de oaie să se usuce, înainte de a fi vândute. Ele stau agățate ca la piață, și eu mă ascund acolo, chiar dacă mă sufoc, ca să nu fiu prinsă. Dar rar mă ascund între sacii din cămară, mi-e prea frică, să nu iasă șerpi de acolo. Dacă totuși m-am ascuns, a fost pentru că îmi era frică să nu mi se întâmple și mie ceva rău.

Poate că a fost ziua în care tatăl meu a încercat să mă sufoce cu o piele de oaie, într-o cameră de la etaj. Vrea să-i spun adevărul, să-i spun dacă mama l-a înșelat sau nu.

A îndoit blana. Și mi-o pune pe cap. Prefer să mor decât s-o trădez pe mama. Chiar dacă am văzut-o cu ochii mei plecând cu un bărbat. Dacă spun adevărul, ne va omorî pe

amândouă. Chiar și cu cuțitul la gât, n-o pot trăda. Nu mai pot să respir. Mă lasă în pace sau scap? În orice caz, alerg să mă ascund jos, în spatele ușii verzi, între sacii ăștia nemișcați, care seamănă cu niște monștri. Totdeauna mi-a fost frică de ei, în încăperea asta întunecoasă. Visam că tatăl meu va veni să golească grâul noaptea și va umple sacii cu șerpi!

Iată cum, uneori, frânturi din viața mea trecută încearcă să-și facă loc în memoria mea. O ușă verde, un sac, tatăl meu care vrea s-o sufoce pe mama sau pe mine, frica în timp ce stau pe întuneric cu șerpii.

Nu e mult de atunci, umpleam un sac mare - tip pubelă și o bucată de hârtie din ambalajul de plastic a rămas agățată sus. Încet-încet a coborât în pubelă făcând un zgomot aparte. Am tresărit, ca și cum un șarpe s-ar fi furișat afară din pubelă. Tremuram și am început să plâng ca un copil.

Tata știa cum să omoare un șarpe. Avea un baston special, cu două croșete la capăt. Îl prindea între ele și șarpele nu se mai putea mișca. Și apoi îl ucidea cu bastonul. Așa cum era capabil să imobilizeze șerpii pentru a-i ucide, ar fi fost capabil să-i pună în saci ca să mă muște când băgam mâna înăuntru ca să iau făină. Iată de ce mi-era frică de ușa asta verde, care mă fascina fiindcă mama mea și sora mea se depilau acolo, fără mine. Și pentru că eu nu fusesem cerută oficial în căsătorie.

Și totuși, ceva ajunsese la urechile mele, pe când aveam abia doisprezece sau treisprezece ani... O familie vorbise despre mine cu părinții mei, oficial. Există un bărbat pentru mine, undeva, în sat. Dar trebuia să aștept. Kainat era la rând, înaintea mea.

ASSAD

Am fost singura care am plecat în fugă, strigând când a alunecat calul și el a căzut. Am permanent imaginea fratelui meu în fața ochilor: avea o cămașă verde, colorată, și, deoarece era vânt, cămașa îi flutura în spate. Era magnific pe calul lui. Îl iubeam atât de mult pe fratele meu, încât imaginea asta nu m-a părăsit niciodată.

Cred că eram și mai drăguță cu el, după dispariția lui Hanan. Eram la picioarele lui. Mie nu-mi era frică de el, nu mă temeam că ar fi putut să-mi facă rău... Poate pentru că eram mai în vârstă decât el? Pentru că eram mai apropiați? Totuși, ne bătea, chiar și el, când tata nu era acolo. Odată s-a dat chiar și la mama. Se certau, el o trăgea de păr, ea plângea... Îi revăd foarte clar, fără să-mi amintesc totuși motivul acestei certe. Am avut întotdeauna această mare dificultate să pun cap la cap imaginile, să le găsesc o semnificație. Ca și cum amintirile mele de atunci s-ar fi dispersat în mici fragmente, în noua mea viață pe care a trebuit s-o construiesc în Europa.

Este greu de înțeles astăzi, după tot ceea ce a făcut fratele meu, dar în momentul acela, odată teroarea depășită, cu siguranță n-am realizat că Hanan murise. Doar azi, revăzând scena care a răsărit brusc în memoria mea, nu mă pot gândi la altceva, legând evenimentele între ele, logic și privind înapoi. Pe de o parte, părinții mei nu erau acolo, ori de câte ori se petrecea o dramă, adică dacă o femeie este condamnată de familia ei, cel care trebuie s-o execute este singurul prezent. Pe urmă, nu am mai revăzut-o niciodată pe Hanan. Niciodată. Assad era turbat de furie, în acea seară, umilit că îl îndepărtaseră când îi năștea soția, umilit de socrii săi. Oare vestea morții copilului așteptat i-a venit prin telefon? Hanan i-a spus ceva ce nu trebuia? Nu știu. Violențele asupra femeilor la părinții mei și în satul nostru, în general, erau atât de frecvente și zilnice! Și eu îl iubeam atât de mult pe Assad! Cu cât tatăl

meu îl detesta mai mult pe fiul său, cu atât mai mult eu îl adoram pe acest frate unic.

Îmi aduc aminte de căsătoria sa ca de o sărbătoare extraordinară. Probabil că singura amintire a bucuriei adevărate în acest trecut nebun. Aveam în jur de optsprezece ani și mă consideram bătrână. Chiar refuzasem să asist la o altă nuntă, fiindcă fetele își băteau joc de mine, în mod evident. Vorbe, înghionteli, râsete dezagreabile când treceam. Și eu plângeam tot timpul. Câteodată îmi era rușine să ies în sat cu turma, frică de privirile celorlalți. Nu aveam o situație mai bună față de vecina cu pata pe ochi și pe care toți o respingeau. Mama îmi dăduse voie să nu merg la nunta unei vecine, ea îmi înțelegea disperarea. Atunci am îndrăznit să-i vorbesc tatălui meu: „E greșeala ta! Lasă-mă să mă mărit!”

El nu vrea, în continuare și am luat pumni în cap: „Sora ta trebuie să se căsătorească mai întâi! Cară-te!” Am spus aceste lucruri doar o singură dată.

Dar toată familia a fost fericită pentru căsătoria fratelui meu, eu mai mult ca oricine. Ea se numește Fatma și nu înțeleg de ce vine dintr-o familie străină, din alt sat. Poate pentru că nu era nicio familie cu fată de măritat, pe lângă noi? Tatăl meu a închiriat niște mașini pentru nuntă. Una pentru femei și una pentru bărbați, bineînțeles – cea pentru bărbați e cea din față.

Traversăm munții și de fiecare dată când luăm un viraj femeile chiuie ca să-i mulțumească lui Dumnezeu că ne-a apărat de râpa atât de periculoasă. Peisajul seamănă cu un deșert, drumul nu este asfaltat, e doar pământ uscat și negru, și roțile mașinii bărbaților fac un nor mare de praf, înaintea noastră. Dar toata lumea dansează. Eu am o tamburină și acompaniez chiuiturile femeilor. Și eu dansez, dansez cu fularul meu, mă pricep foarte bine la așa ceva. Toată lumea dansează, toată lumea e veselă, doar șoferul nu!

Nunta fratelui e o sărbătoare mai importantă decât cea a surorii. Soția lui e tânără, frumoasă, mignonă și foarte arsă

de soare. Nu e, însă, un copil, are aproape aceeași vârstă cu Assad. În sat, la noi, au răs puțin de tatăl și de mama mea pentru că fratele meu este „obligat” să se însoare cu o fată „coaptă” și, de fapt, o necunoscută. El ar fi trebuit să se însoare cu o fată mai tânără decât el, nu e normal să te însori cu o femeie de aceeași vârstă! Și de ce să mergi să cauți în altă parte? Este o fată foarte frumoasă și are norocul că are mulți frați. Tatăl meu a dat mult aur ca s-o ceară, căci poartă multe bijuterii.

Nunta durează trei zile, cu dans și sărbătoare. Și la întoarcere îmi amintesc că șoferul a oprit mașina pe drum și iarăși am dansat. Mă revăd cu fularul meu și cu tamburina, inima mea e fericită, sunt mândră de Assad. El este pentru noi ca bunul Dumnezeu și este foarte ciudată această iubire pentru el, iubire care nu vrea să dispară. El este singurul om pe care nu-l pot urî, chiar dacă mă bate, chiar dacă și-a bătut soția, chiar dacă a devenit un asasin.

În ochii mei el este Assad *ahuia*. Assad fratele meu. *Assad ahuia*. Bună ziua, fratele meu Assad. Niciodată nu plec la muncă fără să-i spun: „Bună ziua, fratele meu Assad!” Un devotament adevărat. Copiii fiind, noi am împărțit multe lucruri. Acum că este însurat și că trăiește la noi cu soția lui, eu continui să-l servesc. Dacă nu are apă caldă pentru baie, eu mă duc să i-o încălzesc, curăț baia, spăl și-i aranjez lenjeria. Și i-o cos dacă e nevoie, înainte de a o pune la locul ei.

În mod normal, nu ar trebui să-l iubesc și să-l servesc cu atâta dragoste. Pentru că este ca toți ceilalți bărbați. La puțin timp după căsătorie, Fatma este bătută și-l face de răs, întorcându-se la părinții ei. Și, împotriva obiceiului, tatăl și mama ei nu o aduc cu forța înapoi la noi, în aceeași zi. Poate că ei sunt mai bogați, mai avansați ca noi sau, deoarece ea este singura lor fiică, ei o iubesc mai mult, nu știu. Cred că neînțelegerile între tatăl meu și Assad de aici au pornit.

Fratele meu o voise pe femeia asta din alt sat, îl obligase pe tata să dea mult aur și rezultatul era că această fată făcuse un avort, în loc să-i dăruiască un fiu, și că ne dezonorase întorcându-se la ai ei! Eu nu am asistat la reuniunile de familie, desigur, și nimic din memoria mea nu justifică deducțiile pe care le fac astăzi, dar îmi amintesc perfect de tatăl meu pe terasă cu coșulețul cu pietre, aruncându-le una câte una în capul lui Assad. Și de dulapul acesta pe care fratele meu îl împinsese la ușa camerei sale ca să-l împiedice pe tata să intre. Poate că Assad ar fi vrut toată casa doar pentru el și atunci se comporta ca și cum i-ar fi aparținut deja. Eu cred că tata nu ar fi vrut ca Assad să aibă putere în casă. Ca el să-l priveze de autoritatea și de banii săi.

Tata îi spunea adeseori fratelui meu: „Tu ești încă un copil!”

Assad se revolta cu atât mai mult cu cât era sigur pe el și mult prea răsfățat de noi. El era prințul casei și, la noi, nu trebuie să-i spui unui bărbat că este un copil, este o umilire gravă! Și el striga: „Eu sunt la mine acasă aici!” Tatăl meu nu suporta asta. În sat, oamenii se întrebau ce prostie făcuse Fatma, de ce se ducea atât de des acasă. Poate că fusese văzută cu un alt bărbat? Bârfele se răspândesc repede în cazuri din astea. Se spuneau lucruri rele despre ea, dar nu era nimic adevărat, era o fată drăguță. Din păcate, dacă cineva spune o singură dată: „Ea este o păcătoasă”, pentru tot satul ea rămâne păcătoasă și s-a terminat, orice om o va privi cu ochi răi.

Mama mea era nefericită din cauza asta. Uneori, încerca să-l calmeze pe tata, când el se „lua” de Assad:

— De ce faci așa ceva? Lasă-l în pace!

— Am chef să-l omor! Tu încerci să-l aperi, o să te aranjez eu și pe tine!

Am văzut-o pe Fatma întinsă pe jos, iar fratele meu o lovea cu piciorul în spate. Într-o zi am văzut-o că avea un ochi foarte roșu, iar fața îi era toată vânătă, dar nu puteai să spui sau să faci nimic. Între violența tatălui și cea a

fiului, nu ne mai rămânea decât să ne ascundem ca să n-o încasăm și noi.

Oare fratele meu își iubea soția? Dragostea este un mister pentru mine, încă și astăzi. La noi se vorbește doar despre căsătorie, nu despre dragoste. Despre ascultare și supunere totală, nu de relații de iubire între un bărbat și o femeie. Doar despre o relație sexuală obligatorie între o fecioară și soțul ei care a cumpărat-o. Dacă nu - uitarea sau moartea. Atunci unde este iubirea?

Totuși, îmi aduc aminte de o femeie, aceea care locuia în casa cea mai frumoasă din sat cu soțul și copiii ei. Ei erau cunoscuți pentru luxul și pentru bogăția lor. Copiii lor mergeau la școală. Era o familie mare, pentru că întotdeauna se căsătoreau verii între ei. La ei, exista peste tot gresie. Chiar și drumul din exterior era împărțit în dale. La celelalte case erau pietricele sau nisip, uneori asfalt. Aici, însă, era o alee frumoasă, cu arbori în față. Aveau un om care îngrijea de grădină și de curte, înconjurată de un gard din fier forjat care scliffea precum aurul. Casa asta putea fi văzută de departe. La noi se adoră tot ce scliffește. Dacă un bărbat are un dinte de aur înseamnă că este bogat! Și când ești bogat, trebuie să se vadă. Aceasta casă era modernă și foarte nouă, superbă din exterior. Aveau două sau trei mașini, totdeauna parcate în fața casei. Eu nu am intrat niciodată acolo, bineînțeles, dar când treceam pe lângă ea cu oile mele, mă făcea să visez. Proprietarul se numea Hasan. Era un domn foarte voinic, foarte bronzat și foarte elegant. Erau foarte legați, el și soția sa, tot timpul erau văzuți împreună. Ea era însărcinată cu gemeni și urma să nască. Din nefericire, nașterea a fost dificilă, gemenii au trăit, dar femeia a murit. Pace sufletului său, pentru că era foarte tânără. A fost singura înmormântare în care am văzut-o în sat. Ceea ce m-a emoționat și frapat era că toată familia ei striga și plângea în urma coșciugului în care stătea trupul, și soțul ei - mai tare ca toți ceilalți. De disperare, își rupsesse cămașa sa tradițională, lungă și albă, mergând în urma soției sale. Și soacra lui își rupsesse rochia.

Am zărit sâni goi ai acestei femei în vârstă, care cădeau peste burtă, printre bucățile de țesătură smulse. Nu mai văzusem niciodată o asemenea disperare. Femeia asta, pe care o înmormântau, fusese iubită, moartea sa îndurera toată familia, tot satul.

Oare fusesem și eu acolo sau am văzut înmormântarea de pe terasă? Mai degrabă, de pe terasă, pentru că eram prea mică. Plângeam și eu, știu sigur. Era multă lume. Treceau încet prin sat. Și bărbatul ăla, care își striga durerea, care își rupea cămașa - astea nu le voi uita niciodată. Era atât de frumos cu strigătele de dragoste pentru soția lui!

Era un bărbat cu multă demnitate și cu ținută.

Părinții mamei mele și ai unchiului meu locuiau în sat și bunicul meu Munter era și el întotdeauna foarte îngrijit. Era foarte înalt, ca și fiul său, bărbierit, totdeauna bine îmbrăcat, chiar dacă purta costumul tradițional. Avea totdeauna în mână „mătăniile” lui și își număra perlele, una câte una, cu degetele sale lungi. Uneori, venea să fumeze o pipă cu tatăl meu și părea că se înțelege bine. Dar într-o zi, mama a părăsit casa noastră și s-a dus să doarmă la părinții ei, pentru că tatăl meu o bătuse prea rău. Și ne-a lăsat singuri cu el. La noi, o femeie nu-și poate lua copiii cu ea. Fete sau băieți, ei rămân la tatăl lor. Și cu cât creșteam eu, cu atât mai mult o bătea și ea pleca tot mai des. Și bunicul Munter era cel care o aducea acasă cu forța. Ea pleca uneori o săptămână, uneori o zi sau o noapte. O dată a plecat cel puțin o lună și bunicul meu nu voia să-i mai vorbească tatălui meu.

Cred că, dacă mama mea ar fi murit, ea nu ar fi avut niciodată parte de o înmormântare ca a femeii aceleia și tatăl meu nu ar fi plâns, nici nu ar fi strigat, rupându-și cămașa precum acel domn Hasan. El nu o iubea pe mama.

Ar fi trebuit ca eu să fiu convinsă că dragostea nu există deloc la noi, în orice caz, nu în casa noastră. În cele din urmă, eu nu îl iubeam decât pe fratele meu, în ciuda violenței sale și uneori a nebuniei. Și surorile mele îl

iubeau. Nura nu mai era acasă, dar Kainat era ca mine, îl proteja și îl aplauda când el se urca pe cal.

În afara surorilor mai mici, prea mici ca să se gândească la căsătorie, nu mai rămâneam decât noi în casă. Două fete bătrâne. În ceea ce o privește pe Kainat, aveam sentimentul că ea se resemnase. Ea nu era urâtă, dar... nu prea drăguță, nici prea surâzătoare. Kainat era diferită de mine. Noi eram două țărânci prost îmbrăcate poate, rău pieptănate... Dar eu eram mică și slabă, și ea era destul de puternică, cu un piept prea mare. La noi, bărbații iubesc femeile foarte bine făcute, dar nu le plac în mod special sânii foarte mari. Ea nu era făcută să placă, era tristă din cauza asta și nu putea face niciun efort ca să fie mai drăguță. Kainat se îngrășase, deși mânca tot ce mâncam și eu, nu era vina ei. Și în orice caz, niciuna, nici cealaltă nu aveam posibilitatea de a ne face mai frumoase decât ne-a lăsat Dumnezeu. Cum? Nu aveam rochii frumoase, totdeauna în aceiași pantaloni albi sau gri, fără machiaj, fără bijuterii. Și închise precum găinile bătrâne, ne frecam de pereți, numărându-ne pașii, cu nasul în jos, de cum ieșeam din casă cu oile.

În timp ce Kainat nu are nicio speranță și îmi distruge șansele de a mă căsători, eu știu totuși că un bărbat m-a cerut. Mama mi-a spus: „Tatăl lui Faiez a venit, te-a cerut pentru fiul său. Dar nu putem vorbi pentru moment despre nuntă, trebuie s-o așteptăm pe sora ta”.

De atunci, îmi închipui că el așteaptă și își face griji din cauza refuzului părinților mei.

Fratele meu Assad îl cunoaște. El locuiește în casa din fața noastră, peste drum. Ei nu sunt țărâni ca noi, nu-și lucrează cine știe ce grădina. Părinții lui au avut trei fete și doar Faiez a rămas necăsătorit. Nu mai erau alte fete în casă, și din cauza asta casa nu era înconjurată de ziduri, ci de un gard frumos și poarta nu era niciodată încuiată cu cheia. Zidurile sunt roz, iar mașina, parcată întotdeauna în fața casei, este argintie.

Faiez lucrează în oraș. Eu nu știu cu ce se ocupă, dar îmi imaginez că stă într-un birou, ca și unchiul meu. În orice caz, are un statut mai bun decât al lui Hussein, soțul surorii mai mari. Hussein e îmbrăcat întotdeauna în haine de muncitor, niciodată prea curate și miroase urât. Faiez este eleganța întruchipată într-o mașină frumoasă cu patru locuri, cu care pleacă în fiecare dimineața.

Atunci am început să-i pândesc mașina ca să-l privesc. Cel mai bun loc de observat era terasa unde scutur covoarele din lână, unde culeg struguri și întind lenjeria. Dacă sunt foarte atentă, pot întotdeauna să găsesc ceva de făcut acolo sus.

Mai întâi am observat că își parca totdeauna mașina în același loc, la câțiva pași de poartă. Deoarece nu puteam să rămân prea mult timp pe terasă ca să ghicesc la ce oră ieșea din casă, am stat mai multe zile înainte de a afla că pleacă pe la ora șapte în fiecare dimineață, moment în care mi-era destul de ușor să găsesc ceva de făcut acolo sus.

Prima dată când l-am văzut am avut noroc. Am curățat repede grajdul și am strâns fânul foarte uscat pentru o oaie care tocmai stătea să fete. Eram la doi-trei pași cu fânul în brațe când a apărut. La fel de elegant ca și unchiul meu, în costum, cu pantofi frumoși, negru cu bej cu șireturi, cu o servietă în mână, părul foarte negru, tenul foarte bronzat și cu o ținută mândră.

Am plecat capul, ajungând cu nasul în fân. Am ascultat zgomotul pașilor săi până la mașină, zgomotul portierei care se închidea, cel al motorului și al cauciucurilor pe pietriș. Nu am ridicat capul decât când mașina s-a îndepărtat, și am așteptat să dispară, cu inima bătându-mi în piept, cu picioarele tremurându-mi. Și mi-am spus: „Îl vreau pe acest bărbat ca soț, îl iubesc, îl doresc, îl doresc...”

Dar cum să fac? Cum să-l implor să meargă el însuși să-l implor pe tatăl meu să încheie căsătoria? Dar mai întâi, cum să-i vorbesc? O fată nu vorbește cu un bărbat. Ea nu are dreptul nici măcar să-l privească în ochi. Îi este

inaccesibil și, chiar dacă mă vrea de soție, nu el este cel care decide. Tatăl meu face asta, totdeauna el, și el m-ar omorî dacă ar ști că eu am stat un minut în drum cu grămada mea de paie ca să-i atrag atenția lui Faiez.

Eu nu speram atâtea pentru ziua aia, dar aș fi vrut ca el să mă vadă, să știe că și eu așteptam. Atunci am decis să fac tot posibilul ca să-l întâlnesc pe ascuns și să-i vorbesc. Cu riscul de a fi omorâtă cu lovituri de pietre sau bătă. Nu mai voiam să aștept luni sau ani pentru ca sora mea Kainat să părăsească această casă, era prea nedrept. Nu îmi doream să îmbătrânesc și mai mult și să devin batjocura satului sau să îmi pierd orice speranță de a pleca în lume cu un bărbat, de a mă elibera de violența tatălui meu.

În fiecare dimineață și în fiecare seară voi fi pe terasă, să-mi pândesc iubirea, până când el își va ridica privirea spre mine și îmi va face un semn. Un surâs. Dacă nu, sunt sigură de asta, el va cere o altă fată, din satul asta sau din altă parte. Și într-o zi, voi vedea o altă femeie urcându-se, în locul meu, în mașina asta.

Ea o să mi-l fure pe Faiez.

SECRETUL

Sunt conștientă că îmi risc viața pentru această poveste de dragoste care începe cu aproape douăzeci și cinci de ani în urmă în satul meu natal din Cisiordania. Un sat neînsemnat, aflat atunci în teritoriul ocupat de israelieni și al cărui nume nu pot nici astăzi să-l pronunț. Căci și acum îmi risc viața, chiar dacă sunt la mii de kilometri depărtare. Acolo, oficial, eu sunt moartă, existența mea este uitată de multă vreme, dar dacă astăzi m-aș reîntoarce, m-ar omorî a doua oară pentru onoarea familiei. Acesta este dreptul cutumiar.

Pe terasa casei, pândind apariția omului pe care îl iubesc, sunt o tânără aflată în primejdie de moarte. Cu toate acestea, nu mă gândesc decât la un singur lucru: căsătoria.

E primăvară. N-aș putea spune în ce lună, probabil, în aprilie. În satul meu socotelile nu se fac la fel ca în Europa. Nu știi niciodată cu precizie vârsta tatălui tău sau a mamei tale, nu-ți știi data nașterii. Se calculează timpul în funcție de ramadan, de vremea recoltei sau de culesul smochinelor. Te ghidezi după soare pe toată durata unei zile de lucru, care începe și se sfârșește cu el.

Cred că am vreo șaptesprezece ani, o să aflu mai târziu că am nouăsprezece în acte. Dar ignor existența acelei hârtii și cum a fost întocmită. Este foarte posibil ca mama mea să fi confundat nașterea uneia dintre fiicele ei cu cea a alteia, în momentul în care a fost constrânsă să-mi dea o existență oficială. Sunt coaptă de la apariția menstruației, bună de măritat de-acum trei sau patru perioade de ramadan. Voi fi femeie în ziua căsătoriei mele. Maică-mea însăși este încă tânără și pare deja bătrână, tatăl meu este în vârstă pentru că nu mai are mulți dinți.

Faiez este cu siguranță mai bătrân ca mine, dar ăsta este un lucru bun. Aștept de la el siguranță. Fratele meu Assad s-a însurat prea de tânăr cu o fată de vârsta lui și dacă, din

nefericire, ea nu-i dăruiește un fiu, el va avea nevoie, într-o bună zi, de altă femeie.

Aud pașii lui Faiez pe prundișul drumului. Scutur covorul meu de lână peste marginea terasei, el își ridică ochii. Mă observă și știu că a înțeles. Niciun semn, niciun cuvânt, mai ales, el se urcă în mașină și pleacă. Prima mea întâlnire a durat atâta cât ai înghiți o măslină, este o emoție de neuitat.

În dimineața următoare, mă aventurez, mă prefac că alerg după o capră, pentru a trece prin fața casei lui. Faiez îmi zâmbește și, cum mașina nu demarează imediat, știu că mă privește cum mă îndrept spre pășune cu caprele. Aerul e mai răcoros dimineața, ceea ce îmi permite să port vesta mea de lână roșie, singura mea haină nouă, încheiată de la buric până la gât, cu care par mai frumoasă.

Dacă aș putea dansa în mijlocul oilor, aș face-o. A doua mea întâlnire a durat mai mult, căci întorcându-mă ușor la ieșirea din sat, văd că mașina încă nu a demarat.

Nu pot să merg mai departe cu semnalele astea. Este rândul lui acum să vadă cum va face ca să-mi vorbească pe ascuns. Știe unde mă duc și când anume.

În ziua următoare, părinții au plecat în oraș, fratele meu este împreună cu soția sa, iar Kainat se ocupă de grajd și de surorile cele mici. Mă duc singură să strâng iarbă pentru iepuri. La distanță de un sfert de oră de mers, Faiez este acolo, în fața mea. M-a urmat în mod discret și mă salută. Această prezență neașteptată mă înnebunește. Mă uit împrejur, neliniștită că l-aș putea vedea venind pe fratele meu sau o femeie din sat. Nu vine nimeni, dar eu reperez adăpostul unui taluz destul de înalt pe marginea câmpului și Faiez mă urmează. Mi-este rușine, îmi privesc picioarele, îmi boțesc rochia și trag de nasturii vestei, nu știu ce să spun. El își ia o atitudine avantajoasă, cu un spic de grâu verde între dinți și mă examinează.

— De ce nu te măriți?

— Trebuie să-l găsesc pe bărbatul vieții mele și mai întâi de asta trebuie să se mărite sora mea.

— Tatăl tău ți-a vorbit?
— Mi-a spus că tatăl tău a venit să-l vadă, cu mult timp în urmă.

— Trăiești bine la ai tăi?

— O să mă bată dacă mă vede cu tine.

— Vrei să ne căsătorim?

— Dar trebuie ca mai întâi să se mărite sora mea...

— Ți-e frică?

— Da, mi-e frică. Tata este rău. E periculos și pentru tine. Tata mă poate lovi și poate să te lovească și pe tine.

El rămâne așezat în liniște în spatele taluzului, în timp ce eu mă zoresc să adun iarba. Are aerul că mă așteaptă, deși știe prea bine că nu mă pot întoarce în sat cu el.

— Tu rămâi aici, eu o să mă întorc singură.

Și umblu repede pentru a mă întoarce acasă, mândră de mine. Vreau să aibă o bună impresie, să mă considere o fată cuminte. Trebuie să fiu foarte atentă la reputația mea, pentru că eu sunt aceea care l-a atras.

N-am fost niciodată atât de fericită. Să fiu cu el, atât de aproape, chiar numai câteva minute, e minunat!

Simt minunea asta în tot trupul meu, fără să o pot defini limpede, în acel moment. Sunt mult prea naivă și nu am primit mai multă educație decât o capră, dar această senzație de miraculos este cea a eliberării inimii mele și totodată a corpului meu. Pentru prima oară în viață, sunt cineva pentru că am decis eu însămi să fac ceea ce fac. Sunt vie. Nu ascult nici de tatăl meu, nici de altcineva. Dimpotrivă, mă răzvrătesc.

Amintirea acelor clipe și a celor ce vor urma este destul de clară. Pentru ce-a fost înainte, este aproape inexistentă. Nu mă văd, nu știu cu cine semăn și dacă sunt drăguță sau nu. Nu am conștiința de a fi o ființă umană, de a gândi, de a avea sentimente. Cunosc frica, setea, când e cald, suferința și umilința de a fi legată ca un animal în grajd și bătută până nu-mi mai simțeam spatele. Groaza de a fi sugrumată sau aruncată în fundul unei fântâni. Am primit, docilă, atâtea lovituri. Chiar dacă tatăl meu nu mai aleargă

așa de repede, el găsește întotdeauna o modalitate să ne prindă. Este ușor pentru el să mă dea cu capul de peretele băii pentru că am vărsat apă pe jos. Este simplu să mă lovească peste picioare cu bastonul când ceaiul vine prea târziu. Nu te poți gândi la tine însuși când trăiești în felul acesta. Prima mea întâlnire adevărată cu Faiez, în câmpul de grâu încolțit, îmi dă pentru prima oară în viață o idee despre ceea ce sunt. O femeie, nerăbdătoare să-l regăsească, care îl iubește și este hotărâtă să devină soția lui cu orice preț.

În ziua următoare, pe același drum, așteaptă să trec spre câmp și vine să mă întâlnească.

— Te uiți și la alți băieți în afară de mine?

— Nu. Niciodată.

— Vrei să vorbesc cu tatăl tău despre căsătorie?

Îmi vine să-i sărut picioarele pentru asta. Aș dori să mergă acum, în momentul acesta, să alerge ca să îl anunțe pe tatăl său că el, Faiez, nu mai vrea să aștepte, că trebuie să mă ceară de la familia mea, să aducă pentru mine aur și bijuterii și să pregătească o mare petrecere.

— Am să-ți dau de veste pentru data viitoare și nu mai purta vesta asta roșie când te întâlnești cu mine, bate la ochi, este periculos.

Zilele trec, soarele răsare și apune, și de dimineață până seara pândesc pe terasă un semn din partea lui. Sunt sigură că este îndrăgostit. La ultima noastră întâlnire, nu a venit. Am așteptat îndelung, peste un sfert de oră, cu riscul să întârzii acasă și să fiu prinsă de tatăl meu. Eram neliniștită și nefericită, dar data următoare a venit. L-am văzut venind de departe pe drum, mi-a făcut semn să mă ascund tocmai departe, în spatele taluzului, acolo unde nimeni nu ne poate vedea, pentru că ierburile sunt înalte.

— De ce n-ai venit?

— Am venit, dar m-am ascuns undeva mai departe, ca să văd dacă nu te întâlnești cu altul.

— Nu mă uit la nimeni.

— Băieții fluieră când treci.

— Ochii mei nu se uită nici la dreapta, nici la stânga. Sunt cinstită.

— Acum știu. L-am văzut pe tatăl tău. O să ne căsătorim în curând.

O făcuse, se dusesse să-l vadă pe tatăl meu după a doua întâlnire. Și chiar dacă data nu era încă fixată, anul nu se va încheia fără ca eu să fiu măritată.

E o vreme frumoasă și caldă, smochinele încă nu s-au copt, dar sunt sigură că nu va trebui să aștept începutul verii și recoltatul înainte ca mama să prepare ceara fierbinte pentru a mă depila.

Faiez se apropie de mine, foarte mult. Închid ochii. Mi-e un pic frică. Simt mâna lui pe ceafa mea și mă sărută pe gură. Îl resping pe loc, fără a spune nimic, dar gestul meu vrea să spună: „Atenție. Nu merge mai departe”.

— Pe mâine. Așteaptă-mă, dar nu pe drum. Este prea periculos. Ascunde-te aici, în șanț. O să vin să te găsesc după ce termin lucrul.

Pleacă primul. Aștept să fie destul de departe pentru a mă întoarce acasă ca de obicei, dar mai nervoasă de asta dată. Acest sărut, primul din viața mea, m-a răvășit. Și a doua zi, privindu-l cum se apropie de ascunzătoarea mea, îmi simt inima tremurând. Nimeni nu bănuiește întâlnirile mele secrete. Dimineața, sora mea mă însoțește uneori pentru a mîna oile și caprele, la pășune, dar de cele mai multe ori ea pleacă să se ocupe de grajd și de casă, astfel că după-amiaza rămân singură. Primăvara, iarba este înaltă, oile trebuie să profite – astfel că mai ales lor le datorez această înlesnire de a mă deplasa singură.

Este o falsă libertate pe care mi-o acordă familia mea, pentru că tatăl meu supraveghează întotdeauna de aproape momentul plecării mele și când mă întorc. Satul, vecinii se află acolo spre a-mi aminti că nu am dreptul la nicio abatere. Comunic cu Faiez prin semne invizibile, de pe terasă. O mișcare a capului și știu că va veni. Dar dacă se urcă în mașină foarte repede, fără a arunca o privire în sus, atunci nu va veni. În acea zi, știu că va veni, mi-a

confirmat-o. Și am sentimentul foarte puternic că se va întâmpla ceva.

Mi-e teamă că Faiez va voi mai mult decât o sărutare, dar în același timp parca aș dori-o fără a ști cu adevărat ce mă așteaptă. Mi-este teamă că-l voi respinge dacă merge prea departe și se va supăra. Îi acord încredere totodată pentru că el știe că nu am dreptul să mă las atinsă înainte de căsătorie. Știe prea bine că nu sunt o *sharmuta*. Și mi-a promis căsătoria. Și totuși, mi-este frică, așa singură la pășune, cu turma. Ascunsă în iarba înaltă, supraveghez în același timp și animalele, și drumul. Nu văd pe nimeni. Pajiștea e minunată, sunt flori. Oile sunt liniștite în anotimpul acesta, își petrec tot timpul păscând fără a încerca să fugă ca în plină vară, când iarba este mai rară.

Îl așteptam să vină din dreapta. Faiez vine din partea cealaltă și mă surprinde. E bine, este atent să nu fie văzut, mă protejează. Este atât de frumos! Poartă pantaloni strânși pe corp din talie până la genunchi, și largi jos. Așa e moda pentru bărbații care se îmbracă după tipul celor din Occident. Are un pulover alb cu mâneci lungi, decoltat *en coeur*, care lasă să i se vadă părul de pe piept. Îl găsesc elegant, atât de șic alături de mine. L-am ascultat și n-am mai îmbrăcat vesta roșie, ca să nu fiu văzută de departe. Rochia mea e gri, *sarualul* la fel. Mi-am spălat hainele cu atenție deoarece, muncind, ele se murdăresc adesea. Mi-am ascuns părul sub un fular alb, dar regret frumoasa mea jiletcă roșie, aș fi vrut să fiu mai drăguță.

Ne așezăm pe jos. El mă sărută. Pune mâna pe coapsa mea, eu nu-l las. Se supără. Pare rău când mă privește în ochi:

— De ce nu vrei? Lasă-te în voia mea!

Mi-e atât de frică să nu plece, să nu caute alta. Poate s-o facă oricând dorește, este un bărbat frumos, viitorul meu soț. Îl iubesc, n-aș vrea să cedez, mi-e prea frică, dar mai frică îmi e să nu-l pierd. Este singura mea speranță. Atunci, îl las să facă fără să știu ce o să mi se întâmple și până unde poate merge. El e acolo, în fața ochilor mei, vrea să

mă atingă, nimic altceva nu mai contează. Soarele nu va întârzia să coboare, nu mai e așa de cald, nu-mi mai rămâne mult timp până să mă întorc cu turma. El mă împinge în iarbă și face ce vrea. Nu mai spun nimic, nu mai fac niciun gest pentru a-l respinge. Nu este violent, nu mă forțează, știe foarte bine ce face. Durerea mă ia prin surprindere. Nu mă așteptam să mă doară, dar nu din cauza asta plâng. El nu spune nimic, nici înainte, nici după, nu mă întreabă de ce plâng și nici eu nu știu de ce îmi curg atâtea lacrimi. Nici n-aș ști să-i spun, dacă m-ar întreba. Eu nu voiam. Sunt virgină, nu cunosc nimic despre dragostea dintre un bărbat și o femeie, nimeni nu m-a învățat. Femeia trebuie să sângereze cu bărbatul ei, asta e tot ce am învățat din copilărie. El își vede de treabă în tăcere, până când sângerez și iată că are un aer mirat, ca și când nu s-ar fi așteptat. Să fi crezut oare că am mai făcut-o și cu alți bărbați? Și asta pentru că îmi mânăm singură oile? Dar a zis-o el însuși că mă supraveghease și că eram o fată serioasă. Nu îndrăznesc să-l privesc în față, mi-e rușine. Îmi ridică bărbia și spune:

— Te iubesc.

— Și eu te iubesc.

N-am înțeles, pe moment, că era mândru de el. Abia mult mai târziu l-am urât pentru că se îndoise de cinstea mea, pentru că profitase de mine atunci când știa bine ce riscam. Nu voisem să fac dragoste cu el ascunsă într-un șanț, visam ceea ce voiau toate fetele din satul meu. Să mă mărit, să fiu epilată cum se cuvine, să am o rochie frumoasă și să merg la culcare în casă. Aș fi dorit ca la răsăritul soarelui el să le arate tuturor cearșaful alb, pătat. Aș fi vrut să aud șoșotelile femeilor. El a profitat de frica mea, știa că voi ceda pentru a-l păstra.

Am alergat să mă ascund, ceva mai încolo, ca să-mi șterg sângele de pe pulpe și ca să mă îmbrac la loc, în vreme ce el își repunea liniștit hainele în ordine. Apoi, l-am implorat să nu mă lase, să încheiem căsătoria cât mai

devreme. O fată care nu mai e fecioară, e un lucru prea grav, totul s-a terminat pentru ea.

— Nicicând nu o să te părăsesc.

— Te iubesc.

— Și eu te iubesc. Acum, tu te întorci acasă, îți schimbi îmbrăcămintea și te porți ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Și, mai ales, să nu cumva să plângi acasă.

El a plecat înaintea mea. Nu mai plângeam, dar mi-era puțin rău. Sângele ăsta era dezgustător.

Să faci dragoste cu un bărbat, nu e deloc o sărbătoare. M-a durut, mă simțeam murdară, nu avusesem apă să mă spăl, nimic altceva decât iarbă ca să mă șterg, simțeam încă arsura din pânțele și trebuia să adun oile pentru a mă întoarce acasă, cu pantalonul pătat. Să-l spăl pe ascuns. Mergând iute pe drum mă gândeam că nu mai sângerez, dar mă întrebam dacă o să-mi fie întotdeauna rău cu soțul meu. Oare o să fie întotdeauna atât de dezgustător?

La sosirea acasă, chipul meu ce exprimă? Nu plâng, dar sufăr în sinea mea și mi-este frică. Îmi dau seama ce am făcut. Nu mai sunt virgină. Nu mai sunt în siguranță, atâta timp cât nu sunt măritată. În noaptea nunții nu voi mai fi fecioară. Dar lucrul acesta nu e important, pentru că el știe că eram virgină înainte de a fi cu el. O să mă descurc, o să mă tai cu un cuțit și-mi voi pune sângele pe rufele de nuntă și voi fi ca toate celelalte femei.

Aștept trei zile. Pândesc pe terasă ca Faiez să-mi dea un semn de întâlnire. De astă dată mă trage după el sub un mic adăpost făcut din pietre, de cealaltă parte a câmpului. Acolo se ascunde lumea de ploaie. Nu mai sângerez. Mă mai doare, dar mi-e mai puțin frică. El a revenit, asta e tot ce contează pentru mine. Este aici și îl iubesc și mai mult. Ceea ce face el cu corpul meu nu este important, iubirea mea pentru el este în mintea și în sufletul meu. El e toată viața mea, toată speranța mea de a părăsi casa părinților, de a fi o femeie care să umble pe stradă cu un bărbat, care se urcă alături de el în mașină pentru a merge prin magazine să-și cumpere rochiile și pantofi, și să facă piața.

Sunt mulțumită că sunt cu el, că îi aparțin... Este un bărbat, unul adevărat Am văzut bine că pentru el nu era prima dată, știe cum se face. Am încredere în ce privește căsătoria, el nu știe când, eu nici atâta, dar nu pun întrebări. În capul meu, este un lucru sigur.

Până atunci trebuie să fiu foarte atentă să nu mă denunțe cineva. Pentru următoarea întâlnire o să schimb drumul. Socotesc timpul care îmi va trebui în plus, și între timp nu îndrăznesc să ies singură din casă pe poarta de fier. Aștept să fiu cu mama sau cu sora mea. Pândesc mereu plecarea lui Faiez, dimineața. De îndată ce aud zgomotul pașilor săi pe prundiș, mă apropii fuga de balustrada de ciment. Dacă afară este altcineva, întorc spatele; dacă nu e nimeni, aștept semnalul. Două întâlniri deja, de când nu mai sunt virgină. Nu ne putem vedea în fiecare zi, ar fi imprudent. Semnalul celei de-a treia întâlniri nu apare decât la capătul a șase zile. Mi-este mereu teamă, dar am încredere în el. Supraveghez și cel mai mic zgomot. Evit să stau pe marginea câmpului. Aștept, șezând în iarba din șanț, cu bățul meu, privesc albinele plimbându-se pe florile sălbatice, visez la ziua apropiată când nu o să mai păzesc oile și caprele, când nu o să mai rânesc bălegarul din grajd. Va veni, mă iubește și, când va pleca din nou, îi voi spune ca și prima și a doua oară: „Nu mă părăsi”.

Facem dragoste pentru a treia oară. Trebuie să mă întorc să mulg oile și vacile. Îi zic:

— Te iubesc, nu mă părăsi. Când revii?

— Nu ne putem vedea foarte curând. Să așteptăm puțin. Trebuie să fim atenți.

— Până când?

— Până când îți voi da un semn.

La acel moment, povestea mea de dragoste dura de cincisprezece zile, timpul a trei întâlniri în câmp. Faiez are dreptate să fie prudent și eu trebuie să am răbdare, să aștept ca părinții mei să-mi vorbească, așa cum i-au vorbit surorii mele Nura. Tatăl meu nu mai poate aștepta s-o mărite pe Kainat înaintea mea. Pentru că Faiez m-a cerut,

iar ea este fată bătrână la 20 de ani, el poate să se debaraseze de mine, are încă doua fete! Kleadija și Salima, cele mici, vor lucra la rândul lor cu mama și se vor ocupa de turmă și de recoltă. Fatma, soția fratelui meu este din nou însărcinată, curând trebuie să nască. Și ea poate lucra. Îmi aștept soarta cu puțină teamă încă, pentru că nu depinde de mine. Dar aștept de prea mult timp. Zilele trec și Faiez nu-mi dă niciun semn. Sper totuși, în fiecare seară, să-l văd apărând așa cum știa el s-o facă, venind de nicăieri, la stânga sau la dreapta șanțului în care mă ascund.

Într-o dimineață, în grajd, am o senzație bizară. Mirosul bălegarului îmi dă amețeală. În timp ce gătesc carnea de oaie mi se face silă. Sunt nervoasă, îmi vine să plâng sau să dorm fără motiv. De fiecare dată când Faiez iese de acasă, se uită în altă parte, nu-mi dă niciun semn. Timpul e lung, mult prea lung și nu știu când am avut ciclul și când trebuie să-mi vină. Am auzit-o adeseori pe mama întrebând-o pe sora mea Nura:

— Ai ciclu?

— Da, mamă.

— Atunci, nu este acum.

Sau alteori:

— N-ai avut ciclu? E bine, înseamnă că ești însărcinată!

Și mie nu-mi vine ciclul. Verific de mai multe ori pe zi. De câte ori merg la toaletă, la adăpost mă uit dacă este sânge. Uneori, mă simt atât de ciudat, încât speranța revine. Dar de fiecare dată, nu este nimic. Și mi-e așa de frică, încât frica asta mă strânge de gât, ca și când aș fi gata să vomit. Nu mă mai simt ca înainte, nu am chef să muncesc, să mă trezesc. Firea mea s-a schimbat.

Încerc să găsesc o explicație care să nu fie cea mai rea. Mă întreb dacă șocul de a nu mai fi virgină poate schimba în acest fel o fată. Poate că ciclul nu revine imediat. Nu pot să mă informez în legătură cu această explicație naivă. Cea mai mică întrebare despre acest subiect ar face să cadă asupra mea fulgerele Domnului.

Mă gândesc la asta în mod constant în orice moment al zilei și mai ales seara, când adorm împreună cu surorile mele.

Dacă sunt însărcinată, tatăl meu o să mă înăbușe sub cuvertura din piele de oaie. Dimineața, când mă scol, sunt bucuroasă că sunt în viață.

Mă tem ca nu cumva cineva din familie să-și dea seama. Îmi vine să vomit în fața farfuriei cu orez zaharat și să adorm în grajd. Mă simt oboșită, obrații îmi sunt palizi, mama o să observe și o să mă întrebe dacă sunt bolnavă. N-am fost niciodată bolnavă. Atunci, mă ascund, mă prefac că mă simt bine, dar îmi este din ce în ce mai greu. Și Faiez nu se arată. Se urcă în mașină cu costumul său cel frumos, cu servieta și cu pantofii cei fini și demarează atât de repede, încât nisipul face vârtejuri în urma lui. Vara începe. Încă de dimineață e foarte cald. Trebuie să duc animalele în zori și să le aduc înapoi înainte ca soarele să ardă prea tare. Nu mai pot pândi pe terasă, deși trebuie neapărat să-i vorbesc de căsătorie. Căci o pată ciudată mi-a apărut pe nas. O mică pată întunecată pe care încerc s-o ascund pentru că știu ce înseamnă. Nura a avut una la fel atunci când era însărcinată. Mama m-a privit cu un aer mirat:

— Ce ai făcut?

— Este henna, n-am fost atentă și mi-am frecat nasul cu degetele.

Pusesem cu adevărat henna și m-am mânjit intenționat pe nas. Dar minciuna asta nu putea dura mult timp. Sunt însărcinată și nu l-am văzut pe Faiez de mai mult de o lună.

Trebuie neapărat să-i vorbesc. Într-o seară, când soarele nu apusese încă, pun la încălzit apă în grădină ca să spăl rufele și mă urc pe terasă cu ele, cam pe la ora când știam că se va întoarce acasă. De astă dată îi fac un semn cu capul și insist făcând gesturi pentru a-l determina să înțeleagă: „Trebuie să te vad, mă duc într-acolo, trebuie să mă urmezi...”

El m-a văzut și eu o pornesc, în loc să merg să îngrijesc o oaie bolnavă în grajd, cum am lăsat să se creadă. Oaia este

cu adevărat bolnavă, așteptăm să fete și nu e pentru prima oară când aş rămâne lângă ea.

Am dormit chiar pe paie o noapte întreagă, de teamă că s-ar putea să nu o aud.

El ajunge la locul nostru de întâlnire la puțin timp după mine și încearcă imediat să mă posed, convins că pentru asta l-am chemat.

Eu mă dau înapoi.

— Nu, nu pentru asta doream să te văd.

— Dar arunci, pentru ce?

— Vreau să-ți vorbesc.

— Vorbim după aceea... Hai, vino!

— Tu nu mă iubești, nu ne putem vedea numai ca să discutăm?

— Ba da, te iubesc, te iubesc atât de mult, încât de câte ori te văd, mi-e poftă de tine.

— Faiez, prima oară eu nu voiam nimic, apoi tu m-ai sărutat și eu am acceptat de trei ori și acum nu mai am ciclul.

— Poate că este în întârziere.

— Nu, eu nu am avut niciodată întârzieri și mă simt ciudat. I-a trecut pofta. O văd pe fața lui: a devenit alb.

— Și ce-o să facem?

— Trebuie să ne căsătorim repede, acum! Nu mai putem aștepta, trebuie să mergi să-l vezi pe tatăl meu, chiar dacă nu va fi petrecere, îmi e totuna!

— Lumea o să vorbească-n sat, așa ceva nu se face!

— Și cum vom face cu cearșaful care trebuie pus pe balcon?

— De asta nu te preocupa, o s-o fac, mă ocup eu. Dar nu se poate face o nuntă mică, am vorbit de o nuntă mare, o să facem o nuntă mare. O să vorbesc cu tatăl tău. Așteaptă-mă mâine aici, la aceeași oră.

— Dar nu știu dacă o să pot. Tu ești bărbat; faci ce vrei... Așteaptă să-ți fac semn. Dacă pot, o să mă vezi împletindu-mi părul. Dacă nu-mi scot voalul, nu vii.

A doua zi îmi asum un risc spunând că mă duc să caut iarbă pentru oaia bolnavă. Îi dau semnalul și alerg la întâlnire, tremurând. Tata nu mi-a spus nimic, n-am auzit nimic. Mi-e atât de frică, încât nu mai am suflu. El ajunge cu o bună jumătate de oră după mine. Din prudență, îl atac:

— De ce n-ai venit să-l vezi pe tata?

— Nu îndrăznesc să-l privesc în față pe tatăl tău. Mi-e frică.

— Dar trebuie să te grăbești, au trecut două luni. Burta o să-mi crească și atunci ce mă fac?

Și încep să plâng. Atunci el îmi spune:

— Oprește-te, nu mai plânge căci trebuie să te întorci acasă. Măine îl voi vedea pe tatăl tău.

L-am crezut, atât de mult voiam să-l cred. Pentru că îl iubeam și aveam și motive întemeiate să sper, din moment ce el mă ceruse deja de la tatăl meu. Înțelegeam că îi este frică să-l privească în față. Nu era atât de simplu de explicat de ce voia să facă nunta așa de curând. Ce argument putea să găsească în fața neîncrederii și a răutății tatălui meu, fără să dezvăluie secretul și să-mi răpească cinstea, ca și pe a lui în fața familiei mele.

În acea seară mi-am făcut rugăciunea, ca de obicei.

Părinții mei erau foarte credincioși, mama se ducea destul de des la moschee. Fetele trebuiau să-și facă rugăciunea de două ori pe zi, în casă. A doua zi, i-am mulțumit lui Allah că mai eram încă vie atunci când m-am trezit.

Mașina plecase când m-am dus pe terasă. Atunci, am muncit ca de obicei, am îngrijit oile, am curățat grajdul, am mânat turma, am cules roșii.

Am așteptat să vină seara. Mi-era așa de frică încât am cules o piatră mare și m-am lovit peste burtă, cu speranța că sângele va repune lucrurile în ordine.

ULTIMA ÎNTÂLNIRE

S-a lăsat seara. Aștept cu disperare să-l văd venind pe Faiez, singur sau cu părinții lui, dar știu bine că nu va veni. Este prea târziu pentru azi. Și mașina nu este în fața casei, iar storurile au rămas trase.

Pentru mine e o catastrofă. Îmi petrec noaptea fără să adorm, încercând să-mi imaginez că s-a dus să-și vadă familia în altă parte și că, dacă storurile sunt trase, este din cauza căldurii.

Este extraordinar cum memoria mea a păstrat întipărite aceste câteva săptămâni ale vieții mele. Eu, căreia-mi vine atât de greu să-mi reconstitui copilăria altfel decât în imagini de cruzime, fără cel mai mic moment de fericire sau de pace, n-am uitat niciodată acele clipe de libertate furată, de teamă și de speranță. În acea noapte, mă revăd perfect sub cuvertura de oaie, cu genunchii sub bărbie, ținându-mi pânțelele cu ambele mâini și ascultând cel mai mic zgomot în întuneric. Mâine el va fi aici, mâine nu va fi aici... mă va salva, mă va abandona... În capul meu este o hărmălaie de nedescris.

A doua zi dimineată văd mașina în fața casei lui. Îmi spun: „Trăiește!” Mai este o speranță. N-am putut să merg să pândesc plecarea lui, dar seara când revine acasă, eu sunt pe terasă. Fac semnul convenit pentru o întâlnire în ziua următoare, înainte de apusul soarelui.

Și, la sfârșitul după-amiezii, puțin înainte de apusul soarelui, mă duc să caut fân pentru oi. Aștept zece minute, un sfert de oră, sperând că poate s-a ascuns undeva mai departe. Recolta a fost culeasă, dar în unele locuri de pe câmp mai pot culege snopi buni pe care îi leg cu fire de paie. Îi aliniez pe marginea drumului, după ce i-am legat. Lucrez repede, dar am grijă să las trei snopi nelegați pentru a-mi da o preocupare dacă cineva ar trece pe acolo, căci în acel loc sunt foarte la vedere. Nu aș avea decât să mă aplec asupra snopilor mei și să-mi iau un aer foarte ocupat.

Asta îmi dă un sfert de oră de răgaz înainte de a mă întoarce acasă. I-am spus mamei că o să aduc fânul într-o jumătate de oră. La acea vreme oile sunt deja în grajd, caprele și vacile la fel, nu-mi mai rămâne decât să mulg și să fac brânza pentru ziua următoare. Am folosit toate pretextele pentru întâlnirea aceasta. M-am dus la fântână să scot apă pentru animale, ceea ce presupune mai multe drumuri cu o găleata mare în echilibru pe cap. Iepurii au avut nevoie de iarbă moale, găinile de grăunțele pe care tocmai le culegeam... Voiam să știu dacă smochinele începeau să se coacă, aveam nevoie de lămâie pentru bucătărie sau să reaprind jăratul în cuptorul de pâine.

Trebuie să te îndoiești tot timpul de părinții care se îndoiesc de fiica lor. O fată poate să facă multe lucruri... Se duce în curte? Dar ce poate să facă în curte? Nu și-o fi dat întâlnire în spatele cuptorului de pâine - ca din întâmplare? Se duce la fântână? Și-o fi luat găleata cu ea? Oare, animalele n-au avut destul de băut? Merge să aducă fân? Câți snopi o să aducă oare?

În seara aceea, târăsc sacul meu de pânză de la un snop la altul. Îl umplu în viteză și aștept, aștept. Știu că tata șade ca de obicei sub felinarul din fața casei și că așteaptă cu cureaua, fumându-și pipa ca un pașă, ca fiica sa să se întoarcă la ora stabilită.

Număr minutele. El are un ceas și, dacă i-am spus o jumătate de oră, este o jumătate de oră fără un minut dacă nu vreau să încasez o lovitură de curea.

Nu-mi mai rămâne decât să leg cei trei snopi. Cerul capătă o culoare cenușie, galbenul soarelui pălește. Eu nu am ceas, dar nu-mi mai rămân decât câteva minute înainte de înnoptarea care vine atât de repede în țara mea. S-ar zice că soarele este atât de obosit să ne lumineze, încât cade ca o piatră lăsându-ne cu brutalitate în întuneric.

Mi-am pierdut speranța. S-a terminat. M-a părăsit. Ajung acasă. Mașina lui nu este acolo. Mă trezesc a doua zi dimineața, mașina lui, într-adevăr, lipsește.

Este cu adevărat sfârșitul. Nu mai există speranța de a trăi și eu am înțeles. A profitat de mine, era un moment bun pentru el. Nu și pentru mine.

Îmi mușc degetele, dar e prea târziu. N-am să-l mai văd niciodată. La capătul unei săptămâni, nici nu mai încerc măcar să-l pândesc de pe terasă. Storurile casei roz sunt trase, a fugit cu mașina ca un laș. Nu pot cere ajutorul nimănui.

La trei sau patru luni, burta mea începe să crească. O ascund încă destul de bine sub rochie, dar îndată ce port o găleată sau vreo greutate pe cap, cu spatele îndoit și cu brațele ridicate, trebuie să fac un efort considerabil ca să o fac invizibilă. Pata de pe nas, încerc s-o frec ca să o șterg, dar ea nu se duce. Nu mai pot reîncepe cu henna, mama mea nu m-ar mai crede.

Noaptea, groaza este și mai mare. Adesea, mă duc să dorm cu oile. Pretextul este gata găsit când o oaie stă să fete, ea cheamă ca o ființă umană și, dacă nu este auzită, se întâmplă ca micuțul să se înăbușe în pânțelele mamei sale.

Mă gândesc uneori la acel animal al cărui pui se năștea foarte greu. A trebuit să-mi introduc brațul până-n pânțelele ei, încet și cu grijă, pentru a întoarce capul mielului într-o poziție bună și pentru a-l trage spre mine. Mi-era foarte frică să nu-i fac rău și m-am luptat îndelung să scot viu mielușelul. Mama nu reușea să împingă, săraca, și a trebuit să o ajut mult. Și la o oră după aceea, a murit.

Mielul era o femelă. Mă urma ca un copil. De cum mă vedea plecând, mă striga. Mulgeam mai întâi celelalte oi și îi dădeam să bea cu biberonul. Trebuie să fi avut pe atunci vreo cincisprezece ani. Am ajutat să fete multe oi, dar cea amintire e singura pe care am păstrat-o. Micuța mă urma în grădină, urca după mine scările casei. Pretutindeni unde mă duceam ea era în urma mea. Mama murise și mielul era viu...

Este straniu să te gândești că oamenii își dădeau atâta silință pentru oi, în vreme ce mama mea își înăbușea copiii. La vremea aceea, nu mă gândeam deloc la acest lucru. Era un obicei care trebuia admis. Astăzi, când mă chinui să mi se perinde prin memorie aceste imagini, mă revolt. Dacă aș fi fost conștientă cum sunt acum, aș fi sugrumat-o mai curând pe mama mea, pentru a o salva măcar pe una dintre acele fete.

Pentru o femeie într-atâta de supusă, a-ți omori fiicele este un lucru normal. Pentru un tată ca al meu, a tăia părul fiicei sale cu o foarfecă de tuns lâna este normal. A le lovi cu cureaua sau cu bastonul este normal, a le lega în grajd pentru toată noaptea în mijlocul vacilor este normal. Ce putea să-mi facă tata, aflând că sunt însărcinată? Sora mea Kainat și cu mine socoteam că a fi legate în grajd era cel mai rău lucru care putea să ni se întâmple. Mâinile legate la spate, voalul peste gură ca să nu țipăm și picioarele legate cu funia cu care ne bătuse. Mute, treze toată noaptea, ne priveam pur și simplu gândind același lucru... „Cât timp suntem legate, măcar suntem în viață.”

Și tocmai tatăl meu este cel care vine înspre mine într-o zi când spălam rufe. Îl aud șchiopătând în spatele meu, și bastonul lui lovind pavajul curții. Se oprește în spatele meu, eu nu îndrăznesc să mă ridic:

— Sunt sigur că ești însărcinată.

Las să cadă rufa în albie, nu am puterea să-mi ridic ochii spre el. N-aș putea să-mi iau aerul acela mirat sau umil, n-aș reuși să mint dacă l-aș privi.

— Ba nu, tată.

— Ba da! Uită-te la tine! Te-ai îngrășat. Și pata aia, mai întâi zici că e de la soare, apoi zici că e de la henna? Maică-ta trebuie să-ți vadă sânii.

Așadar, mama e aceea care și-a dat seama. Iar el cel care dă ordinul.

— Trebuie să îi arăți!

Și tata pleacă cu bastonul lui fără a mai adăuga niciun cuvânt.

Nu m-a lovit. Eu n-am protestat, gura îmi e ca și paralizată. Mă gândesc că de astă dată s-a zis, sunt moartă. Este acum rândul mamei. Îmi măsoară bazinul cu mâinile pe șolduri. E calmă, dar aspră.

— Acum, încetează cu spălatul rufelor! Arată-mi sânii!

— Nu, te rog, mamă, mă jenez.

— Mi-i arăți sau îți sfâșii rochia?

Atunci, desfac nasturii bluzei până la nivelul pieptului și dau la o parte țesătura.

— Ești însărcinată?

— Nu.

— Ai avut ciclu?

— Da!

— Următoarea dată când ai ciclu, să-mi arăți!

Am zis da, ca să fiu liniștită, să o calmez și pentru siguranța mea. Știu că va trebui să mă tai, să pun sânge pe o hârtie și să i-l arăt la viitorul pătrar.

Părăsesc albia de rufe, plec din casă trecând prin grădină fără permisiune și mă duc să mă ascund între crengile unui lămâi bătrân. Este stupid să mă pun la adăpost în felul acesta, nu lămâiul este cel ce mă poate salva, dar mi-este atât de frică, încât nu mai știu ce fac. Tatăl meu m-a căutat foarte repede și m-a găsit acolo, cățărata ca o capră în mijlocul frunzelor. N-are decât să mă tragă de picioare pentru a mă face să cobor.

Unul din genunchi îmi sângerează. Ia niște frunze de salvie ca să le mestece și aplică aceasta pastă pe rană ca să oprească sângerarea. E bizar. Nu înțeleg de ce, după ce m-a făcut cu atâta brutalitate să cad, își dă osteneala să mă îngrijească, ceea ce nu a mai făcut niciodată. În acel moment, îmi zic că, în cele din urmă, nu este chiar așa de rău. A crezut ceea ce i-am răspuns. Cu trecerea timpului, mă întreb dacă nu era numai pentru ca nu cumva din cauza acelui sânge să-mi servească la a face să se creadă că am avut ciclu...

M-am lovit la burtă când am căzut și sper că trânta o să-l facă să-mi vină.

Puțin mai târziu, se ține un consiliu de familie la care eu nu sunt îndreptățită să asist. Părinții mei i-au chemat pe Nura și pe Hussein. Ascult din spatele zidului. Vorbesc toți deodată și îl aud pe tatăl meu spunând: „Sunt sigur că este însărcinată, ea nu vrea să ne spună, așteptăm să ne arate ciclul...”

De îndată ce ei au terminat de vorbit, mă urc la etaj ca să mă prefac că dorm.

În ziua următoare, părinții mei pleacă la oraș. Mi s-a interzis să ies. Poarta de la curte este închisă, dar eu trec prin grădini și o șterg să mă ascund pe câmp. Cu o piatră mare încep să mă bat regulat peste burtă, prin rochie, spre a face să vină sângele. Nimeni nu m-a învățat vreodată cum cresc bebelușii în pânțele mamei. Știu că la un moment dat fătul se mișcă. Am văzut-o pe mama mea însărcinată, știu cât timp trebuie să treacă pentru ca să vină pe lume copilul, dar ignor tot restul. Începând de când un copil este viu? Pentru mine, este la naștere, pentru că în acel moment am văzut-o pe mama mea alegând dacă să-i lase sau nu în viață. Ceea ce eu sper cu ardoare, atunci când sunt însărcinată de aproape trei luni și jumătate sau patru, este ca sângele să revină. Și nu mă gândesc decât la asta. Și nici nu-mi imaginez că acest copil din pânțele mele este deja o ființă umană.

Și plâng de furie, de frică, pentru că sângele nu vine. Pentru că părinții mei se vor întoarce acasă și eu trebuie să fiu acolo înaintea lor.

Amintirea aceasta îmi este acum atât de dureroasă... mă simt atât de vinovată. Oricât mi-aș spune că eram ignorantă, terorizată de ceea ce avea să mă aștepte, este un coșmar când mă gândesc că mi-am maltratat astfel pânțele pentru ca acest copil să nu se nască.

Și în ziua următoare, același lucru, mă lovesc peste pânțele cu tot ce găsesc și de câte ori pot. Mama mea așteaptă. Mi-a dat o luna începând cu ziua în care m-a obligat să-i arăt sânii. Știu că socotește în minte și în acest timp eu nu mai pot să ies din casă. Trebuie să rămân în

perimetrul casei și să mă mulțumesc cu treburile domestice. Mama mi-a spus: „Nu mai treci dincolo de poartă! Nu vei mai păzi oile, nu vei mai merge după fân”.

Aș putea să fug prin curți și grădini, dar unde să mă duc? N-am luat niciodată autocarul singură, nu am bani și în orice caz șoferul nu m-ar lăsa să mă urc.

Trebuie să fiu în luna a cincea. Am simțit mișcând ceva în pânțele și stând în picioare mă izbesc cu burta de un zid, ca o nebună. Nu mai pot să mint și nici să-mi ascund burta și sânii, nu mai am scăpare.

Singura idee care îmi trece prin minte, singura posibilă, este să fug de acasă și să mă refugiez la sora mamei mele. Locuiește în sat. Știu casa ei. Și atunci, într-o dimineață, când părinții mei au plecat la târg, traversez grădina, trec prin fața fântânilor, sar peste șanț și alerg până la ea. Nu mi pun mari speranțe pentru că este rea, invidioasă pe mama mea pentru motive care îmi scapă. Dar tocmai de aceea, poate că mă va opri la ea și va găsi o soluție. Văzându-mă venind singură, ea se neliniștește mai întâi pentru părinții mei. De ce nu au venit cu mine?

— Trebuie să mă ajuți, mătușă.

Și îi povestesc tot, căsătoria prevăzută și întârziată, lanul de grâu.

— Cine este?

— Îl cheamă Faiez, dar nu mai e în sat, îmi promisese...

— De acord. Am să te ajut.

Se îmbracă, își pune vâlul și mă ia de mână.

— Vino, o să facem un tur împreună.

— Dar unde? Ce vrei să faci?

— Vino, dă-mi mâna, nu trebuie să fii văzută umblând singură.

Îmi imaginez că mă duce la o altă femeie, o vecină care are leacuri secrete pentru a face să revină sângele de la ciclu sau pentru a opri creșterea copilului în burta mea. Sau poate că o să mă ascundă undeva, până când voi fi eliberată.

Dar ea mă duce înapoi acasă. Mă trage ca pe un măgar care nu vrea să se urnească din loc.

— De ce mă duci acasă? Ajută-mă, te implor!

— Pentru că acolo e locul tău, ei sunt cei care se vor ocupa de tine, nu eu.

— Te implor, rămâi cu mine! Tu știi ce o să mi se întâmple!

— Aici e locul tău! M-ai înțeles? Și nu mai ieși niciodată din casă!

Mă obligă să trec poarta, îmi cheamă pe părinții mei, face stânga împrejur și pleacă fără să se mai uite în urmă. Am văzut răutatea, disprețul pe care le simțea față de ei. Trebuie să fi gândit: „Sora mea are un șarpe în casă, fata aceasta a dezonorat familia”.

Tatăl meu închide poarta, iar mama îmi aruncă o privire rea, cu un semn al bărbiei și o mișcare a mâinii care vrea să spună: „*Sharmuta...* nenorocito... ai îndrăznit să te duci la sora mea!” Ele se detestă.

Când uneia i se întâmplă un necaz, cealaltă se bucură.

— Da, am fost la ea, credeam că poate să mă ajute, să mă ascundă...

— Intră! Urcă în cameră!

Tremur din tot corpul, picioarele mi s-au muiat. Nu știu ce mă așteaptă, odată încuiată în cameră. Nu reușesc să fac niciun pas.

— Suad! Intră!

Sora mea nu-mi mai vorbește. Îi este la fel de rușine ca și mie, și nu mai iese nici ea din casă. Mama muncește ca de obicei, celelalte surori ale mele se ocupă de animale, pe mine mă țin încuiată ca pe o ciumată. Îi aud vorbind, din când în când. Se tem că poate cineva m-a văzut prin sat, că lumea vorbește, încercând să-mi scap pielea și să mă refugiez la mătușa mea, am rușinat-o îndeosebi pe mama. Vecinii știu, gurile vor vorbi, urechile vor asculta.

Începând cu acea zi, nu mai scot nasul afară. Pe ușa camerei mele, tatăl meu a instalat o nouă încuietoare care

pocnește ca un foc de pușcă în fiecare seară. Poarta de la grădină face același zgomot.

Spălând curtea, uneori, privesc această poartă și simt că mă sufoc. Nici când nu voi mai ieși de aici. Nici nu-mi dau seama cât de stupidă este poarta aceasta, dat fiind că grădina și taluzul din pietre care o protejează nu sunt obstacole de neînving. Am trecut pe acolo de mai multe ori. Dar închisoarea este sigură pentru orice fată aflată în situația mea. Afară ar fi mai rău. Afară este rușinea, disprețul, aruncatul cu pietre, vecinele care m-ar scuipa în față, m-ar trage de păr pentru a mă readuce acasă. Afară, nici nu mă gândesc. Și săptămânile trec. Nimeni nu mă întreabă, nimeni nu vrea să știe cine mi-a făcut asta, cum și de ce. Chiar dacă l-aș acuza pe Faiez, tatăl meu nu s-ar duce la el ca să mă mărite. Este vina mea, nu a lui. Un bărbat care a dezvirginat o femeie nu este vinovat, ea este aceea care a vrut-o. Mai rău, ea este aceea care a cerut-o! Care l-a provocat pe bărbat, pentru că este o târfă, o femeie fără onoare. Nu am nimic în apărarea mea. Naivitatea mea, iubirea mea pentru el, promisiunea lui de căsătorie, chiar și prima cerere în căsătorie făcută tatălui meu, nimic din toate acestea nu au valoare. La noi, un bărbat care se respectă nu o ia în căsătorie pe fata pe care el însuși a deflorat-o înainte de căsătorie.

El mă iubea? Nu. Și dacă am comis o greșală, este aceea de a fi crezut că l-aș putea reține lângă mine făcând ceea ce voia el. Eram îndrăgostită? Mi-era teamă că el își va găsi pe alta? Sunt motive care nu contează... nici măcar pentru mine nu mai au sens.

Într-o seară, o nouă reuniune de familie: părinții mei, sora mea mai mare și soțul ei, Hussein. Fratele meu nu este acasă pentru că soția lui urmează să nască și el a plecat să stea cu ea la familia ei.

Ascult ascunsă după perete, terorizată. Mama mea se adresează lui Hussein.

— Nu îi putem cere asta fiului nostru, n-ar fi în stare, este prea tânăr.

— Eu pot să mă ocup de ea.

Tatăl meu vorbește la rândul său:

— Dacă trebuie să o faci, fă-o cum trebuie. La ce te gândești?

— N-avea grijă, găsesc eu un mijloc.

Maică-mea din nou:

— Trebuie să te ocupi de ea, dar trebuie să scapi de ea dintr-o singură lovitură.

O aud pe sora mea plângând și zicând că nu vrea să audă de așa ceva și că vrea să se întoarcă la ea acasă. Hussein îi spune să aștepte și adaugă pentru părinții mei:

— Voi veți ieși. Plecați de acasă, nu trebuie să fiți aici. Când vă întoarceți, totul va fi gata.

Am auzit condamnarea mea la moarte cu propriile urechi și m-am strecurat pe scară fiindcă sora mea tocmai urma să iasă. N-am auzit urmarea. Puțin mai târziu, tatăl meu a făcut înconjurul casei și ușa de la camera fetelor a pocnit.

N-am dormit. Nu reușeam să cred ceea ce auzisem. Îmi spuneam: „Este oare un vis? Să fie un coșmar? O vor face cu adevărat? Sau este numai ca să mă înspăimânte? Și dacă e așa când o vor face? Și cum anume? O să-mi taie capul?”

Poate că mă vor lăsa să am copilul și să mă omoare după aceea? Oare îl vor păstra dacă este băiat? Mama o să-l înăbușe dacă este fată?

Sau mă vor omorî înainte?”

Atunci, a doua zi, m-am purtat ca și când nu aș fi auzit nimic. Mă mișcam cu precauție, dar nu credeam că se va întâmpla cu adevărat. Apoi mă apuca tremuratul și credeam că se va întâmpla. Singura întrebare era când și unde. Asta nu se putea face imediat... de altfel, Hussein plecase. Și nu-l mi-l puteam imagina voind să mă omoare!

Maică-mea mi-a spus, în ziua aceea, pe același ton ca de obicei:

— Este timpul să speli rufe, taică-tu și cu mine mergem în oraș.

Am înțeles ce urma să se întâmple. Ei părăsesc casa exact așa cum le spusese Hussein.

Când mi-am reamintit recent de dispariția surorii mele Hanan, mi-am dat seama că fusese același lucru. Părinții ieșiseră, fetele erau singure în casă cu fratele lor. Singura diferență în ceea ce mă privește era aceea că Hussein nu era încă acolo. Am privit în curte, era mare, pavată în parte, restul, acoperit cu nisip. Împrejur un zid pe care se ridica un grilaj metalic foarte înalt, cu vârfuri. Și într-un colț, poarta cenușie, metalică, aluneca, înspre curte, fără încuietore sau cheie, cu un singur mâner pe exterior.

Sora mea Kainat nu spală niciodată rufele cu mine, nu este nevoie să fim două.

Nu știu ce treabă i s-a cerut să facă, nici unde se găsește cu cele mici. Ea nu-mi mai vorbește. Doarme lângă mine, cu spatele întors de când am încercat să fug la mătușa mea.

Mama așteaptă să strâng rufele pentru spălat. S-au adunat multe pentru că, de obicei, nu spălăm decât o dată pe săptămână. Dacă încep către două sau trei după-amiază, nu voi fi terminat înainte de șase seara.

Merg mai întâi să iau apă de la fântână, tocmai în fundul grădinii. Așez lemnele pentru foc, pun vasul cel mare deasupra și vărs în el apă ca să-l umplu pe jumătate. Și mă așez pe o piatră, așteptând să se încălzească apa.

Părinții mei ies pe poartă, o încuie cu cheia de câte ori pleacă.

Eu sunt în partea cealaltă, în curte. Ațâț jăraticul încontinuu. Focul nu trebuie să slăbească, apa să fie foarte fierbinte pentru muiatul rufelor. Apoi voi freca petele cu săpun din ulei de măsline și mă voi întoarce la fântână pentru apa de limpezit.

Este o muncă grea și obositoare pe care o fac de mulți ani, dar în acel moment îmi este deosebit de penibilă.

Stau acolo, desculță, așezată pe piatră, într-o rochie de pânză cenușie, ostenită și îngrozită. Nici nu mai știu de cât timp sunt însărcinată, cu frica asta în pânțece. Mai mult de

- ARSĂ DE VIE -

șase luni, în orice caz. Mă uit la poartă din când în când, acolo, tocmai în fundul curții imense. Mă fascinează.

Dacă vine, nu poate intra decât pe acolo.

FOCUL

Deodată, aud trântindu-se poarta. El e acolo, vine spre mine.

Revăd aceste imagini cu douăzeci și cinci de ani mai târziu, ca și când timpul s-ar fi oprit în loc. Sunt cele din urmă imagini ale existenței mele dinainte, acolo, în satul meu din Cisiordania. Le revăd cu încetinitorul ca în filmele de la televizor. Revin neîncetat în fața ochilor mei. Aș vrea să le șterg de îndată ce apare cea dintâi, dar nu mai pot opri filmul. Când poarta se tântește, e prea târziu să-l mai opresc, simt nevoia să revăd acele imagini pentru că încerc mereu să înțeleg ceea ce nu am priceput atunci. Cum a făcut? Oare aș fi putut să scap dacă aș fi înțeles?

El înaintează spre mine. Este cumnatul meu Hussein în ținută de lucru, un pantalon vechi și un tricou. Ajunge în fața mea și-mi spune:

— Salut, cum îți merge? Ține în gură o iarbă pe care o mestecă, zâmbind mereu. O să mă ocup de tine.

Zâmbetul acela... spune că se va ocupa de mine, nu mă așteptam la așa ceva. Zâmbesc și eu puțin, spre a-i mulțumi, nu îndrăznesc să scot vreun cuvânt.

— Ai o burtă cam mare, ce zici?

Aplec capul. Mi-e rușine să-l privesc. Aplec și mai mult capul, fruntea mea îmi atinge genunchii.

— Ai o pată acolo. Ai pus henna pe ea, anume?

— Nu. Mi-am dat cu henna pe păr, n-am făcut-o anume.

— Ai făcut anume, ca să o ascunzi.

Mă uit la rufa pe care tocmai o limpezeam în mâinile mele care tremură.

Este ultima imagine fixă și lucida. Rufa aceea și mâinile mele care tremură. Ultimele cuvinte pe care le-am auzit de la el sunt: „Ai făcut anume, ca să o ascunzi”.

El nu mai spunea nimic, eu țineam capul plecat, de rușine, puțin ușurată că el nu mai pune alte întrebări.

Și deodată, am simțit ceva rece curgându-mi pe cap. Și imediat focul era pe mine. Am înțeles că era vorba de foc și filmul se accelerează, total curge foarte repede în imagini.

Încep să alerg desculță prin grădină, îmi dau cu pumnii în cap, țip și îmi simt rochia care fâlfâie în spatele meu. Oare focul a cuprins și rochia?

Simt mirosul de petrol și alerg, dar tivul rochiei mă împiedică să fac pași mari. Groaza mă călăuzește – instinctiv – departe de curte. Alerg spre grădină pentru că nu există altă ieșire. Dar, după aceea, nu-mi mai amintesc aproape nimic. Știu numai că alerg în flăcări și că urlu. Cum am făcut să scap? A alergat el în urmă mea? A așteptat să cad ca să mă privească arzând?

Sigur m-am cățărat pe zidul mic al grădinii, ca să mă trezesc, apoi, fie în grădina vecinilor, fie pe strada. Erau acolo niște femei, două mi se pare, deci era sigur pe stradă și ele au încercat să stingă focul. Cu vălurile lor, presupun.

M-au târât până la fântâna din sat și îmi amintesc apa care a șiroit deodată peste mine în timp ce eu urlam. Le aud țipând, pe femeile acelea, dar nu mai văd nimic. Am capul aplecat pe piept, simt curgând apa rece, asta nu se mai oprește și eu țip de durere pentru că apa aceasta rece mă arde. Sunt ghemuită, simt mirosul de carne friptă, fumul. Cred că am leșinat. Nu mai văd mare lucru. Mai sunt câteva imagini vagi, zgomote ca și când aș fi fost în camioneta tatălui meu. Dar nu e tatăl meu. Ascult vocile femeilor, care plâng deasupra mea.

„Săraca”, „săraca...” Ele mă consolează. Sunt culcată într-o mașină. Simt hurducăturile drumului. Mă aud gemând.

Și apoi, iarăși nimic, și apoi din nou zgomotul motorului și vocea femeilor. Continui să ard, ca și când focul ar fi încă pe mine. Nu pot să ridic capul, nu-mi pot mișca trupul, nici brațele, ard, ard tot timpul, put a benzină, nu înțeleg nimic din zgomotul acela de motor, din lamentările femeilor, nu știu unde mă duc. Dacă deschid puțin ochii, nu văd decât o bucată mică din rochie sau din piele. E întuneric și pute. Eu

- SUAD -

ard mereu și totuși nu mai este foc pe mine. Dar, cu toate acestea, ard. În mintea mea, eu alerg mereu, cu focul pe mine.

Voi muri. E bine. Poate că am și murit. S-a sfârșit totul.

PE MOARTE

Sunt pe un pat de spital, ghemuită pe un cearșaf, ca un câine de vânătoare. O infirmieră a venit să-mi smulgă rochia. A tras de ea cu brutalitate, durerea m-a paralizat. Nu văd aproape nimic, bărbia îmi este lipită de piept, nu pot s-o ridic. Nu pot să mișc nici brațele. Durerea mă apasă pe cap, pe umeri, pe spate, pe piept. Miros urât. Infirmiera este atât de rea, că mi se face frică atunci când o văd intrând. Nu-mi vorbește. Vine să smulgă bucăți din mine, îmi pune o compresă și pleacă. Așadar, ar putea să mă facă să mor, ar face-o, sunt sigură. Sunt o fată murdară și dacă m-au ars este că am meritat-o pentru că nu sunt măritată și sunt însărcinată. Știu bine ce gândește.

Întuneric. Comă. Cât timp, zile sau nopți?...

Nimeni nu vrea să mă atingă, nu se ocupă nimeni de mine, nu mi se dă nimic să mănânc ori să beau, așteaptă să mor.

Și eu mi-aș dori să mor, atât de rușine îmi este că mai trăiesc. Atât de mult sufăr. Nu eu mă mișc, e femeia aceea rea care mă întoarce să-mi smulgă bucăți din mine. Nimic altceva. Aș vrea să mi se pună puțin ulei pe piele pentru a-mi calma arsura, aș vrea să mi se scoată cearșaful pentru ca aerul să-mi dea puțină răcoare. Este și un doctor. Am zărit pantaloni și un halat alb. El a vorbit, dar eu nu am înțeles. E mereu aceeași femeie rea care vine și pleacă. Pot mișca picioarele și mă servesc de ele pentru a ridica cearșaful din când în când. Pe spate mă doare, pe o parte mă doare: Dorm cu capul mereu lipit de piept. Capul aplecat, ca atunci când eram în flăcări.

Brațele mele sunt ciudate, puțin depărtate de corp și paralizate amândouă. Mâinile sunt la locul lor, dar nu-mi folosesc la nimic. Aș vrea atât de mult să mă scarpin, să-mi smulg pielea ca să nu mai sufăr.

Mă obligă să mă ridic. Umblu cu infirmiera aceea. Mă dor ochii. Îmi văd picioarele, mâinile care îmi atârnă de fiecare

parte, mozaicul. O urăsc pe femeia aceasta. Ea mă conduce într-o sală și ia un furtun ca să mă spele. Spune că miros atât de urât, că-i vine să vomite. Eu put, plâng, stau acolo ca un deșeu imund, ca o putreziciune pe care se aruncă apă. Ca un rahat în closet, se trage apa și gata! Mori. Apa îmi jupoaie pielea, eu țip, plâng, implor, sângele îmi curge până la vârfurile degetelor. Ea mă obligă să stau în picioare. Sub jetul de apă rece ea smulge bucăți de carne neagră, bucăți din rochia mea arsă, gunoaie urât mirositoare care fac o mică grămăjoară în fundul cabinei de duș. Miros atât de tare a putreziciune, a carne arsă și a fum, încât ea și-a pus o mască și din când în când iese din sala de baie, tușind și blestemându-mă.

O dezgust, ar trebui să crap ca un câine, dar departe de ea. Însă de ce nu mă omoară ea? Revin în patul meu, fierbinte și înghețată în același timp, și ea aruncă cearșaful peste mine, ca să nu mă mai vadă. „Crapă, îmi spune privirea ei. Crapă odată și să te aruncăm de aici.”

Tata este aici cu bastonul. Este furios, bate în podea, vrea să știe cu cine sunt însărcinată, cine m-a adus aici, cum s-a întâmplat. Are ochii roșii. Plânge bătrânul, dar mă sperie bastonul lui și nu reușesc măcar să-i răspund. O să adorm sau o să mor, sau o să mă trezesc, tatăl meu era acolo, acum nu mai este.

Dar nu am visat, vocea lui mai răsună încă în capul meu: „Vorbește!”

Am reușit să mă așez puțin, ca să nu-mi mai simt brațele lipite de cearșaf, cu capul sprijinit pe o pernă. Nimic nu mă ajută, dar așa pot să văd cine trece pe coridor, ușa este întredeschisă. Aud pe cineva, observ niște picioare goale, o rochie lungă și neagră, o siluetă mică, așa ca a mea, subțire, aproape slabă. Nu este infirmiera. Este mama.

Cele două cozi date cu ulei de măsline, voalul ei negru, această frunte ciudată, bombată între sprâncene și care se unește cu nasul, ai zice că e o pasăre de pradă. Îmi provoacă frică. Se așază pe un taburet cu sacul ei negru. Și

Începe să plângă, să-și sufle nasul, să-și ștergă lacrimile cu o batistă, tot legănând din cap.

Plânge de necaz și de rușine. Se plânge pe ea și întreaga familie. Și văd ura din privirea ei.

Îmi pune întrebări, strângându-și la piept sacul. Știu acest sac, îmi e familiar. Îl ia totdeauna cu ea când iese ca să meargă la piață sau pe câmp. Pune în el pâine, o sticlă de apă, uneori lapte. Mi-e frică, dar mai puțin decât în prezența tatălui meu, ca întotdeauna. Tatăl meu mă poate omorî, dar ea nu. Geme în timp ce îmi vorbește, iar eu îi răspund șoptind.

— Uită-te la tine, fiica mea. Nu aș mai putea niciodată să te mai aduc la noi acasă, așa cum ești, tu nu mai poți trăi acasă, te-ai văzut?

— Nu reușesc să mă văd.

— Ești arsă. Rușinea apasă pe întreaga familie. Acuma nu mai pot să te aduc înapoi. Spune-mi cum ai rămas însărcinată? Cu cine?

— Faiez. Nu știu numele tatălui său.

— Este Faiez vecinul?

Reîncepe să plângă și să-și tamponeze cu batista ochii bulbucați ca și când ar vrea s-o înfunde în cap.

— Unde ai făcut-o? Unde?

— Pe câmp.

Se strâmbă, își mușcă buzele și plânge mai tare.

— Ascultă-mă, fata mea, ascultă, ar fi mai bine să mori, e mai bine dacă mori. Fratele tău e tânăr, dacă tu nu mori, o să aibă probleme.

Fratele meu o să aibă probleme. Ce fel de probleme? Nu înțeleg.

— Poliția a venit acasă la noi să vadă familia. Toata familia. Pe tatăl tău și pe fratele tău, și pe mama ta și pe cumnatul tău, toată familia. Dacă tu nu mori, fratele tău o să aibă probleme mari cu poliția.

Probabil că paharul l-a scos din sacul ei, pentru că împrejurul meu nu este nimic. Nicio masă lângă pat, nu văd nimic. Nu, n-am văzut-o scotocind în sac, l-a luat de pe

marginea ferestrei, este un pahar de spital. Dar n-am văzut cu ce l-a umplut.

— Dacă nu bei asta, fratele tău va avea probleme, poliția a venit la noi.

L-o fi umplut pe când eu plângeam de rușine, de durere, de frică. Plângeam pentru multe lucruri, cu capul aplecat și cu ochii închiși.

— Bea paharul ăsta... eu sunt aceea care ți-l dau.

Niciodată nu voi uita paharul acela mare, plin ochi cu un lichid transparent ca apa.

— Tu o să bei asta și atunci fratele tău n-o să mai aibă probleme. E mai bine așa, mai bine pentru tine, mai bine pentru mine și mai bine pentru fratele tău.

Ea plângea. Și eu. Îmi amintesc că lacrimile îmi curgeau pe arsurile bărbiei, de-a lungul gâtului devorându-mi pielea.

Nu reușeam să-mi ridic mâinile. Ea și-a pus mâinile sub capul meu, m-a ridicat apoi spre paharul pe care îl ținea în mână. Nimeni nu-mi dăduse până atunci să beau. Ea apropia paharul acela mare de gura mea. Aș fi vrut să-mi înmoi măcar buzele, atât mi-era de sete. Încercam să-mi ridic bărbia, dar nu izbuteam.

Dintr-odată, a venit doctorul și mama mea a tresărit.

A luat paharul cu un gest brusc, l-a așezat cu brutalitate și a strigat foarte tare:

— Nu!

Am văzut lichidul risipindu-se pe marginea ferestrei. Se prelingea de-a lungul paharului, transparent, limpede ca apa. Doctorul a luat-o pe mama mea de braț și a scos-o din cameră. Priveam mereu paharul, l-aș fi băut și de pe jos, l-aș fi lins pur și simplu, ca un câine. Mi-era sete, atât de a bea cât și de a muri.

Doctorul s-a întors și mi-a spus:

— Ai avut noroc că am ajuns la timp. Mai întâi tatăl tău și acum și mama ta! Nimeni din familia ta n-o să mai vină pe aici!

A luat paharul cu el și mi-a repetat:

— Ai avut noroc... Nu mai vreau să văd pe nimeni din familia ta!

— Fratele meu Assad, aş dori să-l văd pe fratele meu, el este drăguţ.

Nu mai ştiu ce mi-a răspuns. Eram ciudată, totul se învârtea în capul meu. Maică-mea îmi vorbise de poliţie, de fratele meu care ar putea avea neplăceri?

De ce el, dacă Hussein era cel care îmi dăduse foc? Paharul acela era ca să mă facă să mor. Mai rămăsese încă o pată, pe marginea ferestrei. Mama voia să mor şi eu doream acelaşi lucru. Şi totuşi, am avut noroc, zicea doctorul, că eram tocmai pe punctul de a bea otrava aceea invizibilă. Mă simţeam eliberată, ca şi când moartea m-ar fi vrăjit, iar doctorul a făcut-o să dispară într-o secundă. Mama mea era o mamă excelentă, cea mai bună dintre mame, ea îşi făcea datoria dăruindu-mi moartea. Era mai bine pentru mine. Nu trebuia să fiu salvată din foc, să fiu adusă aici ca să sufăr şi să treacă atât de mult timp până când o să mor, ca să mă eliberez de ruşinea mea şi a întregii mele familii.

Fratele meu a venit după trei sau patru zile. Nicicând nu voi uita punga aceea transparentă de plastic, prin care vedeam nişte portocale şi o banană.

Nu mâncasem şi nu băusem nimic, de când eram acolo. Nu puteam şi, oricum, nimeni nu încercase să mă ajute. Nici chiar doctorul nu îndrăznea s-o facă. Înţelesesem că mă lăsau să mor, pentru că nu trebuia să se intervină în povestea asta a mea. Eram vinovată în ochii tuturor. Suportam soarta tuturor femeilor care mânjesc onoarea bărbaţilor. Mă spălaseră numai pentru că puţeam, nu ca să mă îngrijească. Mă păstrau acolo, pentru că era un spital unde trebuia să mor, fără să mai crez alte probleme părinţilor mei şi întregului sat.

Hussein îşi făcuse rău treaba, mă lăsase să fug, cu focul pe mine.

Assad nu m-a întrebat nimic. Îi era frică şi era grăbit să se întoarcă în sat.

— O să merg pe câmp, ca să nu mă vadă nimeni. Dacă părinții află că am venit să te văd, o să am probleme.

Doriseam să vină și totuși eram neliniștită, văzându-l că se apleacă asupra mea. Am văzut în ochii lui că îl dezgustam cu arsurile mele. Nimeni, nici chiar el, nu s-a preocupat să afle cât de mult sufeream, cu pielea asta care crăpa, putrezea, supura, devorându-mă lent, ca veninul unui șarpe, pe toată partea superioară a trupului meu, pe craniul fără păr, pe umeri, pe spate, pe brațe, pe sâni.

Am plâns mult. Oare, pentru că știam că este pentru ultima oară că îl vedeam? Să fi plâns pentru că doream atât de mult să-i văd copiii? Așteptau ca soția lui să nască. Am aflat, mai târziu, că avusese doi băieți. Toată familia trebuie s-o fi admirat și felicitat.

N-am putut să mănânc fructele. Singură mi-era imposibil și punga a dispărut.

Nu mi-am mai revăzut niciodată familia. Ultima imagine a mamei mele este aceea cu paharul cu otravă - cea a tatălui meu, lovind furios cu bastonul în pământ, a fratelui meu, cu punga lui de fructe.

În toiul suferinței mele, eu încercam încă să înțeleg de ce nu văzusem nimic atunci când focul a ajuns pe capul meu. Era un bidon cu benzină lângă mine, dar era închis cu dopul. Nu l-am văzut pe Hussein când l-a luat. Stăteam cu capul aplecat, în timp ce el îmi spunea că „se va ocupa de mine” și timp de câteva secunde m-am crezut salvată, datorită surâsului său și a acelei ierbi pe care o mesteca liniștit. În realitate, el vrea să-mi câștige încrederea, ca să se asigure că nu o să-i scap. Prevăzuse totul în ajun, împreună cu părinții mei.

Dar de unde-a luat focul? Din jăratric? N-am văzut nimic. A folosit un chibrit ca să facă totul atât de repede? Aveam întotdeauna o cutie de chibrituri la îndemână, dar nici așa ceva n-am văzut. Atunci - poate o brichetă din buzunarul lui... Numai timpul cât să simt lichidul rece pe păr și eram deja în flăcări. Dar aș dori atât de mult să știu de ce n-am văzut nimic!

Noaptea, când stau culcată pe pat, e un coșmar fără sfârșit. Stau în întuneric de mormânt, văd perdele în jurul meu, dar fereastra parcă a dispărut. O durere stranie, ca o lovitură de cuțit în burtă, picioarele îmi tremură... voi muri. Încerc să-mi revin, fără să reușesc. Brațele îmi sunt în continuare înțepenite, două răni infecte, care refuză să mă servească. Nu e nimeni, dacă sunt singură, atunci cine mi-a înfipt cuțitul în burtă?

Simt între coapse ceva straniu. Îndoii un picior, apoi pe celălalt, caut cu laba piciorului, încerc să degajez singură obiectul acela care mă sperie. Nu-mi dau seama, la început, că sunt pe cale să nasc. Cu amândouă picioarele pipăi în întuneric. Împing fără să știu corpul copilului, încet, pe sub cearșaf. Apoi, rămân nemișcată, epuizată de efort. Îmi apropii coapsele și simt copilașul lipit de mine. Mișcă puțin. Îmi opresc respirația. Cum de-a ieșit așa de repede? O lovitură de pumnal în burtă și iată-l? Să adorm din nou este imposibil, copilul acesta nu a putut să iasă singur fără să mă prevină. Sigur că am un coșmar.

Dar nu visez pentru că îl simt acolo, între genunchi, lipit de coapsele mele. Ele nu au ars, coapsele mele, simt lucrurile cu pielea de pe coapse.

Nu îndrăznesc să mă mai mișc, apoi ridic un picior cum aș face-o cu o mână, pentru a atinge... un căpșor micuț, două brațe care se agită slab.

Cred că am țipat. Nu-mi mai amintesc. Doctorul intră în încăpere, trage perdelele, dar eu sunt tot în întuneric. Trebuie să fie noapte afară. Nu văd decât o lumină pe coridor, prin ușa deschisă. Doctorul se apleacă, dă la o parte cearșaful și pleacă luând copilul, fără ca să mi-l arate măcar.

Nu mai e nimic între coapsele mele. Cineva trage perdeaua. Nu-mi mai amintesc de nimic altceva. Cred că am leșinat sau am dormit mult, nu mai știu nimic. A doua zi și în zilele următoare nu am avut decât o singură certitudine, copilul părăsise burta mea.

Nu știam dacă era viu sau mort, nimeni nu-mi spunea nimic și eu nu îndrăzneam s-o întreb pe infirmiera aceea rea ce se făcuse cu acest copil.

Să mă ierte, nu eram în stare!

Știam că am născut, dar nu-l văzusem, nu-mi fusese adus în brațe, nu știam dacă era băiat sau fată. Nu eram, în acel moment, o mamă, ci o rămășiță de om, condamnată la moarte. Rușinea mă copleșea.

Doctorul mi-a spus mai târziu că născusem la șapte luni un copilăș foarte micuț, dar că era viu și se afla acum la adăpost. Înțelegeam vag ceea ce-mi spunea, urechile mele arse mă făceau să sufăr îngrozitor! Partea de sus a trupului meu nu era decât o rană vie și treceam de la comă la o stare de semiveghe, fără să simt zilele și nopțile. Toată lumea spera să mă vadă murind și se aștepta la asta.

Iar eu găseam că Dumnezeu nu mă lasă să mor, ci mă chinuie. Nopțile și zilele se îngemănau în același coșmar și, în rarele mele momente de luciditate, n-aveam decât o singură obsesie, să-mi smulg cu unghiile această piele infectă și împutită, care continua să mă devoreze. Din nefericire, mâinile nu mă mai ascultau.

Cineva a intrat în camera mea, odată, în mijlocul acestui coșmar. Am ghicit prezența sa mai mult decât am văzut-o. O mână de femeie a trecut ca o umbră pe deasupra feței mele, fără s-o atingă. O voce de femeie, cu un accent curios, mi-a spus în arabă:

— O să te ajut... Ai încredere, o să te ajut, mă auzi?

Am zis da, fără să o cred, atât mi-era de rău în patul acela, abandonată disprețului celorlalți. Nu înțelegeam cum mai puteam fi ajutată și, mai ales, cine ar putea să o facă.

Să mă ducă înapoi la familia mea? Nu mă mai voiau. O femeie arsă pentru onoare trebuie să ardă în întregime. Să mă ajute ca să nu mai sufăr, să mă ajute să mor, asta era singura soluție.

Dar eu am zis da către vocea acelei femei și nu știu cine este ea.

JACQUELINE

Mă numesc Jacqueline. La acea vreme, mă aflam în Orientul Mijlociu unde lucrez pentru o organizație umanitară, Terre des Hommes¹. Cutreier spitalele căutând copii abandonati, handicapați sau malnutriți. Lucrez în colaborare cu Crucea Roșie Internațională și diferite organizații care se ocupă de palestinieni și israelieni. Am deschidere, așadar, spre ambele comunități și am numeroase contacte cu cele două populații. Trăiesc împreună cu ele.

Dar numai la capătul a șapte ani de prezență în Orientul Mijlociu, aud vorbindu-se despre tinere fete asasinate. Familiile lor le reproșează că s-au întâlnit cu un bărbat și au vorbit cu el. Le suspectează uneori fără nicio dovadă, după spusele unuia sau altuia.

Se întâmplă ca aceste fete să fi avut cu adevărat o aventură cu un băiat, ceea ce este absolut de neconceput în comunitatea lor, fiind stabilit că tații sunt cei care hotărăsc căsătoriile. Ascult spunându-se... Mi se spune... Dar până atunci nu fusesem niciodată confruntată cu vreun caz de acest gen.

Pentru un spirit occidental, ideea că unii părinți sau frați pot să-și asasineze fiica sau sora, numai pentru că s-a îndrăgostit, pare incredibilă, mai ales în vremea noastră. La noi, femeile sunt independente, votează, fac copii singure.

Dar eu sunt aici de șapte ani și cred de îndată că este adevărat, chiar dacă nu am văzut niciodată și chiar dacă este pentru prima oară că mi se vorbește despre așa ceva. Trebuia să existe o mare încredere pentru a se vorbi despre un subiect „tabu” ca acesta și care, mai ales, nu-i privește pe străini. Este o femeie aceea care se decide să-l evoce în fața mea. O prietenă creștină cu care sunt foarte des în contact, pentru că ea se ocupă de copii. Ea vede, așadar, multe mame care vin din toată țara, din toate satele. Ea

¹ „Pământul oamenilor” (n.tr.).

seamănă cu *mukhtarul* sectorului; în sensul că le invită pe femei să bea o cafea sau un ceai și discută cu ele despre ce se întâmplă prin satele lor. Este o formă de comunicare importantă în aceste locuri. Se bea zilnic cafeaua sau ceaiul, stând la taclale, așa e obiceiul, și deci un prilej pentru ea de a-i repera pe copiii aflați în mare dificultate.

Într-o zi, ea aude vorbindu-se într-un grup de femei: „În satul nostru avem o fată care se purta foarte urât, și atunci părinții ei au încercat să o ardă. Se zice că ar fi într-un spital, pe undeva”.

Aceasta prietenă are o anumită carismă, este respectată și dă dovadă de un curaj enorm, cum o să-mi dau seama din cele ce au urmat.

În mod normal, ea nu se ocupă decât de copii, dar mama nu este niciodată departe de copil! Așadar, pe la 15 septembrie a aceluși an, prietena mea îmi spune:

— Asculta, Jacqueline, este o fată la spital care e pe moarte. Asistenta socială mi-a confirmat că a fost arsă de cineva din familia ei. Crezi că poți face ceva?

— Ce mai știi despre ea?

— Numai că este o fată care era însărcinată și despre care satul spune: „Bine au făcut că au pedepsit-o, acum va muri în spital”.

— E monstruos!

— Știu, dar aici așa este. Este însărcinată și atunci, iată, trebuie să moară. Asta e tot. E ceva normal. Se zice: „Bieții părinți!” Lumea îi plânge pe ei, nu pe fată. De altfel, ea va muri cu siguranță, după câte am auzit.

O poveste ca asta, e un semnal de alarmă pentru mine. În acea perioadă lucram în cadrul asociației Terre des Hommes, conduse de un om fantastic: Edmond Kaiser. Prioritatea mea sunt copiii. N-am abordat niciodată, din acest motiv, acest gen de cazuri, dar îmi spun: „Jacqueline, mamă, trebuie să mergi să vezi îndeaproape, ce se întâmplă!”

Plec spre acest spital, pe care îl cunosc destul de puțin, pentru că l-am vizitat mai rar. Nu am probleme pentru că

Îmi e cunoscută țara și cutumele ei, mă descurc cu limba și mi-am petrecut destul de mult timp prin spitale. Cer pur și simplu să fiu condusă la fata care a fost arsă. Sunt îndrumată fără probleme și într-o încăpere mare unde văd două paturi și două fete. Pe dată am impresia că sunt într-o sală de „exil”. Adică un loc unde se aduc cazurile care nu trebuie arătate. O cameră destul de întunecoasă, cu gratii la ferestre, două paturi și atât.

Întrucât sunt două fete, o întreb pe infirmieră:

— O caut pe aceea care tocmai a născut.

— Ah, da, e aceea!

Asta e tot. Infirmiera pleacă. Nu se oprește nici măcar pe coridor, nu mă întreabă cine sunt, nimic! Abia un gest vag către unul din paturi:

— E aceea!

Văd una cu părul scurt, ondulat, însă aproape ras, și pe o alta cu părul mai lung și bățos. Dar ambele fete au fețele negre, pline de funingine. Corpul le este acoperit cu un cearșaf. Știu că ele sunt acolo dintr-un anumit moment. Aproape douăsprezece zile, mi se spune. Este evident că ele nu pot vorbi. Două muribunde. Aceea care are părul lung este în comă. Cealaltă care a avut un copil abia își mai ridică pleoapele din când în când.

Nimeni nu circulă prin sala aceasta, nici o infirmieră, nici un medic. Eu nu îndrăznesc să vorbesc, cu atât mai puțin să le ating, iar mirosul care domnește aici e infect. Am venit să văd una și iată că descopăr două fete arse îngrozitor și fără îngrijire. Ies ca să caut o infirmieră în alta parte decât în această cameră de izolare. Găsesc una:

— Aș dori să-l văd pe medicul-șef al spitalului.

Am obișnuința acestui gen de localuri spitalicești, nu e o noutate pentru mine. Medicul-șef mă primește bine, e mai curând simpatic.

— Uite, sunt aici două tinere arse. Dumneavoastră știți că eu lucrez cu o organizație umanitară, poate că le-am putea ajuta.

— Ascultați-mă... nu vă sfătuiesc. Este una care a căzut în foc, iar cu cealaltă este o chestiune de familie. Sincer, nu vă sfătuiesc să vă amestecați.

— Doctore, munca mea totuși este de a ajuta și în special pe cei care nu sunt ajutați de nimeni. Puteți să-mi spuneți ceva mai mult?

— Nu, nu și nu. Fiți prudentă! Nu vă amestecați în acest gen de evenimente!

Când lucrurile stau așa, nu trebuie să-i forțezi pe oameni. Rămân deci acolo, dar cobor din nou în sala de izolare și mă așez un moment. Aștept ca aceea care deschide puțin ochii să poată comunica. Starea celeilalte este mai neliniștitoare.

Cum o infirmieră trece tocmai atunci pe coridor, încerc să pun o întrebare:

— Fata aceasta, care are păr și nu mișcă, ce i s-a întâmplat?

— Ah, a căzut în foc, este foarte rău și va muri.

Nicio milă în diagnostic. O simplă constatare. Dar formula care constă în a spune că „a căzut în foc” nu poate să mă înșele.

Cealaltă se mișcă puțin. Mă apropii de ea și rămân acolo un moment mai îndelungat, fără să spun nimic. Observ, încerc să înțeleg, ascult zgomotele de pe coridor, sperând că va veni cineva și m-aș putea adresa lui. Dar infirmierele trec foarte repede, ele nu se ocupă absolut deloc de cele două fete. În mod evident, nu beneficiază de îngrijiri medicale. În fapt, există cu siguranță ceva, dar eu nu îmi dau seama. Nimeni nu se apropie de mine, nimeni nu mă întreabă nimic.

Sunt totuși o străină, îmbrăcată după moda occidentală, dar totuși foarte acoperită, din respect pentru tradițiile țării unde lucrez. Este indispensabil pentru a fi primită oriunde. Ar putea cel puțin să mă întrebe ce fac acolo, dar în loc de asta, mă ignoră.

După un moment, mă aplec asupra celei care pare că poate să mă audă, dar nu știu unde să o ating. Cearșaful

mă împiedică să văd unde a fost arsă. Văd că bărbia îi e complet lipită de piept. Este o bucată dintr-un singur bloc. Văd că urechile îi sunt arse și n-a mai rămas mare lucru din ele. Trec o mână prin fața ochilor ei. Ea nu reacționează. Nu-i văd nici mâinile, nici brațele și nu îndrăznesc să ridic cearșaful. Până în cele din urmă, nu știu cum să procedez. Trebuie totuși să o ating undeva, pentru a-mi semnala prezența. Ca și cu o muribundă, pentru a o face să înțeleagă că cineva este acolo, să simtă o prezență, un contact uman.

Picioarele îi sunt îndoite cu genunchii în sus, sub cearșaf, așa cum se așază femeile după moda orientală, dar pe orizontală. Îi pun mâna pe un genunchi și ea deschide ochii.

— Cum te cheamă?

Ea nu răspunde.

— Asculta, eu te voi ajuta. Voi reveni și te voi ajuta.

— *Aiua*.

Da, în arabă și asta e tot. Ea închide ochii din nou. Nici nu știu măcar dacă m-a văzut.

Aceasta a fost prima mea întâlnire cu Suad.

Am plecat răvășită. Urma să fac ceva, acest lucru era evident pentru mine! În tot ce am întreprins până acum am avut tot timpul sentimentul că sunt chemată. Mi se vorbește de o nenorocire, mă duc acolo, știind că voi face ceva pentru a răspunde aceluia apel. Nu știu ce, dar o să găsesc.

Mă întorc, așadar, să o văd pe prietena mea, care îmi dă câteva precizări noi, dacă se poate spune astfel, despre cazul acestei fete.

— Copilul pe care l-a avut i-a fost luat de serviciul social, la ordinul poliției. Tu nu vei putea face nimic. Ea e tânără, nimeni nu o să te ajute în spital. Jacqueline, crede-mă, nu vei putea face nimic.

— Bine, vom vedea.

În ziua următoare, revin la spital. Ea nu este nici acum foarte conștientă, iar vecina ei de pat este tot în comă. Și

acest miros **pestilențial** este de nesuportat. Ignor întinderea arsurilor, dar nimeni nu le-a dezinfectat. După încă o zi, unul din cele doua paturi este gol. Fata care era în comă a murit în timpul nopții. Privesc patul, gol, dar necurățat, cu o jale imensă. Este totdeauna o mare suferință când nu poți să faci ceva. Și îmi spun: „Acum, trebuie să mă ocup de cealaltă”. Dar ea este pe jumătate inconștientă, delirează mai tot timpul și nu înțeleg nimic din ceea ce încearcă să-mi răspundă.

Și iată că apare ceea ce eu numesc miracolul. În persoana unui tânăr medic palestinian pe care îl vad aici pentru prima oară. Directorul spitalului îmi spusese deja: „Lăsați-vă păgubașă, ea va muri oricum”. Îi cer părerea acestui medic tânăr:

— Ce părere aveți? De ce nu i se spală măcar fața?

— Încercăm să o curățăm cum putem, nu e ușor. Acest gen de cazuri este foarte dificil pentru noi, foarte complicat, din cauza cutumelor... mă înțelegeți...

— Credeți că ar putea fi salvată, că se poate face ceva?

— Dacă nu a murit până acum, mai sunt poate șanse. Dar fiți prudentă cu acest gen de întâmplări, foarte prudentă.

În zilele următoare, o găsesc cu fața ceva mai curată și urme de mercur-crom pe ici-colo. Medicul cel tânăr trebuie să fi dat instrucțiuni infirmierei, care face un efort, dar fără să se omoare cu firea. Suad mi-a povestit mai târziu că au apucat-o de păr pentru a o clăti într-o cadă și că se comportaseră în felul acesta pentru că nimeni nu voia să o atingă. Mă feresc să critic, asta nu ar face decât să înrăutățească relațiile mele cu acest spital. Revin să-l văd pe tânărul meu medic arab, singurul care îmi pare accesibil.

— Eu lucrez cu o organizație umanitară, pot să fac câte ceva și atunci aș dori mult să știu dacă mai are o speranță de viață.

— După părerea mea, da. S-ar putea încerca un anumit lucru, dar mă îndoiesc că el se face în spitalul nostru.

— Atunci poate că am putea-o transfera în alt spital?

— Da dar are o familie, părinți și este minoră, mă tem că nu se poate. Nu putem interveni, părinții știu că ea este aici, mama ei a fost aici și, de altfel, vizitele sunt interzise de când... Este un caz foarte special, va rog să mă credeți.

— Ascultă, doctore, vreau să fac ceva. Nu știu care sunt interdicțiile, dar dacă îmi spuneți că ea are o oarecare speranță de viață, fie ea cât de mică, atunci eu nu pot să o abandonez.

Atunci tânărul medic mă privește, puțin mirat de încăpățânarea mea. Se gândește desigur că nu am forța necesară... una din aceste „umanitare” care nu înțeleg nimic din țara aceasta. Eu îi dau treizeci de ani și îl găsesc simpatic. Este înalt, subțire, brunet și vorbește bine engleza. Nu seamănă deloc cu confrății săi, mai curând închiși, de obicei, la cererile occidentalilor.

— Dacă pot, vă voi ajuta.

Bingo. În zilele următoare îmi vorbește despre starea pacientei. Întrucât el a fost educat în Anglia și este destul de cultivat, îl pot aborda mai ușor. Merg ceva mai departe în investigațiile despre Suad și aflu că efectiv nu primește niciun fel de îngrijire.

— Este minoră, nu poate fi atinsă fără a cere avizul părinților ei. Iar pentru ei, ea este moartă și nu așteaptă decât asta.

— Dar dacă aș dori să o internez într-un alt spital unde ar fi îngrijită și tratată mai bine, credeți că m-ar lăsa să o fac?

— Nu. Numai părinții pot să permită această lucruri și ei nu o să vă autorizeze să o faceți!

Mă întorc să o văd pe prietena mea, care e la originea aventurii și îi împărtășesc ideea mea:

— Aș dori să o transport altundeva. Ce crezi? E posibil?

— Știi, dacă părinții vor ca ea să moară, n-ai să poți face nimic. Este o chestiune de onoare pentru ei.

Sunt destul de încăpățânată în astfel de situații. Nu mă mulțumesc cu un refuz, vreau să forțez lucrurile până

găsesc o deschidere, fie chiar infimă. În orice caz, să merg până la capăt.

— Crezi că mă pot duce în satul acela?

— Riști mult, acolo. Ascultă-mă bine. Tu nu știi ce înseamnă un cod al onoarei imparabil. Ei vor ca ea să moară, pentru că, în caz contrar, onoarea lor nu este spălată și familia este izgonită din sat. Vor trebui să plece, dezonorați, înțelegeți? Tu poți oricând să încerci să te arunci în gura lupului, dar după părerea mea, îți asumi un risc major pentru a nu reuși mare lucru. Ea este condamnată. Fără îngrijire medicală de atâta timp și cu astfel de arsuri, ea nu va supraviețui, nefericita!

Dar această micuță Suad deschide totuși puțin ochii atunci când vin să o văd. Ea mă ascultă și îmi răspunde câte puțin cu toată suferința ei înfricoșătoare.

— Știi că ai avut un copil. Unde e?

— Nu știu. L-au luat. Nu știu...

Cu ceea ce îndură și cu ceea ce o așteaptă, moartea anunțată cum se spune, înțeleg prea bine de ce copilul nu este problema ei majoră.

— Suad, trebuie să-mi răspunzi, pentru că vreau să fac ceva. Dacă reușim să ne descurcăm și dacă te duc în altă parte, vii cu mine?

— Da, da, da. Vin cu tine. Unde mergem?

— Într-o altă țară, nu știu încă unde, dar undeva unde să nu mai auzim vorbindu-se de toate astea.

— Da, dar știi, părinții mei...

— Vom vedea ce facem cu părinții tăi. Vom vedea. De acord? Ai încredere?

— Da... Mulțumesc.

Atunci, înarmată cu aceasta încredere îl întreb pe tânărul medic dacă știe unde se găsește satul acesta faimos unde sunt puse să ardă ca torțele fetele vinovate că sunt îndrăgostite.

— Ea vine dintr-un mic cătun, cam la cincizeci de kilometri de aici. Este destul de departe, nu există drum

asfaltat și este periculos pentru că nu se știe prea bine ce se petrece acolo. Nu există poliție în unghere ca ăsta.

— Nu știi dacă pot merge acolo singură...

— Oh, nu! Nu vă sfătuiesc în niciun caz să o faceți. Deja, numai pentru a găsi cătunul, vă veți rătăci de zece ori. Nu există hărți atât de detaliate...

Sunt eu naivă, dar nu de tot. Știu că este o adevărată problemă în a-ți căuta drumul în asemenea locuri, atunci când ești străin. Cu atât mai mult cu cât cătunul în discuție este situat în teritoriul ocupat de israelieni. Eu, Jacqueline, Terre des Hommes sau nu, umanitară sau nu, creștină sau nu, pot într-un tot să semăn cu o israeliancă venită să-i spioneze pe palestinieni. Sau invers, în funcție de locul unde mă găsesc.

— Vreți să-mi faceți un serviciu să veniți cu mine?

— Dar asta e nebunie curată!

— Ascultați, doctore, s-ar putea salva o viață... chiar dumneavoastră mi-ați spus că mai este o speranță dacă este dusă în altă parte decât aici...

A salva o viață. Argumentul are sens pentru el, doar este medic. Dar, totodată el este din această țară, ca și infirmierele, iar pentru infirmiere, Suad sau o altă fată ca ea, trebuie să moară...

Una deja nu a supraviețuit. Nu știi dacă avea vreo șansă să scape, dar în orice caz, nu a fost îngrijită. Aș avea mare poftă să-i spun acestui medic simpatic că găsesc insuportabil să „las să crape” o fată tânără sub pretextul că așa este obiceiul! Dar nu o voi face, pentru că știu că este el însuși prins în acest sistem, față de spital, de directorul său, de infirmiere și față de populația însăși. Și așa este destul de curajos că stă de vorbă cu mine. Crimele de onoare sunt „tabu”.

Și termin prin a-l convinge pe jumătate. Este realmente un om foarte bun, onest și mă înduioșează când îmi spune cu un aer ezitant:

— Nu știi dacă am curajul...

— Vom încerca totuși. Și dacă nu merge, ne întoarcem.

— De acord, dar mă veți lăsa să mă întorc dacă apare o complicație cât de mică.

Promit. Omul acesta, pe care îl voi numi Hasan îmi va servi, așadar, ca ghid.

Sunt o tânără femeie occidentală care lucrează în Orientul Mijlociu cu Terre des Hommes ocupându-mă de copiii aflați în suferința, fie că sunt musulmani, evrei sau creștini. Este un exercițiu de diplomatie permanent și complicat. Dar în ziua în care mă urc în mașina mea împreună cu medicul cel curajos alături, nu-mi dau seama cu adevărat de risc. Drumurile nu sunt sigure, locuitorii sunt bănuitori, iar eu îl atrag pe acest medic arab, proaspăt ieșit dintr-o universitate englezească, într-o aventură care ar fi rocambolescă dacă scopul propus nu ar fi atât de grav. Probabil că mă socotește total nebună.

În dimineața plecării, Hasan este cam verzui de frică. Aș minți dacă aș spune că eu mă simt în largul meu, dar cu inconstiența tinereții mele, la acea vreme și cu fermitatea angajamentului în serviciul celorlalți, mă arunc înainte. Evident, nu suntem înarmați niciunul, nici celălalt.

Pentru mine este „à Dieu vatt”²; pentru el este „inch Allah!”

La ieșirea din oraș, rulăm într-un peisaj clasic de câmpie palestiniană, fragmentată în parcele care aparțin țăranilor. Sunt parcele înconjurată de ziduri joase de piatră seacă, cu o mulțime de șopârle mici și de șerpi care circulă printre pietre. Pământul este ocru-roșu, punctat de smochini de Barbaria.

Șoseaua care iese din oraș nu este asfaltată, ci pavată. Ea leagă între ele cătunele de satele învecinate și târgurile. Tancurile israeliene au netezit-o destul de bine, dar mai rămân destule gropi spre a face să scârțâie mica mea mașină. Cu cât ne îndepărtăm de oraș, cu atât întâlnim micile culturi agricole. Dacă parcela este destul de mare, țăranii pun acolo grâu, dacă e mai mică, ei o fac pășune

² „Cu Dumnezeu înainte” - n. tr.

pentru turme. Câteva capre, câteva oi. Mai multe, dacă țăranul este bogat.

Fetele lucrează pe câmp. Ele merg foarte puțin sau chiar deloc la școală, iar cele care au șansa de a o face sunt „recuperate” foarte curând pentru a se ocupa de cele mai mici. Am înțeles că Suad era total analfabetă.

Hasan cunoaște această șosea, dar noi am pornit în căutarea unui cătun despre care el nu a auzit vorbindu-se niciodată. Întrebăm din când în când pe unde să o luăm, dar cum mașina mea are o placă de înmatriculare israeliană, ea ne pune mai curând în primejdie. Suntem în Teritoriul Ocupat și indicațiile care ni se dau nu sunt neapărat sigure.

La un moment dat, Hasan îmi spune:

— Și totuși, nu este rezonabil, o să fim singuri de tot în cătunul acesta. Am prevenit familia printr-un telefon, dar Dumnezeu știe cum ne vor primi. Tatăl singur? Sau întreaga familie? Sau tot satul? Ei nu pot înțelege demersul pe care îl faceți!

— Le-ați spus că fata va muri și că venim să le vorbim despre aceasta?

— Dar tocmai asta nu vor ei să înțeleagă. Ei au ars-o, iar cel care a făcut acest lucru ne așteaptă probabil la cotitură. În orice caz, ei vor spune că rochia ei a luat foc sau că a căzut pe jăritic cu capul înainte! Este complicat cu familiile...

O știu. Încă de la început, de aproape zece zile mi se repetă că o femeie arsă este ceva complicat și că nu trebuie să mă amestec. Numai că, uite, eu mă amestec.

— Eu vă asigur că ar fi mai bine să facem cale întoarsă...

Stimulez curajul prețiosului meu însoțitor. Fără el, aș fi mers totuși, dar o femeie singură nu circulă în aceste regiuni.

În cele din urmă, descoperim cătunul cu pricina. Tatăl ne așteaptă afară, la umbra unui arbore uriaș, în fața casei sale. Mă așez pe jos, cu Hasan în dreapta mea. Tatăl șade sprijinit de trunchiul copacului, într-o poziție familiară, cu

un picior îndoit pe care stă bastonul. Este un om mic, roșcat, cu fața foarte palidă, cu un fel de pistrui, puțin albinos. Mama rămâne în picioare, foarte dreaptă în rochia ei neagră, cu un voal de aceeași culoare pe cap. Fața îi este descoperită. E o femeie de ce vârstă nu îmi pot da seama, cu trăsături ridate, cu privirea aspră. Tărăncile palestiniene au adeseori acea privire. Dar, cu cât îndură ele - copii, muncă și sclavie - este normal.

Casa este de dimensiuni mai curând mijlocii, cu aspect foarte tipic în regiune, dar noi nu vedem mare lucru din ea. Văzută din exterior, pare a fi închisă. În orice caz, omul nu este sărac.

Hasan mă prezintă, după politețile obișnuite.

— Iată, această doamna lucrează într-o organizație umanitară.

Și conversația se angajează în stil palestinian între cei doi bărbați, mai întâi:

— Cum le merge turmelor? Dar recolta?... Vindeți bine?

— E rău... Începe iarna, israelienii ne fac o grămadă de probleme.

Se vorbește despre ploaie și timp frumos destul de mult, înainte de a aborda scopul vizitei noastre. E normal. El nu vorbește de fiica lui, deci Hasan nu vorbește de ea și nici eu. Ni se propune un ceai - pentru că sunt o străină în vizită nu pot refuza ospitalitatea cutumiară - și este timpul să plecăm. Salutări.

— O să mai venim să vă vizităm...

Nu forțăm nota și plecăm. Pentru că așa trebuie să începem, o știm amândoi. Trebuie să intrăm puțin în atmosferă, să nu ne prezentăm ca dușmani sau ca anchetatori, să lăsăm timpul să lucreze pentru a putea reveni.

Și iată-ne pe drum mergând spre oraș la patruzeci și câțiva kilometri de el. Îmi reamintesc de „of-ul” pe care l-am scos.

— Nu a mers atât de rău, nu? Ne întoarcem în câteva zile.

— Vreți cu adevărat să ne întoarcem?

— Da, pentru moment nu am făcut nimic.

— Dar, ce le puteți propune? Dacă e vorba de bani, nu servește la nimic... nu contați pe așa ceva. Onoarea e onoare.

— Vreau să contez pe faptul că fata este pe moarte. E, din păcate, adevărat, mi-ați spus-o chiar dumneavoastră.

— Fără o îngrijire de urgență - și urgența este de acum depășită, ea nu are cu adevărat nicio șansă.

— Așadar, pentru că ea ar putea rămâne aici, am să le spun că o duc eu în altă parte ca să moară acolo. Ar putea să le convină să scape de această problemă?

— Ea este minoră și nu are acte, se cere acordul părinților. Ei n-o să se miște pentru procurarea actelor, nu veți reuși...

— Ne întoarcem totuși. Când sunați pe telefonul arab?

— În câteva zile, lăsați-mi puțin timp...

Ea nu are timp, micuța Suad. Hasan, o fi el un doctor miracol pentru expediția mea, dar el are o muncă la spital, o familie și simplul fapt de a se amesteca într-o crimă de onoare poate să-i atragă neplăceri serioase. Îl înțeleg tot mai mult și îi respect prudența. Să atac un „tabu” de acest fel, să încerc să-l evit cu orice preț este un lucru nou pentru mine și îmi pun în joc toată energia. Dar el este cel care stabilește contactele în sat pentru a anunța vizitele noastre și îmi imaginez puterea de convingere pe care trebuie s-o folosească pentru această sarcină simplă...

SUAD VA MURI

— Fratele meu, el e drăguț. A încercat să-mi aducă banane, dar doctorul i-a spus să nu mai vină.

— Cine ți-a făcut asta?

— Cumnatul meu, Hussein, soțul surorii mele mai mari. Iar mama mi-a adus otravă într-un pahar...

Știu acum mai mult despre povestea lui Suad. Ea îmi vorbește mai coerent, dar condițiile din acest spital sunt teribile pentru ea. Au îmbăiat-o o dată ținând-o de puținelul păr care i-a mai rămas. Arsurile se infectează, supurează și sângerează în permanență. Am observat partea de sus a corpului ei: capul ei este mereu aplecat ca într-o rugăciune, cu bărbia lipită de bustul ei. Nu își poate mișca brațele. Benzina sau petrolul i-a fost vărsat pe creștetul capului. El a ars scurgându-se pe gât, pe urechi, pe spate, pe brațe și pe partea de sus a pieptului. Ea s-a încovoiat așa ca o mumie stranie, probabil în timpul cât au transportat-o și este și acum în aceeași stare, la mai mult de cincisprezece zile. Fără a mai pune la socoteală nașterea în stare de semicomă și copilul care a dispărut. Asistenta socială trebuie să-l fi depus ca pe un biet pachetel într-un orfelinat oarecare, dar unde? Și cunosc prea bine viitorul ce-i așteaptă pe acești copii nelegitimi. Este fără speranță.

Planul meu este unul nebunesc. Vreau, într-o primă etapă, să o transport la Bethlehem, oraș aflat la acea vreme sub control israelian, dar accesibil atât pentru mine cât și pentru ea. Nu se pune problema să o duc într-un alt oraș. Știu în mod pertinent că acolo ei nu dispun de mijloacele necesare pentru cazurile foarte grele. Aceasta nu poate fi decât o etapă. Dar într-o a doua etapă, la Bethlehem i s-ar putea acorda un minimum de îngrijiri elementare. A treia fază a planului: plecarea spre Europa, cu acordul organizației Terre des Hommes pe care nu l-am cerut încă.

Fără a mai socoti copilul pe care intenționez să încerc să-l găsesc între timp.

Când tânărul meu doctor se urcă din nou în mașină pentru o a doua vizită la părinți, este la fel de neliniștit. Aceeași primire, tot afară, sub copac, aceeași conversație banală pentru început, dar - de astă dată - eu vorbesc despre copiii pe care nu-i vedem niciodată.

— Aveți mulți copii? Unde sunt?

— Sunt la câmp. Avem o fiică măritată, are doi băieți, avem și un fiu însurat și el are doi băieți.

E bine că sunt băieți. Trebuie să îl felicităm pe capul familiei. Și să-l deplângem totodată.

— Știu că aveți o fată care v-a adus multe necazuri.

— *Ya haram!* Este teribil ce ni se întâmplă! Ce mizerie!

— Este cu adevărat păcat pentru dumneavoastră.

— Da, e păcat. *Allah Karim!* Dar mare e Dumnezeu!

— Într-un sat este îngrozitor să ai probleme atât de delicate.

— Da, e foarte greu pentru noi.

Mama nu vorbește. Stă mereu în picioare, hieratică.

— Bine, oricum ea va muri în curând. E foarte rău.

— Da. *Allah Karim!*

Și doctorul meu adaugă sigur de sine:

— Da, e cu adevărat foarte rău.

El a înțeles interesul meu în aceasta târguială stranie asupra morții sperate a unei tinere fete. Mă ajuta și amplifică printr-o mimică foarte explicită ideea morții inevitabile a lui Suad, atunci când noi speram contrariul... El preia ștafeta. Tatăl îi încredințează, în fine, mai clar, esența tuturor grijilor lor:

— Sper că vom putea rămâne în sat.

— Da, desigur. Oricum, ea va muri.

— Dacă vrea Dumnezeu. Asta e soarta noastră. Nu putem face nimic.

Dar nu spune nimic despre ce s-a întâmplat, niciun cuvânt. Atunci, la un moment dat, împing înainte un pion pe tabla de șah:

— Dar nu este totuși păcat pentru dumneavoastră ca să moară aici? Cum o să faceți înmormântarea? Unde?

— O să o îngropăm aici, în grădină.

— Poate că, dacă aş lua-o cu mine, ar putea muri în altă parte şi astfel nu aţi mai avea probleme.

Pentru părinţi, ideea că aş putea-o lua cu mine pentru a muri în altă parte nu le spune evident nimic. Ei n-au mai auzit niciodată în viaţă vorbindu-se de un asemenea lucru. Hasan îşi dă seama de aceasta şi insistă puţin:

— În fond, asta ar însemna mai puţine probleme pentru voi şi pentru sat...

— Da, însă noi o îngropăm, dacă vrea Domnul, şi spunem la toată lumea că am îngropat-o şi gata, asta e tot.

— Nu ştiu, mai gândiţi-vă. Poate că totuşi pot să o iau să moară în altă parte. Pot să fac acest lucru, dacă e bine şi pentru voi...

E îngrozitor, dar nu pot conta decât pe moarte, în acest joc morbid! A o readuce la viaţă pe Suad şi a vorbi despre îngrijiri medicale ar fi pentru ei o oroare. Atunci ne cer să stea de vorbă între ei. Un mod de a ne face să înţelegem că e timpul să plecăm. Ceea ce şi facem, după saluturile de rigoare, promiţând că vom reveni. Ce puteau gândi despre tentativa noastră în acel moment? Oare am negociat noi corect? Pe de-o parte Suad dispăre, pe de alta îşi regăseşte onoarea în sat...

„Mare e Dumnezeu”, cum spune tatăl. Trebuie să avem răbdare.

În acest răstimp mă duc zilnic la spital pentru a încerca să fac să primească măcar îngrijirile minime. Prezenţa mea îi obligă să facă unele eforturi. Să dezinfecteze ceva mai mult, de pildă. Dar fără analgezice şi fără produse specifice, pielea bieteii Suad rămâne o plagă imensă, insuportabilă pentru ea şi greu de privit pentru ceilalţi. Adeseori mă gândesc, ca într-un vis cu zâne, la spitalele din ţara mea, din Franţa, din Navarre sau de aiurea, unde cei arşi în proporţie atât de mare sunt îngrijiţi cu atâta precauţie şi îndârjire pentru a le face suportabilă durerea.

Și revenim la negocieri, tot împreună, curajosul meu medic și cu mine. Trebuie să batem fierul cât e cald, să propunem târgul, cu câtă diplomație, cu tot atâta fermitate:

— Nu ar fi bine ca ea să moară în țară. Chiar și la spital acolo, pentru voi tot nu e bine. Dar noi putem să o ducem departe, într-o altă țară. Și în felul acesta, s-a terminat, puteți să spuneți întregului sat că e moartă. Ea va muri într-o altă țară și niciodată nu o să mai auziți vorbindu-se despre ea.

Conversația este mai mult decât tensionată în acest moment. Fără acte, orice acord cu ei nu servește la nimic. Sunt pe punctul de a reuși. Nu întreb nimic altceva, nici cine i-a dat foc, nici cine e tatăl copilului. Poveștile astea nu contează deloc în negocieri, astfel că evocarea lor le-ar păta și mai mult onoarea. Ceea ce mă interesează este să-i conving că fiica lor va muri, dar în altă parte. Și trec în ochii lor drept o nebună, o străină excentrică, de care au totuși interesul să se folosească, în cele din urmă.

Simt că ideea își croiește drum. Dacă ei spun da, atunci, de îndată ce noi vom fi întors spatele, ei vor putea declara moartea fiicei lor întregului sat, fără niciun alt amănunt și fără înmormântare în grădină. Vor putea să povestească tot ce vor vrea și chiar că și-au răzbunat onoarea în felul lor. Este o nebunie, când gândești într-un raționament de occidental... este realmente o nebunie să-ți poți atinge scopul în asemenea condiții. Această târguială nu îi deranjează. Aici morala are o particularitate, ea se exercită împotriva fetelor și a femeilor, voind să le impună o lege care nu prezintă interes decât pentru bărbații clanului. Această mamă o acceptă fără să crâcnească, dorind moartea și dispariția propriei fiice. Ea nu poate să facă altfel și în sufletul meu ajung chiar să o plâng. Căci, de altfel, eu nu mă prea încarc cu stări sufletești. În oricare din țările unde activez, fie că este în Africa, India, Iordania sau Cisiordania, sunt obligată să mă adaptez la cultura locală și să respect cutumele ancestrale. Singurul scop este acela de a aduce ajutor celui sau celeia care are nevoie. Dar este

pentru prima oară în viața mea când negociez viața unui om într-un asemenea mod. Ei cedează.

Tatăl mă pune să promit, ca și mama, că nu o vor mai vedea niciodată! NICIODATĂ?

— Nu! Nicicând! NICIODATĂ.

Eu le promit. Dar pentru a-mi ține promisiunea și a aduce pe Suad în străinătate, este nevoie ca ea să aibă acte.

— Am să vă cer ceva... Poate că e puțin mai greu de făcut, dar eu voi fi cu voi și vă voi ajuta. Trebuie să mergem împreună la biroul care eliberează actele de identitate și de călătorie.

Acest nou obstacol îi neliniștește pe loc. Orice contact cu populația israeliană și mai ales cu administrația constituie o problemă pentru ei.

— Trebuie să vă duc cu mașina până la Ierusalim, pe dumneavoastră și pe doamna ca să semnați.

— Dar nu știm să scriem!

— Nu face nimic, amprenta degetului este suficientă.

— Bine, vom veni cu dumneavoastră.

De astă dată, este administrația cea pe care trebuie să o pregătesc pentru această afacere înainte de a mă întoarce să-i iau pe părinți. Cunosc din fericire ceva lume la biroul de vize din Ierusalim. Acolo, pot să explic și funcționarii știu ce fac eu pentru copii. De altfel, cea pe care o salvez este Suad și ea un copil. Suad mi-a spus că are șaptesprezece ani, dar ce importanță are, ea este încă un copil. Le explic funcționarilor israelieni că am să le aduc pe părinții unei palestinieni care este grav bolnavă și care nu trebuie lăsați să aștepte trei ore, existând riscul ca ei să plece fără să semneze nimic. Sunt oameni analfabeți, care au nevoie de prezența mea pentru formalități. Îi voi aduce, așadar, înarmați cu un certificat de naștere, dacă au cumva așa ceva, și administrația nu va avea decât să confirme vârsta fiicei lor pe documentul de trecere a frontierei. Adaug, și sunt din nou îndrăzneată, că fata aceea va pleca împreună

cu un copil. Asta atunci când încă nu știam unde este copilul și cum poate fi găsit.

Dar, pentru moment nu se pune problema: fiecare lucru la rândul lui. Singura mea îngrijorare este să-i pun în mișcare pe părinți și ca mica Suad să primească îngrijiri.

Evident, funcționarul israelian mă întrebă:

— Dar tu cunoști numele tatălui copilului?

— Nu, nu-l cunosc.

— Atunci, trebuie să scriem *nelegitim*?

Acest calificativ într-un act oficial mă enervează.

— Nu, nu se scrie *nelegitim*! Mama lui pleacă în străinătate și acolo nu merge cu poveștile voastre de nelegitimitate!

Acest document de frontieră pentru Suad și pentru copilul ei nu este propriu-zis un pașaport, ci numai un permis de ieșire din teritoriul palestinian cu destinația o țară străină. Suad nu se va mai întoarce niciodată în acest teritoriu. Ceea ce înseamnă că ea nu va mai avea nicio existență în țara ei, eliminată de pe hartă, micuța arșă. O fantomă.

— Îmi faceți două permise de trecere, unul pentru mamă și altul pentru copil.

— Copilul acesta, unde e?

— Am să-l regăsesc.

Timpul trece, dar - la capătul unei ore - administrația israeliană îmi dă cale liberă. Și începând cu ziua următoare mă duc să-i iau pe părinți, de astă dată singură, ca un om mare. Ei se suie în mașină, tăcuți, două măști, și iată-ne în Ierusalim, la biroul de vize. Un teritoriu inamic pentru acești oameni, unde, de obicei, sunt tratați ca niște nimeni.

Aștept, șezând alături de ei. Față de israelieni eu sunt într-un fel garanția că oamenii aceștia nu au venit cu o bombă. Sunt bine cunoscută de când lucrez în mediile palestinienesc și israelienesc. Deodată, funcționarul care întocmește actele îmi face semn să mă apropiu:

— Fata asta are nouăsprezece ani în certificatul de naștere! Tu mi-ai zis șaptesprezece!

— Să nu discutăm despre vârstă. Oricum ție puțin îți pasă dacă are șaptesprezece sau nouăsprezece ani...

— De ce n-ai adus-o aici? Trebuie să semneze și ea!

— N-am adus-o pentru că e pe moarte într-un spital.

— Și copilul?

— Ascultă, lasă asta! Voi îmi dați un permis de trecere pentru fiica lor, în fața părinților ei, ei semnează, iar pentru permisul copilului vă voi aduce toate detaliile și voi reveni să-l iau.

Atunci când securitatea teritoriului nu este în cauză, funcționarii israelieni sunt cooperanți. La începuturile mele în activități umanitare, când munca mă purta prin Teritoriile Ocupate, ei au început prin a mă aresta. Mai apoi a trebuit să mă descurc cu ei. Atunci când au înțeles că mă ocupam și de copii israelieni grav handicapați din cauza căsătoriilor consanguine în unele comunități, lucrurile s-au îmbunătățit. Din nefericire, anumiți copii ai lor, ieșiți din familii ultra-religioase, unde se căsătoresc veri primari între ei, se nasc mongoloizi sau grav handicapați. De altfel, așa stau lucrurile și în anumite familii arabe ultra-religioase. Munca mea este axată esențial pe această problemă, în perioada respectivă, în ambele comunități. Ea îmi permite să mă mișc într-un climat de încredere, cu administrația mai ales.

Biroul de permise de trecere este situat în afara zidului, în partea vechiului oraș al Ierusalimului. Iată-mă pornind pe jos, cu prețiosul document, cu părinții în continuare muți, în mijlocul soldaților israelieni înarmați până în dinți, spre a ne urca în mașină. Astfel, cum i-am luat din sat, îi duc acum înapoi. Micul om roșcat cu ochi albaștri în *kaffiyeh* alb, cu bastonul și nevasta lui, îmbrăcată toată în negru.

O oră de mers cel puțin între Ierusalim și sat. Prima oară mi-a fost tare frică să-i întâlnesc cu tot aerul meu de răzbătătoare. Acum, nu mă mai tem de ei, nu îi mai judec, mă gândesc numai: „Bieții oameni!” Suntem cu toții obiectul unei fatalități care ne este proprie.

Ei m-au urmat atât la dus cât și la întors fără să scoată un cuvânt. Le fusese puțin teamă să nu li se facă neplăceri,

acolo, la israelieni. Eu le spuseseam că nu au de ce să se teamă și că totul va decurge bine. În afara câtorva vorbe esențiale, nu am purtat cu ei o conversație veritabilă. Nu am văzut restul familiei și nici interiorul casei lor. Îmi venea greu să cred, observându-i, că au voit să-și omoare fiica. Și totuși, chiar dacă executantul era cumnatul, ei erau cei care au luat hotărârea... am resimțit același lucru mai târziu, după această primă experiență, la alți părinți pe care i-am întâlnit în aceleași circumstanțe. Nu reușeam să-i consider asasini. Aceștia nu plângeau, dar i-am văzut pe alții plângând, pentru că sunt ei înșiși prizonieri ai acestei cutume abominabile: crima de onoare.

În fața casei lor, și acum ferecată asupra secretului și nenorocirii, ei coboară din mașină tăcuți, iar eu plec în drumul meu. Nu ne vom mai revedea niciodată.

Îmi rămân multe de făcut. Mai întâi, să iau legătura cu „patronul” meu.

Edmond Kaiser este fondatorul organizației Terre des Hommes. Încă nu i-am vorbit de tentativa mea nebunească. Înainte de a „finaliza”, dacă pot să zic așa, îmi trebuia rezolvată latura administrativă. Îl contactez, așadar, pe Edmond Kaiser care nu a mai auzit niciodată vorbindu-se de acest gen de întâmplări, în acea vreme. Îi rezum situația:

— Uite, am o fată care a fost arsă și are un copil. Intenționez să o aduc la noi, dar nu știu unde este copilul. Ești de acord cu asta?

— Evident că sunt de acord.

Ăsta era Edmond Kaiser. Un om formidabil, intuiția urgenței irevocabile. Odată întrebarea pusă, răspunsul nu se lăsa așteptat. Puteai să-i vorbești cu toată simplitatea.

Mă grăbesc să o scot pe mica Suad din acea sală de izolare unde suferă ca un câine, dar unde avem șansa, ea și cu mine, unui sprijin enorm în persoana doctorului Hasan. Fără bunătatea și curajul său, Dumnezeu știe dacă aș fi putut reuși.

Am hotărât amândoi să o scoatem în timpul nopții, pe o targă, cu discreție. M-am pus de acord cu directorul spitalului ca nimeni să nu o vadă. Nu știu dacă au pretins că a murit în timpul nopții, dar este probabil.

Am culcat-o pe bancheta din spate, este ora trei sau patru dimineața, și iată-ne plecați spre un alt spital. La acea vreme nu existau numeroasele baraje instalate de când cu Intifada. Călătoria se desfășoară fără piedici și ajung în zorii zilei la spitalul unde totul a fost deja prevăzut. Doctorul-șef este la curent și am cerut să nu i se pună întrebări despre familie, sat sau părinți.

Stabilimentul este mai bine echipat și, în special, mai curat. Primesc ajutor din partea Ordinului de Malta. Suad este instalată într-o cameră. Voi veni să o vizitez în fiecare zi, așteptând să primesc vizele pentru Europa și, mai ales, să regăsesc copilul.

Ea nu-mi vorbește despre el. Se pare că faptul de a-l ști viu, undeva, îi este suficient, și această aparentă indiferență este cu totul de înțeles. Suferință, umilință, angoasă, depresie: ea este incapabilă psihic și fizic să se accepte în postura de mamă. Trebuie știut că modul în care este primit un copil nelegitim, provenit de la o mamă considerată vinovată și deci arsă pentru salvarea onoarei, este astfel încât e cu mult mai bine ca el să fie separat de comunitate. Dacă aș putea lăsa pruncul acesta să trăiască în bune condiții în țara sa, m-aș hotărî să fac astfel. Pentru copil, ca și pentru mamă, aceasta ar fi soluția cea mai puțin penibilă. Dar, din nefericire, este imposibil. Acest copil ar trăi toată viața sub rușinea prezumată a mamei sale, uitat într-un orfelinat unde ar fi disprețuit. Am datoria să-l scot de aici, ca și pe Suad.

— Când plecăm?

Nu se gândea, tot timpul, decât la plecare și mă întreba la fiecare vizită.

— Când vom avea vizele. O să le avem, nu te neliniști.

Ea se plânge de infirmierele care îi smulg pansamentele fără precauție, urlă ori de câte ori cineva se apropie de ea

și se simte maltratată. Îmi dau seama că îngrijirea, chiar dacă mai igienică, nu este ideală. Dar cum să fac altfel, atâta vreme cât vizele nu sunt încă gata? Și acest fel de acte nu vine niciodată destul de repede.

Și în acest răstimp, eu fac demersuri pentru a-l găsi pe micuț, punându-mi în joc relațiile. Prietena care mi-a semnalat cazul lui Suad ia contact, cam reticentă, cu o asistentă socială. Care se arată și mai reticentă. Raportul prietenei mele este limpede:

— Ea mi-a răspuns că știe unde e copilul, că este un băiat, dar că nu poate fi scos de acolo, este imposibil. Ea găsește că greșești voind să te complici cu copilul. Și este adevărat că el va reprezenta o sarcină suplimentară, pentru tine și apoi pentru mamă!

Mă duc, așadar, să-i cer părerea lui Suad:

— Cum îl cheamă pe fiul tău?

— Îl cheamă Maruan.

— Tu i-ai dat numele ăsta?

— Da, eu. Doctorul mi-a cerut.

Are momente de amnezie, alternând cu altele de luciditate, printre care mi-este adesea greu să mă descurc. A uitat împrejurările teribile ale nașterii, a uitat că i s-a spus că era un băiat și nu-mi vorbise niciodată de numele lui. Și, dintr-odată, la o întrebare simplă, răspunsul este prompt. Eu urmez în același sens:

— Ce părere ai? Eu cred că nu plecăm fără Maruan. Am să merg să-l caut, nu-l putem lăsa aici...

Ea privește în jos, penibil din cauza bărbiei mereu lipite de bust.

— Crezi?

— Da cred. În ce te privește, tu ai să ieși, ai să fi salvată, dar eu știu în ce condiții va trăi Maruan, va fi un infern pentru el.

El va fi pentru totdeauna fiul unei *sharmuta*. Fiul târfei. Nu i-o spun, dar ea trebuie să o știe. Intonația aceluia „Crezi?” îmi e suficientă. Este pozitivă.

Caut, așadar, copilul. Vizitez mai întâi unul sau două orfelinate, încercând să reperez un bebeluș care trebuie să aibă în prezent aproximativ două luni și care poartă prenumele de Maruan. Dar nu-l găsesc și nu sunt nici în poziția cea mai avantajoasă pentru a-l găsi. Asistenta socială nu iubește fetele de felul lui Suad. Este palestiniană, de familie bună, ceea ce nu împiedică tradițiile să opereze. Dar fără ea, n-aș putea reuși. Atunci, sub efectul insistențelor mele și mai ales pentru a-i face plăcere prietenei mele, ea îmi indică centrul unde a fost plasat. La acea vreme, este mai mult o gaură de șoarece decât un orfelinat. Și a-l smulge de acolo este foarte complicat. El este prizonierul sistemului care l-a depus acolo.

Întreprind demersuri ale căror meandre ajung în fine la liman cu cincisprezece zile mai târziu. Întâlnesc intermediari de toate felurile. Cei care au opinia că și copilul trebuie să suporte aceeași soartă ca și mama sa, cei care sunt mai curând gata de a se debarasa de o problemă și de o gură de hrănit. Unii dintre acești copii mor fără nicio explicație. Și alți intermediari, în fine, care au inimă și care înțeleg îndârjirea mea. În cele din urmă, mă trezesc cu un copil de două luni în brațe, cu un cap minuscul, puțin în formă de pară, cu o mică gălmă pe frunte, provocată de nașterea prematură. Dar sănătos tun, ceea ce este o performanță din partea sa. N-a cunoscut nici incubator, nici tandrețe. Are numai urma unui ușor icter, obișnuită la nou-născuți. Mă temusem să nu aibă probleme grave. Mama lui a ars ca o torță cu copilul în pânțele și l-a adus pe lume în niște condiții groaznice. E cam slăbuț, dar nu face nimic. Mă privește cu ochi rotunzi, fără să plângă, liniștit.

Cine sunt eu? Zorro? Ce proastă sunt, el nu știe cine e Zorro...

Sunt obișnuită cu copiii care suferă de malnutriție. La acea vreme, aveam șizeci într-o instituție. Dar pe acesta îl iau la mine acasă unde am tot ce trebuie pentru el. Am trimis în călătorie copii atinși de boli grave, pentru a fi

operați în Europa, îl instalez pe Maruan pentru noapte într-un coș, îmbrăcat, hrănit. Am vizele. Am tot. Edmond Kaiser ne așteaptă la Lausanne, cu direcția C.H.U. — sectorul celor care au suferit arsuri grave.

Mâine are loc plecarea cea mare, transportul mamei se face pe o brancardă pentru a lua avionul din Tel-Aviv. Suad se lasă în voia mea ca o fetiță. Ea suferă îngrozitor, dar când o întreb:

— Ți-e bine? Nu te doare prea rău?

Îmi răspunde simplu:

— Da, mă doare. Nimic în plus.

— Dacă te întorc puțin, ți-e mai bine?

— Da, e mai bine așa. Mulțumesc.

Mereu „mulțumesc”. Mulțumesc pentru scaunul rulant la aeroport, un aparat pe care ea nu l-a mai văzut niciodată în viață. Mulțumesc pentru cafeaua cu un pai. Mulțumesc pentru instalarea ei într-un colț pe timpul compostării biletelor. Întrucât port în brațe copilul care mă incomodează la formalități, totdeauna îndelungate, îi spun lui Suad:

— Ascultă, o să-l pun pe ăsta micu' pe tine, nu te mișca... Ea are o privire puțin înspăimântată. Arsurile nu-i permit să-l ia în brațe. Ea reușește abia să le apropie de fiecare parte a corpului copilului, țeapănă de angoasă. Are o mișcare de teamă, atunci când îi încredințez copilul. Este greu de suportat pentru ea.

— Rămâi așa. Revin.

Sunt obligată să apelez la ajutorul ei, nu pot să împing scaunul rulant, să țin copilul și să mă prezint la toate ghișeele aeroportului unde trebuie să prezint pașaportul meu, vizele, permisele de liberă trecere și să dau explicații despre straniul meu echipaj.

Și este un coșmar, pentru că turiștii care trec pe lângă ea fac așa cum face toată lumea când vede un bebeluș: „O, cât e de frumos, puișorul! A, cât e de drăgălaș!”

Nici nu se uită la mamă, complet desfigurată, cu capul aplecat deasupra copilului. Are pansamente pe sub cămașa

de spital – era prea greu să fie îmbrăcată – una din vestele mele de lână și o cuvertură pe deasupra. Ea nu-și poate îndrepta capul spre a le mulțumi trecătorilor și știi în ce măsură o panichează acest copil pe care ei îl găsesc atât de drăgălaș.

Depărtându-mă de ea pentru formalități, îmi spun că scena este suprarealistă. Ea stă acolo, arsă, cu pruncul în brațe. Ea a trăit infernul, el la fel, iar lumea trece surâzând: „O, ce copil frumos!”

În momentul îmbarcării, o altă problemă se pune: aceea de a o face să se urce în avion. Eu am mai montat deja un scaun rulant pe o scară de avion, dar de astă dată sunt încurcată de-a binelea. Israelienii au o tehnică. Ei aduc o macara imensă și Suad se pomenește suspendată într-un fel de cabină la capătul acelei macarale. Cabina urcă încet, ajunge la nivelul ușii avionului și doi oameni o recuperează.

Am rezervat trei locuri în față pentru a o putea culca, iar stewardesele au montat o perdea pentru a o sustrage privirilor celorlalți pasageri. Maruan este în leagănul companiei de aviație. Zbor direct spre Lausanne.

Suad nu se plânge. Încerc să o ajut să-și schimbe poziția din când în când, dar nimic nu-i ușurează suferința. Pilulele analgezice nu servesc la mare lucru. Este puțin răvășită, somnoroasă, dar încrezătoare. Așteaptă. Nu pot să o fac să mănânce, abia pot să-i dau să bea cu un pai. Și mă ocup să schimb copilașul pe care ea evita să-l privească.

Ea suferă de atâtea lucruri atât de complicate! Habar nu are ce vrea să însemne Elveția, țara în care o duc spre a fi îngrijită. N-a văzut niciodată un avion, niciodată o macara, nici atât de mulți oameni diferiți în agitația unui aeroport internațional. Duc cu mine un fel de mică sălbăticiune analfabetă care n-a terminat să descopere niște lucruri, poate înspăimântătoare pentru ea. Și mai știi că suferințele sunt departe de a se fi sfârșit. Va trebui să treacă mult timp pentru ca această supraviețuire să redevină o viață suportabilă. Nu știi nici măcar dacă va

putea să fie operată și dacă grefele sunt încă posibile. Apoi, va fi integrarea în lumea occidentală, învățarea unei limbi și toate celelalte. Când „scoatem” o victimă, știm, așa cum spune Edmond Kaiser, că ne asumăm o responsabilitate pentru o viață întregă.

Capul lui Suad este alături de hublou. Nu cred că ar fi capabilă, în starea în care se află, să se gândească la tot ce o așteaptă. Ea speră, fără să știe cu precizie, ce anume.

— Vezi? Asta se cheamă nori.

Ea doarme. Anumiți pasageri se plâng de miros, în ciuda perdelelor trase în jurul ei. Din ziua primei mele vizite la Suad, în acea sală de izolare și de moarte, s-au scurs două luni. Fiecare centimetru de piele de pe bustul și brațele ei este descompus într-o vastă plagă purulentă. Călătorii n-au decât să strâmbe din nas și să-i adreseze stewardesei grimase de dezgust, mi-e totuna. Eu însoțesc o femeie arsă și pe micuțul ei, într-o zi vor ști de ce. Ei vor mai ști că mai sunt și alte femei, moarte sau muribunde în toate țările în care legea bărbaților a instituit crima de onoare. În Cisiordania, dar și în Iordania, în Turcia, în Iran, în Irak, în Yemen, în India, în Pakistan, dar până și în Israel, ba chiar în Europa. Ei vor ști că puținele care au scăpat sunt obligate să se ascundă toată viață, pentru ca asasinii lor să nu le găsească, oriunde în lume. Pentru că mai reușesc uneori acest lucru. Vor ști că majoritatea asociațiilor umanitare nu le iau în grijă pe motivul că aceste femei sunt cazuri sociale individuale, „culturale”! Și că în anumite țări, legile îi protejează pe asasinii lor. Cazul lor nu se leagă de marile campanii angajate contra foametei, războiului, de ajutorare a refugiaților și contra marilor epidemii. Pot să înțeleg și să admit. Fiecare cu rolul lui în acest trist șantier mondial. Și experiența pe care tocmai am trăit-o demonstrează dificultatea și timpul care sunt necesare pentru a te „implanta” discret într-o țară, a-i repera pe cei care au scăpat crimelor de onoare și a-i ajuta pe propriul risc.

- SUAD -

Suad este prima mea „salvare” de acest fel, dar operațiunea nu s-a sfârșit încă. A o împiedica să moară este una, a o face să re trăiască este alta.

ELVEȚIA

Culcată în avion, am putut privi drăguța sa fețișoară, prelungă și negricioasă, cu bonețica lui albă pe cap. Am pierdut noțiunea timpului și am impresia că nu are decât trei săptămâni, când, de fapt, Maruan a împlinit deja două luni. Jacqueline mi-a spus că noi ajunseserăm la Geneva la 20 decembrie.

Mi-a fost frică atunci când ea l-a pus pe mine. Brațele mele nu puteau să-l țină și mă aflam într-o așa stare de confuzie, rușine și suferință amestecate, încât nu realizam ce se întâmplă.

Dormeam mult. Nu-mi mai amintesc nici de coborârea din avion, nici de ambulanța care m-a dus la spital. N-am înțeles unde mă aflam decât a doua zi.

Din acea zi extraordinară, nu am reținut în cele din urmă decât chipul lui Maruan și norii. Mă întrebam ce erau acele comice lucruri albe, de cealaltă parte a geamului, și Jacqueline mi-a explicat că eram în cer. Înțelesesem prea bine că noi mergem în Elveția, dar la acea vreme acest cuvânt nu însemna nimic pentru mine. Confund elvețian cu evreu, pentru că tot ce este în afara satului meu, adică spre nord, este o țară inamică.

Nu aveam la acea vreme nicio idee despre lume, despre țările străine, despre numele lor diferite. Nu-mi cunosc nici măcar propria țară. Am crescut înțelegând numai un singur lucru: există satul meu și restul lumii. Inamicul, spunea tatăl meu, și acolo se mănâncă porc!

Urma, așadar, să trăiesc într-o țară inamică, dar cu toată încrederea pentru că „doamna” era acolo.

Oamenii din jurul meu, în acel spital, ignorau povestea mea. Jacqueline și Edmond Kaiser nu spusese nimic. Eram o arasă de vie, singurul lucru care avea importanță în acest serviciu.

M-au luat în îngrijire încă de a doua zi pentru o primă operație de urgență care a constat în a-mi dezlipi bărbia și a-mi îndrepta capul.

Carnea era la vedere, cântăream treizeci și patru de kilograme de arsuri și de oase, iar piele – deloc. De câte ori o vedeam sosind pe infirmieră cu căruciorul de medicamente, plângeam dinainte. Totuși, mi se dădeau calmante, iar infirmiera era foarte blândă. Ea tăia pielea moartă, cu delicatețe, luând-o cu o pensetă, îmi dădea antibiotice, eram scăldată în pomadă. Nu mai era oroarea dușurilor forțate, a cărnurilor smulse fără precauție, așa cum suportasem în spitalul din țara mea. Apoi au reușit să-mi destindă brațele, ca să le pot mișca. La început, ele atârnavă de fiecare parte, blocate și țepene ca brațele unei păpuși.

Am început să mă țin pe picioare, să merg pe culoare, să mă servesc de mâini și să descopăr această lume nouă a cărei limbă nu o vorbeam. Cum nu știam nici să citesc, nici să scriu, chiar în arabă, mă refugiasem într-o tăcere prudentă până când aș fi învățat câteva cuvinte de bază.

Nu puteam să mă exprim decât cu Jacqueline și Hoda care vorbeau amândouă araba. Edmond Kaiser era minunat. Îl admiram așa cum nu am admirat niciun om în viața mea. El era tatăl meu *adevărat*, îmi dau seama acum, cel care hotărâse viața mea, care mi-a trimis-o pe Jacqueline.

Ceea ce m-a uimit, când am ieșit din camera mea pentru a merge să-l văd pe Maruan la creșă, era libertatea fetelor. Două infirmiere mă însoțeau. Erau machiate, coafate, cu fuste scurte și stăteau de vorbă cu bărbaiții. Îmi spuneam: „Vorbesc cu bărbaiții, înseamnă că vor muri!” Eram așa de șocată, că le-am spus-o lui Jacqueline și lui Edmond Kaiser cu prima ocazie:

— Uită-te la fata de acolo, discută cu un bărbat! Au să oucidă.

Am făcut cu mâna gestul de tăiere a capului.

— Ba nu, ei sunt în Elveția și lucrurile nu stau la fel ca acasă la tine, nu o să-i taie nimeni capul, e ceva absolut normal.

— Dar uită-te, i se văd picioarele, nu e normal să i se vadă picioarele.

— Ba da, e normal, și-a pus un halat pentru lucru.

— Și ochii. E grav să-ți machiezi ochii?

— Deloc, aici femeile se machiază, ies în oraș, au dreptul să aibă un prieten. Dar nu la tine. Aici nu ești la tine, ești în Elveția.

Nu izbuteam să realizez, să fac să-mi intre în cap. Cred că-i spărgeam capul lui Edmond Kaiser punându-i mereu aceleași întrebări. Prima dată îi spusese: „Pe fata aceasta nu o să o mai revăd. Pentru că o să moară”. Dar în ziua următoare am văzut că ea era tot acolo și eram bucuroasă pentru ea. Îmi spuneam: „Slavă Domnului că este în viață. E îmbrăcată în același halat alb, i se văd picioarele, deci ei au dreptate, aici nu se moare pentru atâta lucru”. Credeam că în toate țările era la fel ca la mine. O fată care vorbește cu un bărbat, dacă e văzută, e moartă.

Eram șocată și de felul în care mergeau fetele acestea. Erau zâmbitoare, se simțeau în largul lor și umblau îmbrăcate ca bărbații... și vedeam multe blonde:

— De ce sunt blonde? De ce nu sunt negricioase ca mine? Pentru că e mai puțin soare? Când se va face mai cald, vor deveni toate negre și vor avea părul creț? Uite, aia poartă mâneci scurte. Uite, acolo, cele două femei care râd. La noi, niciodată o femeie nu râde cu alta, niciodată o femeie nu poartă mâneci scurte... Și au încălțăminte!

— Și încă n-ai văzut totul!

Îmi amintesc de prima oară când am putut vizita orașul, singură cu Edmond Kaiser. Jacqueline se întorsese din nou în misiune. Am văzut femei la restaurant, fumându-și țigara, cu brațele goale, cu o piele frumoasă, albă. Nu vedeam decât blondele cu piele albă, care mă fascinau. Mă întrebam de unde vin. La noi, blondele sunt atât de rare,

încât bărbații le apreciază foarte mult, deci gândeam că ele trebuie să fie în primejdie din această cauză. Edmond mi-a ținut primul curs de geografie.

— Ele sunt născute albe, altele se nasc de alte culori, în alte țări. Dar aici, în Europa, există și negre, și albe, și roșcate cu pistrui pe față.

— Pete ca ale mele?

— Nu, nu arsuri ca ale tale. Unele foarte mici din cauza soarelui!

Priveam, căutam tot timpul o femeie ca mine și îi spuneam lui Edmond Kaiser:

— Dumnezeu să mă ierte, mi-ar plăcea să întâlnesc o altă femeie arsă, dar n-am văzut niciuna! De ce sunt eu singura femeie arsă?

Și astăzi încă păstrez sentimentul de a fi singura femeie arsă din lume. Dacă aș fi fost victima unui accident, nu ar fi fost același lucru. Este destinul și nu poți purta pică destinului.

Noaptea, aveam coșmaruri și chipul cumnatului meu reapărea. Îl simțeam învârtindu-se în jurul meu, îl auzeam din nou spunându-mi: „O să mă ocup de tine...”

Și alergam cu focul pe mine. Mă mai gândeam și în timpul zilei, din senin, și dorința de a muri revenea, ca să nu mai sufăr.

De altfel, toată viața o să mă simt arsă. Toată viața va trebui să mă ascund, să port mâneci lungi, eu care visez mâneci scurte ca femeile cealalte, să port cămăși cu gulerul închis, eu care visez la decolteuri ca femeile cealalte. Ele au această libertate. Eu sunt prizonieră în pielea mea, chiar dacă umblu liberă, în același oraș liber.

Atunci, pentru că îmi doream, am întrebat dacă aș putea avea într-o zi un dinte de aur, strălucitor. Și Edmond Kaiser mi-a răspuns surâzând:

— Nu, mai întâi te tratezi, apoi vom vorbi despre dinții tăi.

La noi, un dinte de aur este ceva minunat. Tot ce strălucește este minunat. Dar se pare că l-am surprins cu

această cerere bizară. Nu aveam nimic al meu, eram culcată în permanență, eram plimbată numai din când în când între proceduri, n-am putut să fac un duș timp de mai multe săptămâni. Nu putea fi vorba să mă îmbrac înainte de a fi cicatrizată, eram în cămașă, acoperită de pansamente. Nu puteam citi, pentru că nu știam. Nu puteam să vorbesc, pentru că infirmierele nu mă înțelegeau. Jacqueline le lăsase fișe cu cuvinte în arabă, scrise fonetic și în franceză. A mânca, a dormi, toaletă, doare, nu doare, tot ce le putea fi util pentru a mă trata. Odată ridicată în picioare, stăteam adesea lângă fereastră. Priveam orașul, luminile și munții deasupra. Era minunat. Contemplam acest spectacol cu gura căscată. Aveam poftă să ies și să pornesc la plimbare, nu mai văzusem așa ceva, era atât de frumos tot ce vedeam!

În fiecare dimineață, mă duceam să-l văd pe Maruan. Eram obligată să ies din clădire spre a merge la maternitate. Mi-era frig. Nu purtam decât cămașa spitalului, închisă la spate, un capot și încălțările de la spital. Împreună cu periuța de dinți tot primită, acestea erau singurele mele averi. Atunci, mergeam foarte repede, ca acasă, cu capul plecat. Infirmiera îmi spunea să merg încet, dar eu nu voiam. Voiam să o fac pe fudula pe afară pentru că eram în viață, chiar dacă mă mai temeam încă. Infirmierele și medicii nu puteau face nimic împotriva. Aveam impresia că sunt unica femeie arsă din această lume. Eram umilită, vinovată, nu mă puteam debarasa de acest sentiment. Uneori, singură în patul meu, mă gândeam că ar fi trebuit să mor pentru că o meritam. Îmi aduc aminte, atunci când Jacqueline m-a transportat de la spital până la avionul de Lausanne, că am avut impresia că sunt un sac de gunoi. Ar fi trebuit să mă arunce într-un colț și să mă lase să putrezesc. Aceasta idee, rușinea de a fi ceea ce eram, îmi revenea mereu în minte.

Atunci am început să uit viața mea dinainte, voiam să fiu altcineva în acea țară. Să fiu ca aceste femei libere, să mă

integrez, să învăț să trăiesc aici cât mai curând cu putință. De-a lungul anilor, am înmormântat amintirea.

Satul meu, familia mea nu mai trebuiau să existe în mintea mea. Dar mai era Maruan și infirmierele care mă învățau să-i dau biberonul, să-l schimb, să fiu mamă câteva minute pe zi în limita puterilor mele fizice. Și, să mă ierte fiul meu, îmi venea greu să fac ceea ce mi se cerea. Inconștient, eram vinovată de a fi mama lui. Cine putea să înțeleagă? Eram incapabilă să mi-l asum, să-mi imaginez viitorul lui alături de mine și de arsurile mele. Cum să-i spun mai târziu că tatăl lui era un laș? Cum să fac ca el să nu se simtă vinovat el însuși de ceea ce devenisem? Un corp mutilat, groaznic la vedere. Eu însămi nu mai reușeam să mă închipui cum eram „înainte”. Să fi fost drăguță? Oare pielea mea era catifelată? Brațele îmi erau suple și pieptul seducător? Existau oglinzi, privirile celorlalți. În ele mă vedeam urâtă și demnă de dispreț pe dinăuntru, ca și pe dinafară. Un sac de gunoi. Eram încă în suferință. Se ocupau de corpul meu, mi se dădeau înapoi puterile fizice, dar în capul meu lucrurile tot nu erau în ordine. Nu numai că nu știam să-l exprim, dar cuvântul „depresie” îmi era total necunoscut. Am făcut cunoștință cu el după câțiva ani. Mă gândeam numai că nu trebuie să mă plâng și am îngropat astfel douăzeci de ani din viața mea, atât de adânc, încât și acum mi-e greu să fac să nu-mi „trezesc” amintirile. Cred că, de fapt, creierul meu nu putea face altfel pentru a supraviețui.

Apoi, timp de multe luni, au fost grefele.

Douăzeci și patru de operații cu totul. Picioarele mele, care nu fuseseră arse, au servit ca piele de schimb. După fiecare intervenție, trebuia să se aștepte cicatrizarea și apoi să se reînceapă. Până când n-am mai avut piele de dat.

Pielea grefată era încă fragilă, cerea enorm de multe îngrijiri pentru a o face suplă și a o hidrata. Și îmi mai cere și astăzi.

Edmond Kaiser hotărâse că trebuie să mă îmbrac. M-a dus într-un mare magazin. Atât de mare și de plin de încălțăminte și de îmbrăcăminte, că nu știam unde să mă uit mai întâi. În ce privește încălțăminte, nu voiam papuci brodați ca pe la noi. Voiam, de asemenea, un pantalon adevărat, nu un *sarual*. Văzusem deja fete care îl purtau când mergeam la târg cu tatăl meu, în camionetă, ca să aducem fructe și legume. Aveau pantaloni la modă, foarte largi în partea de jos, se numeau pantalonii „charleston”. Erau fete rele și eu n-aveam voie să port la fel, acolo.

N-am avut parte de „charlestonul” meu. Mi-a cumpărat o pereche de pantofi. Negri cu tocul jos, blugi și un pulover foarte frumos. Eram decepționată. Așteptam hainele noi de nouă luni și visam la ele. Dar am zâmbit și am spus „mulțumesc”.

Căpătasem obiceiul de a zâmbi oamenilor, fără încetare, ceea ce îi mira mult, și mulțumeam pentru orice. Zâmbetul era răspunsul meu la gentilețea lor, dar, totodată, singura mea manieră de comunicare pe o lungă perioadă. Pentru a plânge, mă ascundeam... o veche obișnuință. A zâmbi era semnul unei alte vieți. Aici oamenii erau zâmbitori, chiar și bărbații. Doream să zâmbesc cât mai mult posibil. A spune „mulțumesc” era lucrul cel mai simplu. Nimeni nu-mi spusese „mulțumesc” înainte. Nici tatăl meu, nici fratele meu, nici altcineva, atunci când munceam ca o sclavă. Eram obișnuită cu bătaia, nu cu mulțumirile.

Găseam, așadar, că „mulțumesc” denota o mare politețe, un mare respect. Îmi făcea plăcere să-l spun pentru că mi se spunea și mie. Mulțumesc pentru pansament, pentru pastila de dormit, pentru cremă ca să nu mi se sfâșie pielea, pentru masă și mai ales pentru ciocolată. Am devorat tablete întregi de ciocolată... Era așa de bună, de reconfortantă!

Atunci i-am zis „mulțumesc” lui Edmond Kaiser pentru pantaloni, pantofi și puloverul cel frumos.

— Aici ești o femeie liberă, Suad, poți face tot ceea ce îți dorește inima, dar te sfătuiesc să te îmbraci simplu, cu

haine care ți se potrivesc și care nu irită pielea, și să nu te faci remarcată.

Avea dreptate. În această țară care mă primea cu atâta bunătate, eram încă o mică ciobăniță din Cisiordania, incultă, fără educație și fără familie, care mai visa încă la un dinte de aur!

Am părăsit spitalul spre a fi plasată într-un centru de găzduire, la sfârșitul anului sosirii mele.

Grefele continuau. Mă întorceam la spital pentru a suferi. Lucrurile nu mergeau întotdeauna prea bine în capul meu, dar oricum supraviețuiam. Nu puteam să cer mai mult. Învățam franceza așa cum puteam, expresii, bucăți de frază pe care le repetam ca un papagal, fără să știu măcar ce este un papagal!

Jacqueline mi-a explicat, mai târziu, că la vremea când m-a adus în Europa, spitalizările mele repetate nu-mi permiteau să urmez cursuri regulate de franceză. Era mai important să-mi salvez pielea, decât să merg la școală. De altfel, nici nu mă gândeam la asta. În satul meu, erau două fete care luau autobuzul ca să meargă la școală, în oraș, și lumea râdea de ele. Și eu râdeam de ele, fiind convinsă, ca și surorile mele că, mergând la școală, ele nu-și vor găsi niciodată un bărbat!

În secret, cea mai mare rușine a mea era aceea de a nu avea un soț. Păstram mentalitatea din satul meu, ea era mai puternică decât mine. Și îmi spuneam că niciun bărbat nu m-ar mai vrea. Or, pentru o femeie din țara mea, a trăi fără bărbat este o pedeapsa pe viață.

În casa unde fusesem primită împreună cu Maruan, toată lumea gândea că o să mă obișnuiesc cu această dublă pedeapsă de a fi urâtă la privit și de a nu fi dorită de un bărbat. Mai gândeam că mă voi putea ocupa de fiul meu când voi putea lucra pentru a-l crește. Doar Jacqueline și-a dat seama că eram totalmente incapabilă de așa ceva. Mai întâi pentru că mi-ar fi trebuit ani întregi ca să redevin o ființa umană și să ajung să mă accept astfel cum eram. Și

În tot timpul acestor ani copilul ar fi crescut de capul lui. Apoi, pentru că, în ciuda celor douăzeci de ani ai mei, eu eram totuși încă un copil. Nu știam nimic despre viață, despre responsabilități, despre independență.

În acel moment anume am părăsit Elveția. Îngrijirile medicale erau terminate, puteam deci să merg să trăiesc în altă parte. Jacqueline a găsit o familie undeva, în Europa. Părinți adoptivi pe care i-am iubit mult și pe care îi numeam „tată” și „mamă”, ca și Maruan. Acest cuplu primea mulți copii trimiși de Terre des Hommes. Unii rămâneau la ei multă vreme, alții erau adoptați. Familia era tot timpul numeroasă. Trebuia să se ocupe de cei mai mici și eu îi ajutam cum puteam. Într-o zi „mama” mi-a zis că mă ocup prea mult de Maruan și prea puțin de ceilalți. Această observație m-a mirat pentru că nu aveam sentimentul că mă consacram fiului meu. Eram prea pierdută pentru așa ceva. Singurele mele momente de singurătate le petreceam plimbându-mă de-a lungul unui râu cu Maruan în căruciorul său. Simțeam nevoia să umblu, să fiu afară. Nu știam de ce aveam atâta poftă să umblu singură pe câmp, poate obișnuința turmei. Luam cu mine ca înainte un pic de apă și ceva de mâncare, și împingeam căruciorul umblând repede, dreaptă și mândră. Parcă aveam dublă personalitate, mergeam repede ca la mine acasă, dar dreaptă și mândră ca în Europa.

Am încercat tot ce mi-era cu putință pentru a face ceea ce spunea mama, adică să muncesc mai mult alături de ea pentru a-i îngriji pe ceilalți copii. Eram cea mai mare, era normal. Dar odată închisă în acea casă, muream de poftă să o iau la sănătoasa, să merg să văd oamenii afară, să vorbesc, să dansez, să întâlnesc un bărbat spre a vedea dacă mai puteam fi o femeie.

Îmi trebuia aceasta dovadă. Eram nebună să sper așa ceva, dar era mai presus de mine, voiam să încerc să trăiesc.

MARUAN

Maruan avea cinci ani când am semnat actele care permiteau familiei noastre de primire să îl adopte. Eu făcusem oarecari progrese în limba lor – tot nu știam să citesc și să scriu, dar știam ce fac. Nu era un abandon. Noii mei părinți urmau să-l crească pe micul băiețuș cât mai bine cu putință. Devenind fiul lor, urma să beneficieze de o educație veritabilă, să poarte un nume care să-l ferească de tot trecutul meu. Eu eram total incapabilă de a-i oferi un echilibru, îngrijiri medicale, o educație normală. Acum, după mulți ani, mă simt vinovată că am făcut această alegere. Dar acești ani mi-au permis să-mi reconstruiesc o viața în care nu mai credeam, fără a fi încetat să sper, din instinct. Nu știu să explic prea bine aceste lucruri, fără a izbucni în lacrimi. De-a lungul tuturor acestor ani, am vrut să mă conving că nu sufăr de pe urma acestei separări. Dar nu-ți poți uita copilul, mai ales acest copil.

Eu știam că el este fericit, iar el știa că eu exist. La cinci ani, nu putea ignora că avea o mamă adevărată, pentru că noi trăiserăm împreună la părinții săi adoptivi. Nu știam cum i se explicase plecarea mea, dar familia primea numeroși copii veniți din lumea întreagă și îmi amintesc că într-o anumită perioadă erau optsprezece în jurul mesei. Cei mai mulți dintre ei, copii părăsiți. Noi îi numeam cu toții „tata” și „mama”. Acești oameni formidabili primeau de la Terre des Hommes banii necesari pentru găzduirea provizorie a unor anumiți copii și, atunci când aceștia plecau mai departe, era întotdeauna dureros. Am văzut pe unii aruncându-se în brațele „mamei” sau „tatălui”, nu mai voiau să-i părăsească. Dar această casă nu era pentru ei decât o haltă destinată să le redea sănătatea – cei mai mulți rămâneau la părinții noștri pe timpul necesar unei operații de urgență, imposibil de realizat în țara lor, unde ei se reîntorceau după aceea. Ei aveau, așadar, o patrie și o familie adevărată undeva în lume. Cei care nu puteau pleca

nicăieri, ca Maruan și ca mine, au fost adoptați. Legal, eram moartă în Cisiordania, iar Maruan nu exista acolo. El era născut aici, în cele din urmă ca și mine, într-un 20 decembrie. Iar părinții lui erau și ai mei. Era puțin straniu, ca situație, și atunci când am părăsit acest cămin familial după patru ani de viață în comun, mă consideram mai mult ca o soră mai mare a lui Maruan. Aveam douăzeci și patru de ani. Nu mai puteam rămâne în grija lor. Trebuia să muncesc, să-mi câștig independența, să devin o adultă.

Dacă n-aș fi ales să-l las acolo spre a fi adoptat, n-aș fi putut să-l cresc singură. Eram o mamă depresivă, l-aș fi făcut să poarte povara suferinței mele și ura familiei mele cisiordaniene. Ar fi trebuit să-i povestesc lucruri pe care doream atât de mult să le uit! Nu puteam, era mai presus de puterile mele. Nu aveam bani, eram bolnavă, refugiată și constrânsă să trăiesc sub o falsă identitate tot restul vieții, pentru că veneam dintr-un sat unde oamenii sunt lași și cruzi. Și aveam totul de învățat. Singura soluție pentru mine era să mă avânt în această nouă țară, cu obiceiurile ei, pentru a încerca să supraviețuiesc. În ceea ce îl privește pe Maruan, el va fi la adăpost de războiul meu personal. Îmi spuneam: „Sunt acum aici, trebuie să mă integrez în această țară, nu am de ales”. Nu voiam ca țara să mă integreze, eu eram aceea care se integra, care trebuia să se reconstruiască. Fiul meu vorbea limba, avea părinți europeni, acte, un viitor normal, tot ceea ce eu nu avusesem și nici nu aveam încă.

Am ales să supraviețuiesc și să-l las pe el să trăiască. Știam că această familie va fi bună pentru el, întrucât trăisem acolo. De altfel, atunci când mi s-a vorbit de adopție era vorba de alți părinți posibili, dar eu am refuzat. „Nu, nu o altă familie! Maruan va rămâne aici sau nimic. Eu am trăit aici cu voi, știu cum va fi crescut, nu vreau să fie plasat într-o altă familie.”

„Tata” și-a dat cuvântul. Aveam douăzeci și patru de ani și o vârstă mentală care nu atingea cincisprezece ani. Rămăsesem blocată în copilărie, din prea multă nefericire.

Fiul meu făcea parte dintr-o viață pe care trebuia să o uit, pentru a-mi construi alta. La acel moment, nu-mi explicam lucrurile atât de limpede, ba chiar dimpotrivă. Avansam zi după zi ca într-o ceață, după instinct. Dar de un lucru eram sigură: fiul meu avea dreptul la siguranță și la părinți normali. Eu nu eram o mamă normală. Mă detestam, plângeam pe arsurile mele, pe această piele oribilă care mă condamna la viață. La început, în spital, credeam că toți acei oameni minunați îmi vor reda pielea și că voi redeveni ca înainte.

Când am înțeles că ei nu-mi puteau reda decât viața cu acest înveliș de coșmar pentru tot restul zilelor, m-am prăbușit. Nu mai eram nimic, eram urâtă, trebuia să mă ascund ca să nu-i indispun pe ceilalți.

În anii ce au urmat, reluându-mi încetul cu încetul gustul de a trăi, voiam să-l uit pe Maruan, fiind convinsă că are mai multe șanse decât mine. El mergea la școală, avea părinți, frați, surori, era cu siguranță fericit. Dar el rămânea acolo, într-un colț al minții mele.

Închideam ochii și el era acolo. Mergeam pe stradă, el era acolo, în spatele meu, în față sau alături de mine, ca și când eu aș fi fugit și el m-ar fi urmărit. Aveam permanent acea imagine a copilului pe care o infirmieră mi-l punea pe genunchi și pe care nu puteam să-l iau în brațe, pentru că eu fugeam prin grădină, cu focul pe mine, iar copilul meu ardea împreună cu mine. Un copil pe care tatăl său nu l-a vrut, știind prea bine că ne condamna la moarte pe amândoi. Și când te gândești că îl iubisem pe acel bărbat și sperasem atât de mult de la el!

Mă temeam că nu voi mai găsi un altul. Din cauza cicatricelor mele, a feței, a corpului meu și a ceea ce eram eu însămi, în sufletul meu. Mereu aceeași idee că nu valoram nimic, acea teamă de a nu dispăcea, de a vedea privirile care mă ocolesc.

Am început prin a lucra într-o fermă, apoi datorită lui „papa” am intrat într-o uzină care fabrica piese de înaltă precizie. Munca era curată și câștigam bine. Verificam

circuite imprimate, piese ale unor mecanisme. Exista un alt sector interesant în această uzină, dar se cerea să verifici piesele pe calculator și eu nu mă simțeam în stare de așa ceva. Am refuzat ucenicia pe acest post, pretinzând că preferam să lucrez în picioare la banda rulantă, nu așezată. Într-o zi, șefa de echipă m-a chemat:

— Suad, vino cu mine, te rog.

— Da, doamnă.

— Așază-te aici, alături de mine, ia mouse-ul acesta, am să-ți arăt!

— Dar, n-am făcut niciodată așa ceva, nu o să știu. Prefer banda rulantă...

— Și dacă într-o bună zi nu mai este de lucru pe benzile rulante? Ce facem? Nimic? Nu mai e de lucru pentru Suad?

Nu îndrăzneau să o refuz. Chiar dacă îmi era frică. De câte ori trebuia să învăț un lucru nou aveam palmele umede și picioarele îmi tremurau. Era panica totală, dar strângeam din dinți. În fiecare zi, la orice oră a vieții mele trebuia să învăț câte ceva, fără niciun bagaj de cunoștințe, incapabilă să scriu și să citesc, ca toți ceilalți. Analfabetă fără să fi învățat cuvântul! Dar voiam atât de mult să lucrez, încât dacă această femeie mi-ar fi spus să-mi bag capul într-o căldare cu apă și să nu mai respir, aș fi făcut-o.

Atunci am învățat să manevrez un mouse și să „înțeleg” un ecran de calculator. Și, la capătul câtorva zile, treaba mergea. Erau toți foarte mulțumiți de mine. N-am lipsit niciun minut în trei ani, locul meu de muncă arăta întotdeauna impecabil - îl curățam înainte de plecare și eram întotdeauna punctuală, înaintea celorlalți. Fusesem „dresată” în copilărie, cu lovituri de baston, la muncă intensă și la ascultare, la exactitate și curățenie. Era o a doua natură, singura care îmi rămânea dintr-o viață anterioară. Îmi spuneam: „Nu se știe niciodată, dacă altcineva vine mâine, nu vreau să găsească locul murdar...”

Am devenit chiar puțin maniacă în privința ordinii și a curățeniei. Un obiect trebuie luat de la locul lui și repus tot acolo, dușul se face zilnic, dinții se perie de trei ori pe zi,

părul se spală de două ori pe săptămână, unghiile se taie, iar lenjeria de corp se schimbă zilnic... caut puritatea pretutindeni, e foarte important pentru mine acest lucru, fără a putea să-l explic.

Îmi place să-mi aleg îmbrăcămintea, dar asta știu de ce: pentru că alegerea mi-a fost întotdeauna interzisă. Îmi place roșul, de exemplu, pentru că mama mea spunea: „Uite rochia ta, trebuie s-o pui”. Era urâtă și cenușie, dar, chiar dacă nu îmi plăcea, o îmbrăcam.

De aceea îmi plac roșul, verdele, albastrul, galbenul, negrul, maroul, toate culorile care îmi erau interzise. Cât privește forma, nu am de ales. Guler răsfrânt sau pe gât, bluză încheiată, pantalon. Și părul despletit, să-mi acopere urechile. Nu pot arăta nimic.

Uneori, mă așezam pe o terasă la cafenea, înfofolită în hainele mele, iarna ca și vara, și priveam lumea cum trece. Femeile în fuste scurte sau cu decolteu, cu brațele și picioarele expuse privirilor bărbaților. Pândeam printre aceste priviri pe aceea care s-ar fi putut așinti asupra mea și nu o vedeam, atunci mă întorceam acasă. Până în ziua în care am observat de la fereastra camerei un om căruia nu-i vedeam decât mâinile și genunchii.

M-am îndrăgostit. Era singurul bărbat de pe tot pământul. Nu-l vedeam decât pe el, din cauza mașinii aceleia, din cauza celor două mâini pe volan.

Nu m-am îndrăgostit de el pentru că era frumos, gentil, tandru, pentru că nu mă bătea sau pentru că eram în siguranță cu el. M-am îndrăgostit pentru că șofa. Numai vederea mașinii lui garându-se în fața imobilului făcea să-mi bata inima. Să fiu acolo, numai ca să-l văd urcându-se sau coborând din mașina aceea, atunci când pleca la lucru sau când se întorcea... îmi venea să plâng! Dimineața, mă temeam că nu va mai reveni seara.

Nu mi-am dat seama că era același lucru ca și prima oară. A trebuit să mi-l semnaleze cineva, mai târziu, pentru ca eu să realizez. O mașină și un bărbat care pleacă și

revine sub fereastra mea, pe care îl iubesc la început fără să i-o mărturisesc, pe care îl pândesc cu spaima de a nu mai vedea mașina revenind. Era simplu. La vremea aceea nu vedeam lucrurile așa. Uneori, încercam să-mi rememorez trecutul, pentru a înțelege întâmplările vieții mele, dar renunțam foarte repede, era prea complicat pentru mine.

Antonio avea o mașină roșie. Rămâneam la fereastră până când dispărea din raza mea vizuală... Apoi, închideam fereastra.

M-am întâlnit cu el, i-am vorbit, am aflat că avea o iubită pe care o cunoșteam, atunci am așteptat. La început, am devenit prietenii. Au trecut cel puțin doi ani și jumătate, dacă nu trei, până ce această prietenie să se transforme în altceva. Eu eram îndrăgostită, dar el... nu știu ce gândea despre mine. Nu îndrăzneam să-l întreb, dar făceam tot ce mi stătea în putință pentru ca să-l fac să mă iubească, pentru a-l reține lângă mine. Voiam să-i dau totul, să-l servesc, să-l răsfăț, să-l hrănesc, să fac orice pentru ca el să mă păstreze!

Era singurul mod. Nu vedeam altul. Cum puteam să-l seduc? Cu ochii mei frumoși? Cu picioarele mele nostime? Cu decolteul meu drăguț?

La început am trăit împreună, fără să ne căsătorim și mi-a trebuit un timp spre a mă simți în largul meu. Fără lumină la dezbrăcare, numai lumânări. Dimineața, mă încluiam în sala de baie cât mai repede cu putință și nu apăream decât înfășurată într-un halat de baie din cap până la picioare. Și asta a durat foarte mult timp. Încă și acum, mă deranjează. Știu că nu sunt frumoase cicatricile mele.

Ne-am instalat, pentru început, într-o garsonieră în oraș. Lucram amândoi. El își câștiga existența în mod corect, eu - de asemenea. Așteptam să mă ceară în căsătorie, dar el nu vorbea despre așa ceva. Și eu care visam la un inel, la o ceremonie, am făcut pentru Antonio ceea ce mama mea făcea pentru tatăl meu, ceea ce toate femeile din satul meu făceau pentru soții lor. Mă sculam dimineața la cinci

special pentru el, ca să-i spăl picioarele și părul. Pentru a-i oferi hainele curate și bine călcate. Pentru a-l vedea plecând la muncă, cu un ultim semn cu mâna, o beza trimisă prin fereastră.

Și îl așteptam seara cu cina pregătită, până la miezul nopții și chiar până la ora unu dimineața dacă trebuia, numai ca să mănânc cu el. Chiar dacă mi-era foame, îl așteptam, așa cum văzusem că făceau femeile de la noi. Cu singura diferență că pe acest bărbat îl alesesem eu, că nimeni nu mi-l impusese și că îl iubeam. Asta trebuie să fi fost destul de uimitor pentru el. Un bărbat occidental nu este obișnuit cu așa ceva. La început mi-a spus: „E super! Îți mulțumesc, asta mă ajută să câștig timp și nu mai am griji”.

Era fericit. Când revenea acasă seara, se așeza în fotoliul său și eu îi scoteam pantofii și șosetele. Îi dădeam papucii. Mă pusesem cu totul în serviciul lui, pentru a-l reține acasă.

Mă temeam în fiecare zi să nu-și găsească altă femeie. Și când el se întorcea acasă seara și când mânca ceea ce îi pregătisem, eram ușurată, fericită, până a doua zi.

Dar Antonio nu voia să se însoare și nu voia nici copii. În vreme ce eu voiam. El nu era pregătit. L-am respectat opțiunea până când ar fi ajuns să fie pregătit. Am așteptat în acest mod aproape șapte ani. Antonio știa că avusesem un copil și că era adoptat. Trebuia să-i povestesc în esență viața mea, să-i explic cicatricele și arsurile, dar odată lucrul spus, n-am mai vorbit despre aceasta. Antonio găsea că am ales cea mai bună soluție pentru el. Maruan aparținea altei familii, nu mai aveam niciun cuvânt de spus în ceea ce privește viața lui. Mi se dădeau vești despre el, destul de regulat, dar mi-era teamă să merg să-l văd.

Nu m-am dus acolo decât de trei ori în toți acești ani. Pe vârful picioarelor. Ajunsesem să mă obișnuiesc cu aceasta culpabilitate suplimentară. Mă forțam atât de mult să uit, încât aproape reușeam. Dar îmi doream cel puțin un copil. Era important să mă mărit mai întâi. Trebuia să-mi pot reface viața în bună ordine: un soț, o familie. Aveam

aproape treizeci de ani în ziua acelei căsătorii mult așteptate. Antonio era pregătit, situația lui se ameliorase, puteam să ne mutăm într-un apartament. Și el își dorea acum un copil. Era prima mea căsătorie, prima mea rochie, prima încălțăminte frumoasă.

O fustă lungă din piele, o bluză din piele, un taior din piele, vestă din piele, pantofi cu toc înalt. Totul era alb și din piele. Pielea te face suplă și costă și mult. Îmi plăcea senzația aceea pe pielea mea. În magazine, nu puteam trece niciodată pe lângă o îmbrăcăminte din piele fără să o ating, să o pipăi, să-i încerc suplețea. Nu înțelesesem niciodată de ce, astăzi știu. Este ca și când mi-aș fi schimbat pielea. Și este totodată un mod de apărare, de a prezenta privirii celorlalți o piele frumoasă, nu pe a mea. Asemenea surâsului, un mod de a oferi fericire altora, dar nu neapărat a mea.

Căsătoria aceasta era bucuria vieții mele. Prima pe care putusem să o cunosc înainte de aceasta, fusese prima mea întâlnire cu tatăl lui Maruan. Dar nu mă mai gândeam la asta. Era un lucru uitat, ascuns în alt cap decât al meu. Când am rămas însărcinată, eram într-al nouălea cer.

Laetiția a fost cu adevărat un copil dorit. Îi vorbeam tot timpul de când era în burta mea, eram mândră s-o arăt și purtam îmbrăcăminte strâmtă, mulată pe corp. Voiam ca toată lumea să știe că așteptam un copil, să-mi vadă inelul și verigheta. Toată atitudinea mea, în acea vreme, era exact opusul a ceea ce trăisem prima dată, și nu-mi dădeam seama de aceasta. Trebuiesem să mă ascund, să mint și să implor, să mă rog să mă mărit, pentru ca din burta mea să nu iasă un copil care să aducă dezonoarea familiei mele. Acum, iată, eram în viață, pe stradă, mergeam pe trotuar cu această burtă nouă, cu acest copil nou. Credeam ca am șters totul cu aceasta fericire. Credeam aceasta, pentru că o voiam din toate puterile.

Într-un colț al minții mele, Maruan era ascuns, mic de tot. Într-o zi, poate, voi fi în stare să-l înfrunt, să-i povestesc, dar nu încetasem încă să renasc.

Laetiția a apărut ca o floare. Numai cât am apucat să-i spun medicului:

— Cred că am nevoie să merg la toaletă...

— Nu, este bebelușul care sosește...

O floare micuță, cu părul negru, cu tenul mat. Ea a alunecat din burta mea cu o ușurință deosebită. Spuneau în jurul meu: „Pentru un prim copil, e magnific, rar se întâmplă să naști atât de ușor...”

Am alăptat-o până la șapte luni și jumătate, era un copil foarte cuminte. Mânca tot, dormea bine, nicio problemă de sănătate.

După doi ani, mi-am mai dorit un alt copil. Băiat sau fată, nu asta era problema. Dar îl doream atât de mult, încât el nu mai venea și doctorul ne-a sfătuit să plecăm în vacanță, Antonio și cu mine, și să nu ne mai gândim. Dar eu pândeam și, la fiecare decepție, o dată pe lună, izbucneam în lacrimi. Până când, în fine, o altă fetiță s-a profilat la orizont.

Eram amândoi nebuni de bucurie la nașterea Nadiei.

Era încă foarte mică, atunci când Laetiția m-a întrebat, mângâindu-mi mâna:

— Asta ce e, mamă? Buba? Ce e?

— Da, mama are o bubă, dar am să-ți explic atunci când vei fi mai mare.

Ea n-a mai vorbit despre aceasta. Puțin câte puțin, îmi ridicam mânecele în fața ei, ieșeam la iveală ceva mai mult. Nu voiam să o șochez, să o dezgust, așa că procedam în mod progresiv.

Mi-a atins brațul, trebuie să fi avut cinci ani:

— Mama, ce e asta?

— Mama a fost arsă.

— Ce anume te-a ars?

— A fost cineva, un om.

— Este un om foarte rău!

— Da, foarte rău!

— Tăticu' ar putea să-i facă ceea ce ți-a făcut el ție?

— Nu, tăticul tău nu poate să-i facă ceea ce el i-a făcut mămicii tale, pentru că omul acela este departe, în țara unde m-am născut, și s-a întâmplat cu foarte mult timp în urmă. Mama îți va explica atunci când vei fi și mai mare.

— Dar cu ce te-a ars?

— Știi, în țara aceea, nu există mașini de spălat, ca aici, atunci mama lua apă, făcea focul...

— Cum făceai focul?

— Îți amintești când ne-am dus cu tăticu' să căutăm lemne în pădure și am făcut un foc pentru a frige cârnații? Mămica ta făcea același lucru: avea un loc anume pentru aprinsul focului și pentru încălzitul apei. Mămica spăla rufe și un domn a venit și a luat un produs foarte rău, care arde tot, poate arde și o casă întreagă, a vărsat produsul pe părul mămicii tale și i-a dat foc cu un chibrit. Iată cum a ars mămica ta.

— Este un om rău! Îl urăsc! O să mă duc să-l omor!

— Dar tu nu vei putea să te duci să-l omori, Laetiția. Poate că bunul Dumnezeu l-a pedepsit deja. Pentru că pe mine el m-a pedepsit de-a binelea. Dar eu sunt cu adevărat fericită, pentru că sunt cu tăticu' și cu tine. Și apoi, eu te iubesc.

— Mami, de ce a făcut asta?

— E foarte mult de explicat... ești prea mică.

— Ba da, vreau!

— Nu, Laetiția. Mama ți-a spus, îți va explica totul la timpul său. Pentru că sunt lucruri grave, foarte greu de explicat, și tu n-ai înțelege pentru moment. Tot ce mămica ți-a spus acum este suficient.

În aceeași zi, după masa de seară, ședeam într-un fotoliu, iar ea stătea în picioare lângă mine. M-a mângâiat pe păr și a început să-mi ridice puloverul. Îmi dădeam seama ce voia și asta mă îmbolnăvea.

— Ce faci, Laetiția?

— Aș vrea să-ți văd spatele.

Am lăsat-o să o facă.

— Ah, mamă, nu prea e moale pielea ta. Uite a mea ce fină este!

— Da, pielea ta e foarte moale pentru că este pielea ta adevărată, în vreme ce pielea mămicii nu este moale pentru că are o mare cicatrice. De asta tu trebuie să fii atentă cu chibriturile. Ele sunt ale tatei și sunt numai pentru a aprinde țigarelele tăticului. Dacă te atingi de ele, o să arzi ca mămica. Promiți? Focul poate omorî.

— Ți-este frică de foc? Spune, mămico!

Acea frică nu puteam să o ascund, ea izbucnea la cea mai mică ocazie. Chibriturile erau chinul meu. La fel e și acum.

Laetiția a început să aibă coșmaruri, o auzeam agitându-se prin somn, ea țipa: „Aii! Aii!” Și o vedeam strângând cu toate puterile plapuma ei. Odată, a căzut din pat. Speram ca lucrurile să se liniștească, dar într-o zi mi-a spus:

— Știi, mamă, noaptea vin să văd dacă dormi.

— De ce faci asta?

— Ca nu cumva să fii moartă.

Am dus-o la medicul meu. Eram neliniștită pentru ea, îmi reproșam că i-am spus prea mult. Dar medicul mi-a zis că am avut dreptate când i-am spus adevărul, însă trebuia să fiu foarte atentă în continuare.

Și pe urmă, a fost rândul Nadiei. Aproximativ la aceeași vârstă. Dar ea a reacționat total diferit. N-a avut coșmaruri, nu-i era frică pentru mine, dar nu se simțea prea bine. Vedeam că ține totul în ea. Ședeam împreună și ea suspina.

— De ce suspini, draga mea?

— Nu știu, așa.

— Inima care tânjește, n-are tot ce își dorește. Ce ai vrea să-i spui mămicii tale și nu îndrăznești?

— Sunt mici de tot urechile tale! Ai urechi mici pentru că nu ai mâncat destul?

— Nu, draga mea. Mămica are urechile mici pentru că a fost arsă.

I-am explicat Nadiei, în același mod. Voiam ca fiicele mele să înțeleagă aceleași lucruri, aceleași cuvinte. Așadar, am folosit același limbaj, același adevăr și cu Nadia.

Asta i-a făcut rău. Nadia nu a zis, ca sora sa, că vrea să-l omoare pe cel care a făcut acest lucru, ea a cerut să atingă, să pipăie. Aveam cercei, pe care îi port adesea pentru a ascunde ceea ce mi-a rămas din urechile mele.

— Poți să atingi. Numai să nu tragi de cercei pentru că mă doare.

Mi-a atins ușor urechile și a plecat în camera ei, închizând ușa.

Cel mai greu de suportat pentru ea trebuie să fi fost școala. Ele creșteau și Antonio nu putea merge să le ia. Îmi imaginam întrebările celorlalți copii. „De ce mama ta este așa? Ce are mămica ta? De ce poartă mereu un pulover în timpul verii? De ce nu are urechi?”

Etașa următoare de explicații a fost cea mai dură.

Eu am simplificat-o, nemaivorbind despre Maruan. Am mințit. Întâlnisem un domn pe care îl iubeam și care mă iubea, și acest lucru nu era îngăduit de părinții mei. Ei au hotărât că trebuia să ard și să mor. Așa era obiceiul în țara mea. Dar doamna Jacqueline, care venea adeseori să ne viziteze acasă, m-a luat cu ea în Europa, ca să mă vindece.

Laetiția era întotdeauna cea mai violentă, Nadia era însă tăcută. Laetiția avea cam doisprezece ani când mi-a spus că voia să plece acolo și să-i omoare pe toți. Aproape aceleași cuvinte ca și tatăl ei, când i-am povestit istoria mea și nașterea lui Maruan: „Sper că o să crape toți pentru ce ți-au făcut!”

La rândul meu, am reînceput să am coșmaruri. Se făcea că eram culcată, dormeam și mama venea cu un cuțit strălucitor în mână. Ea îl agita deasupra capului meu spunând: „O să te omor cu acest cuțit!” Și cuțitul strălucește, ca o lumină... Mama mea este aievea, este chiar aici, deasupra capului meu și mă trezesc în sudori, terorizată.

Acest coșmar s-a repetat adesea. Mă trezeam întotdeauna în clipa când cuțitul strălucea cel mai tare. Lucrul cel mai insuportabil era de a o revedea pe mama. Mai mult decât moartea, mai mult decât focul, chipul ei mă bântuie. Ea a vrut să mă omoare, ea și-a omorât pruncii, este capabilă de orice și femeia asta este mama mea! Am ieșit din pânțele ei!

Mi-e atât de teamă să nu-i semăn, încât am decis într-o zi să mă supun unei noi operații, dar una estetică de astă dată. Una în plus, una în minus, ce mai contează... Aceasta urma să mă elibereze de o asemănare fizică pe care nu mai suportam să o văd în oglindă. O cocoșă mică între sprâncene, la rădăcina nasului, la fel ca a ei. Nu o mai am și mă consider mai drăguță așa. Cu toate acestea, coșmarul continuă să mă bântuie. Și medicul nu putea face nimic. Ar fi trebuit poate să consult un psihiatru, dar ideea asta nu mi-a venit niciodată.

Într-o zi, m-am dus să văd o tămăduitoare pentru a-i expune cazul meu. Ea mi-a dat un cuțitaș minuscul și mi-a spus:

— Puneți-l sub pernă, cu lama închisă și nu veți mai avea acest coșmar.

Am făcut ceea ce mi-a zis și cuțitul nu a mai revenit să mă terorizeze în timpul somnului.

Dar vai, mă gândesc mereu la mama mea.

TOT CEEA CE LIPSEȘTE

Aș fi vrut mult să învăț să scriu. Știu să citesc, dar numai cu litere de tipar. Nu pot înțelege o scrisoare scrisă de mână, pentru că nu am învățat decât citind ziarele. Dar mi se întâmplă adesea să mă poticnesc la un cuvânt. Atunci le întreb pe fetele mele.

Edmond Kaiser și Jacqueline încercaseră să-mi dea câteva noțiuni, la început. Doream mereu să învăț pentru a fi ca toți ceilalți. Către douăzeci și patru de ani, când am început să muncesc, am avut posibilitatea de a urma un curs, vreme de trei luni. Eram foarte mulțumită. Era greu, pentru că plăteam mult mai mult decât era salariul meu, și atunci Antonio mi-a spus: „Nu-i nimic, pot să te ajut”. I-am răspuns: „Nu, vreau să-mi plătesc singură cursul”.

Voiam să reușesc eu însămi, cu banii proprii. M-am oprit la capătul a trei luni, dar m-a ajutat mult. M-au învățat să țin creionul în mână, ca pe un copil de grădiniță și să-mi scriu numele. Nu știam să fac litera *a* nici pe *s*, nimic nu știam. Așa că am învățat alfabetul literă cu literă, odată cu limba. La capătul acestor trei luni, eram în stare să descifrez câteva cuvinte în ziar.

Atunci, am început să citesc horoscopul, pentru că mi-a spus cineva că sunt Balanță! În fiecare zi, îmi descifram viitorul. Ceea ce înțelegeam nu era întotdeauna clar, dar îmi trebuiau texte sumare și fraze scurte la început. A citi un articol întreg, asta era pentru mai târziu. Printre textele scurte erau și anunțurile mortuare. Nimeni nu le-a disecat ca mine! „Familia X are durerea de a vă anunța moartea doamnei X. Odihnească-se în pace!”

Am citit și micile anunțuri matrimoniale, vânzările de autoturisme, dar pe acestea le-am abandonat foarte repede, cuvintele prescurtate nu erau pentru mine! Am vrut să mă abonez la un cotidian, un ziar foarte popular, dar Antonio îl găsea stupid... Atunci zilnic, înainte de a intra la lucru, coboram în oraș și începeam ziua bând o cafea și

citind ziarul. Îmi plăcea mult acel moment. Pentru mine, era cel mai bun mod de a învăța. Și, puțin câte puțin, atunci când lumea vorbea în jurul meu de un eveniment oarecare, puteam răspunde că și eu îl cunoșteam, că îl citisem în ziar. Oamenii călătoresc, se duc, vin, vorbesc despre mare, restaurante, hoteluri, plaje. Vorbesc despre lumea largă și eu nu puteam discuta deloc cu ei despre toate acestea. Acum, pot.

Cunosc puțină geografie a Europei, marile capitale și câteva orașe mai mici. Am văzut Roma, Veneția și Portofino. În Spania, am vizitat Barcelona cu părinții mei adoptivi, dar nu am stat decât cinci zile.

Era în timpul vacanței de vară. Era foarte cald și aveam impresia că îi privesc de plajă pe tata și pe mama, obligându-i să rămână închiși în casă, așa cum făceam eu. Atunci eu m-am întors acasă, iar ei au rămas. Un costum de baie este greu de imaginat, pentru mine. Ar trebui să fiu singură pe o plajă, așa cum sunt singură în sala mea de baie.

Am văzut destul de puține lucruri pe lumea aceasta. Este o bila rotundă, dar nu am fost niciodată învățată să o înțeleg. De exemplu, știu că Statele Unite înseamnă America, dar nu știu unde este această Americă pe bila asta rotundă. Nici chiar Cisiordania nu știu unde să o situez.

Am încercat să mă uit în cărțile de geografie ale fetelor mele, dar nu știu de unde să încep pentru a-mi imagina toate țările. Nu-mi dau seama de distanțe. Dacă cineva îmi spunea, de exemplu: „Ne întâlnim la cinci sute de metri de casa ta”, nu reușesc să măsoz în mintea mea cei cinci sute de metri. Îmi fixez reperul vizual la o stradă sau la un magazin pe care îl cunosc. Dar lumea nu reușesc să mi-o imaginez deloc. Privesc la televizor și încerc să-mi amintesc unde se află Anglia, Madridul, Parisul și Londra, Beirut și Tel Aviv.

Îmi amintesc ca am lucrat pe lângă Tel Aviv cu tatăl meu. Eram încă mică, aveam vreo zece ani. Fusesem aduși acolo

ca să culegem conopidă. Era pentru un vecin care ne făcuse un serviciu cosind grâul împreună cu noi.

Era acolo o barieră care ne proteja de evrei, eram aproape pe teritoriul lor. Credeam că era suficient să treci de bariera aceea pentru a deveni evreu și asta mă speria foarte tare. Amintirile care mi-au rămas din copilărie sunt toate legate de spaimă, acum mi-am dat seama.

Fusesem învățată că nu trebuia să mă apropii de evrei pentru că erau niște *halouf*, adică porci. Nu trebuia nici măcar să-i privesc. Pentru noi era, așadar, un lucru oribil să fim acolo, atât de aproape de ei. Ei mănâncă altfel, trăiesc altfel. Nu pot fi comparați cu noi, suntem ca ziua și noaptea, ca lâna și mătasea. Așa am învățat eu. Lâna sunt evreii, mătasea sunt musulmanii. Nu înțeleg de ce mi s-au băgat în cap asemenea lucruri, dar nu puteam gândi altfel.

Când vedeai un evreu pe stradă - de altfel, ei nu veneau aproape niciodată - începeau de îndată încăierările cu pietre și bucăți de lemn. Mai ales nu trebuia să te apropii de el sau să-i vorbești, altfel deveneai și tu evreu! Trebuie să înțeleg o dată pentru totdeauna că astea sunt prostii. Oamenii aceștia nu mi-au făcut niciun rău. Exista, de exemplu, o măcelărie evreiască foarte frumoasă în cartierul meu. Carnea este de cea mai bună calitate, am mâncat deja, dar nu îndrăznesc să intru singură ca să-mi cumpăr. Și, atunci, mă duc la tunisian, pentru că este tunisian. De ce? Nu știu. Adesea îmi spun: „Suad, tu ai să te duci acolo să cumperi carnea aceea frumoasă, este carne ca oricare alta!”

Știi că până la urma o voi face. Dar mi-e încă teamă. Prea mult am auzit la mine acasă că nu trebuie să ai niciun contact cu ei, că trebuie să-i ignori ca și când nu ar exista pe fata pământului. Era mai mult decât ură. Ei erau cel mai rău dușman al musulmanilor.

Sunt născută musulmană și continui să cred în Dumnezeu, sunt în continuare musulmană, dar astăzi nu mi-a mai rămas mare lucru din cutumele satului meu. Și nu iubesc războiul, detest violența. Dacă cineva îmi

reproșează un anumit lucru, de exemplu, că îmi reneg religia musulmană vorbindu-i de rău pe oamenii din țara mea – asta mi s-a întâmplat – în loc să mă bat, eu vorbesc, discut, încerc să-l conving pe celalalt, forțându-l să mă asculte pentru a-l ajuta să înțeleagă ceea ce nu a înțeles.

Mama mea se încăiera cu vecinele. Ea arunca în ele cu pietre sau le smulgea părul din cap. La noi toate încăierările sunt cu trasul de păr. Iar eu, mă ascundeam după poartă, în cuptorul de pâine sau în grajd cu oile. Nu voiam să văd așa ceva.

Voiam să învăț tot ceea ce nu știam. Să înțeleg diferențele dintre oameni și sper că aici copiii mei vor profita de șansa ce li se oferă. Nefericirea mea este aceea care le-a oferit această șansă, destinul este cel care îi protejează de violența din țara mea, de războiul cu pietre și de răutatea oamenilor. Nu vreau să li se bage în cap ceea ce au pus într-al meu și ceea ce cu atâta dificultate fac să iasă de acolo. Încerc să reflectez și îmi dau seama că, dacă mi s-ar fi spus că am ochi albaștri, fără a-mi da o oglindă, aș fi crezut toată viața că am ochii albaștri. Oglinda reprezintă cultura, educația cunoașterea de sine însuși și a altora. De exemplu, dacă mă uit într-o oglindă, îmi spun: „Ce mică ești!”

Fără oglindă, aș umbla fără să-mi dau seama de acest lucru cu excepția cazului în care aș fi alături de cineva înalt. Și ce-aș gândi despre cel înalt dacă umblă și el fără să știe că este înalt?

Încep să înțeleg că nu știu nimic despre evrei, că n-am înțeles istoria lor și că, dacă mai continui așa, voi spune și eu copiilor mei că evreul este un *halouf!* Le-aș transmite o prostie, în loc să-i fac să știe și să poată gândi cu mintea lor.

Într-o zi Antonio i-a spus Laetiției:

— Nu vreau să te măriți, cândva, cu un arab.

— De ce, tată? Un arab, este ca tine, ca oricare altul, ca toată lumea.

Atunci i-am spus soțului meu:

— Va fi un arab, un evreu, un spaniol, un italian... important este ca ele să-l aleagă pe cel pe care îl iubesc și să fie fericite. Pentru că eu nu am fost.

Îl iubesc pe Antonio, dar nu știu de ce mă iubește el, n-am avut niciodată curajul să-l întreb și să-i spun: „Privește-mă de unde vin și cum sunt acum. Am fost arsă, cum se face că tu mă vrei, pe mine, atunci când sunt atâtea alte femei?”

N-am încredere în mine. Uneori, îmi spun:

„Femeie speriată, și dacă el va căuta o altă femeie, tu ce faci?”

E totuși straniu. Când vorbesc cu el la telefon, îi pun întotdeauna aceeași întrebare: „Tu unde ești acum, dragule?” Și când îmi răspunde că este acasă, simt o ușurare. Port tot timpul în mine această teamă. Aceea a abandonului, că el nu se va mai reîntoarce la mine. Că voi aștepta singură în *angoasă*, așa cum l-am așteptat pe tatăl lui Maruan.

Am visat de multe ori, în ultimul timp, că Antonio era cu altă femeie.

Era un coșmar în plus. A început la două zile după nașterea Nadiei, fetița cea mică. Antonio era cu altă femeie. Mergeau împreună, braț la braț. Și eu îi spuneam fiicei mele Laetiția: „Du-te repede după tata!” Eu nu îndrăzneam să merg. Și fiica mea îl trăgea pe tatăl său de haină: „Nu, tată! Nu te duce cu ea! Vino!” Trebuia să-l aducă spre mine, și ea îl trăgea pe tatăl ei cât putea de tare! Nu există un sfârșit al acestui coșmar. Nu știu niciodată dacă Antonio revine sau nu. Ultima oară, m-am trezit pe la ora trei dimineața și nu l-am văzut pe Antonio. M-am sculat, el nu era în fotoliu, televizorul nu era aprins. Am sărit la fereastră pentru a verifica dacă mașina lui era acolo, înainte de a-mi da seama că era lumină în biroul lui și că el lucra.

Doream atât de mult să trăiesc în pace, să nu mai am coșmaruri! Dar sentimentele mele nu sunt niciodată calme: emoții, angoasă, incertitudine, gelozie, neliniște

permanentă. Ceva s-a rupt în sufletul meu și de cele mai multe ori oamenii nu-și dau seama, pentru că eu zâmbesc întotdeauna din politețe, din respect față de ceilalți.

Dar când văd trecând o femeie nostimă, cu un păr frumos, picioare frumoase și o piele frumoasă... Când vine vara, sezonul piscinei și al îmbrăcăminte ușoare...

Deschid șifonierul: este plin de haine închise până în gât. Cu toate acestea îmi mai cumpăr și altele, rochii decoltate, bluze fără mâneci. Ca să-mi fac o plăcere. Dar nu le pot purta decât cu o vestă și ea încheiată până la gât. Celălalt strat al meu...

Și sunt furioasă în fiecare vară. Știu că piscina se deschide pe 6 mai și se închide la 6 septembrie, și asta mă înnebunește. Aș dori să plouă, să nu fie niciodată mai mult de 25 de grade. Devin egoistă, dar este fără voia mea. Când e prea cald afară, nu ies decât dimineața la prima oră sau seara târziu. Urmăresc buletinul meteo și mă trezesc spunând cu voce tare:

Cu atât mai bine, mâine nu e frumos afară.

Și copiii țipă:

— Este răutăcios ce spui, mamă! Noi vrem să mergem la piscină!

Și când temperatura urcă la 30 de grade afară, eu mă închid în camera mea. Încui ușa cu cheia și plâng. Dacă am curajul să ies cu cele două straturi de îmbrăcăminte ale mele, cel pe care aș vrea să-l arăt și cel care mă ascunde, îmi este frică de trecători. Știu ei oare cum sunt eu? Se întrebă ei de ce mă îmbrac și vara ca iarna?

Iubesc toamna, iarna și primăvara. Am norocul să trăiesc într-o țară unde soarele arde cu putere numai trei sau patru luni pe an. N-aș putea trăi într-o țară caldă, deși sunt născută într-un asemenea loc. Am uitat acea țară, orele în care soarele auriu pârjolea pământul, cele la care el devenea galben-stins pe cerul gri, înainte de a apune pentru noapte. Nu mai vreau soare.

Uneori privesc piscina de pe margine și o urăsc. Spre nenorocirea mea, ea a fost construită pentru plăcerea locatarilor rezidenți.

Ea este aceea care a declanșat această depresie blestemată.

Aveam patruzeci de ani. Era la începutul verii, o lună iunie care se anunța caldă. Tocmai îmi făcusem cumpărăturile și priveam afară, de la fereastră, femeile acelea, aproape goale în costum de baie. Una din vecinele mele, o fată frumoasă, tocmai venea de la piscină în bikini, desculță, cu un *pareo* pe umeri, alături de iubitul ei, cu torsul gol. Eram singură, închisă în casă, obsedată de ideea că nu pot face ca ei. Nu era drept, era atât de cald. Atunci am deschis șifonierul și am căutat. Am întins pe pat nu mai știu câte rânduri de îmbrăcăminte, până să găsesc ceva rezonabil și mereu nu mă simțeam în largul meu. Mâneci scurte pe dedesubt, o altă cămașă pe deasupra. Era prea cald. O altă cămașă prea transparentă, chiar dacă este închisă până sus, nu merge. O fustă scurtă nu pot îmbrăca din cauza picioarelor mele care au servit ca rezervor de grefe.

Decoltată, cu mâneci scurte, nu pot din cauza cicatricelor. Tot ce înșiram pe pat erau niște „nu pot”.

Transpiram, totul mi se lipea de piele.

M-am suit în pat și am început să plâng de-a binelea. Nu mai răbdam să stau încuiată în casă pe așa o căldură, atunci când ceilalți erau afară cu pielea la aer liber. Puteam să plâng cât voiam, eram singură, fetele erau încă la școală, peste drum de casă. Apoi, m-am privit în oglinda din dormitor și mi-am spus: „Uită-te la tine! De ce ești aici? Tu nu poți merge la plajă cu familia. Chiar dacă te duci, îi privezi de a sta în apă pentru că va trebui să vă întoarceți din cauza ta. Fetele sunt la școală, dar când vor veni acasă, vor vrea să meargă la piscina. Din fericire pentru ele, au acest drept, tu însă nu! Tu nu poți merge nici măcar la restaurantul piscinei, să iei o cafea, să bei o limonadă,

pentru că ți-este teamă să fii văzută de ceilalți. Tu ești îmbrăcată din cap până în picioare, s-ar spune că e iarnă și că sunt 10 grade lângă această piscină. Te consideră o nebună! Nu ești bună de nimic! Ești aici, fără să fii. Ești un obiect care stă închis în casă”.

Atunci m-am dus în baie, am luat un flacon cu somnifere pe care îl cumpărasem de la farmacie, fără rețetă, pentru că-mi era greu să adorm. Prea multe lucruri mi se perindau prin minte. Am golit tubul, am numărat comprimatele. Erau nouăsprezece și le-am înghițit pe toate.

La capătul câtorva minute, am avut o senzație bizară, totul se învârtea. Am deschis fereastra, plângeam privind în fața mea, acoperișul școlii Laetiției și Nadiei. Am deschis ușa apartamentului vorbind singură, mă auzeam ca și când aș fi fost pe fundul unui puț. Voiam să mă urc la etajul șase și să sar de pe terasă, mă îndreptam într-acolo ca prin somn și vorbind singură.

— Ce se întâmplă cu ele dacă mor? Ele mă iubesc. Pentru ce le-am adus pe lume? Ca să sufere? Nu ajunge cât am suferit eu însămi? Nu vreau ca ele să sufere, părăsim viața această împreună sau deloc... Nu, ele au nevoie de mine. Antonio lucrează. El spune că lucrează, dar poate că este la plajă, nu știu unde... Pe când el știe foarte bine că eu sunt acasă pentru că e prea cald. Eu nu pot ieși, nu mă pot îmbrăca așa cum aș dori. De ce mi s-a întâmplat așa ceva? Ce l-am făcut bunului Dumnezeu? Ce am făcut pe pământ?

Plângeam pe coridor. Nu mai știam unde sunt. M-am întors în apartament ca să închid fereastra, apoi am ieșit în hol în fața cutiilor de scrisori, ca să aștept fetele. Apoi, nu-mi mai amintesc nimic, până la spital.

Am căzut leșinată din cauza medicamentelor. Mi s-a făcut o spălătură stomacală și medicul m-a ținut sub observație. A două zi, m-am trezit la spitalul de psihiatrie. Am văzut o doamnă doctor psihiatru, o femeie foarte amabilă. A intrat în cameră.

— Bună ziua, doamnă.

— Bună ziua, doctore.

Voiam să îi zâmbesc politicos, dar am izbucnit în lacrimi de îndată. Mi-a dat să înghit un calmant și s-a așezat lângă mine.

— Povestești-mi cum s-a întâmplat, de ce ai luat comprimatele acelea. De ce ai vrut să vă sinucideri?

I-am explicat cum e cu soarele, cu piscina, cu focul, cicatricele, dorința de a muri și am reînceput să plâng. Nu reușeam să înțeleg ce se produsese în mintea mea. Piscina, stupida piscină, ea să fi declanșat total? Voiam să mor din cauza unei piscine?

— Știți că este a doua oară când scăpați din ghearele morții? Mai întâi cumnatul, iar acum dumneavoastră. Găsesc că e cam mult și, dacă nu ne ocupăm de dumneavoastră, s-ar putea să se repete. Dar eu sunt aici ca să vă ajut, da?

Am urmat o terapie timp de o lună și apoi m-a trimis la un alt psihiatru, o dată pe săptămână, miercurea. Era pentru prima oară în viața mea, de la foc încoace, că puteam vorbi în fața cuiva care nu era acolo decât ca să mă asculte vorbind despre părinții mei, despre nenorocirea mea, despre Maruan... Nu era deloc ușor pentru mine. În unele momente îmi venea să las total baltă, dar mă forțam pentru că știam că, de câte ori ieșeam de acolo mă simțeam bine.

De la un timp, am găsit-o prea autoritară. Simțeam că voia să-mi impună un drum de urmat. Ca și când mi-ar fi zis să mă întorc la mine acasă prin dreapta, când eu știam foarte bine că puteam să ajung într-acolo și prin stânga...

Mi-am spus: „Măi, să fie! Ea mă dirijează, dar nu e mama mea”. Începând chiar cu obligația mea de a mă duce la consultație în fiecare miercuri. Aș fi vrut să merg când doream sau când simțeam nevoia. Aș mai fi vrut ca ea să-mi pună întrebări, să-mi vorbească, să mă privească în ochi. Să nu vorbesc la pereți, în vreme ce ea scria.

Timp de un an, am rezistat tentației de a fugi. Și am înțeles că nu eram realistă, că voind să mor negam existența celor două fiice ale mele. Eram egoistă să mă

gândesc numai la mine, să vreau să plec fără să-mi pese de rest. E chiar nostim să spui „vreau să mor...” Dar ceilalți?

Mă simt mai bine, dar uneori este foarte penibil. Mă apucă atunci când nu mă aștept. Mai ales vara. O să ne mutăm departe de piscină. Casa noastră va fi pe marginea șoselei, dar vara va veni întotdeauna. La munte sau în deșert, va fi totuși vară.

Uneori îmi spun: „Doamne, mi-ar plăcea să nu mă mai scol mâine dimineață, mi-ar plăcea să mor și să nu mai sufăr”.

Am alături de mine familia, prieteni, fac mari eforturi.

Dar mi-e rușine de mine însămi. Dacă aș fi fost arsă într-un accident sau paralizată, mi-aș privi cicatricele altfel. Ar fi destinul, nimeni n-ar fi răspunzător, nici chiar eu.

Dar mi-a dat foc cumnatul meu și aceasta era voința tatălui meu și a mamei mele. Nu este destinul sau fatalitatea care m-a făcut așa cum sunt. Ceea ce doare cel mai mult este că ei m-au privat de pielea mea, de mine însămi, nu pentru o lună, un an sau zece, ci pentru toată viața.

Și asta revine din timp în timp. Era un western cu multe încăierări și cai. Doi bărbați se băteau într-un grajd. Unul din ei, din răutate, a aprins un chibrit și l-a aruncat în fin între picioarele adversarului său care a luat foc și a început să fugă cu focul pe el. Am început să țip, să scuipe ce mâncam. Parcă eram nebună! Antonio mi-a spus:

— Dar nu, draga mea, este filmul, așa e în film.

Și a închis televizorul. M-a luat în brațe ca să mă liniștească, repetându-mi:

— Dragă mea, este televiziune. Nu este cu adevărat, este cinematografie!

Dar eu eram cu mult timp în urmă, alergam cu focul pe mine. N-am dormit toată noaptea. Am așa o groază de foc, încât cea mai mică flacăra mă crispează. Îl supraveghez pe Antonio când își aprinde o țigară, aștept să se stingă chibritul sau ca flacăra brichetei să dispară. Din cauza

aceasta, nu mă uit prea mult la televizor. Mi-e teama să nu văd pe cineva sau ceva care arde. Fetele mele sunt atente. De îndată ce observă ceva ce m-ar putea șoca, ele închid televizorul. Nu vreau ca ele să aprindă o lumânare. Totul în casă este electric. Nu vreau să văd foc la bucătărie și nici în alta parte. Dar într-o zi, cineva s-a jucat cu chibrituri în fața mea, râzând, spre a face o demonstrație. Își pusese alcool pe un deget și l-a aprins. Pielea nu ardea. Era în joacă.

M-am ridicat, cuprinsă în același timp de spaimă și de furie:

— Fă asta în altă parte! Eu am fost arsă. Nu știi ce înseamnă!

Un foc într-un șemineu nu-mi produce teamă, cu condiția să nu mă apropie prea mult. Apa nu mă deranjează cu condiția să fie caldă. Mi-e frică de tot ce e cald. Focul, apa caldă, cuptorul, plitele, caserolele, cafetierele atunci când sunt aprinse, televizorul care poate lua foc, prizele electrice rău plasate, aspiratorul, țigările uitate, totul... Tot ce se poate întâmpla din cauza focului. În cele din urmă, fiicele mele sunt terorizate din cauza mea. Pentru că nu este normal ca o fată de paisprezece ani să nu poată aprinde o plită electrică din cauza mea. Dacă nu sunt acolo, nu vreau ca ele să folosească vreodată cuptorul, să pună apă la fiert pentru paste sau pentru ceai. Trebuie să fiu acolo, lângă ele, atentă, cu nervii încordați pentru a fi sigură că l-am stins cu mâna mea. Nu e zi în care să mă culc fără să fi verificat plitele electrice.

Trăiesc cu această frică, zi și noapte. Știu că le îngreunez viața celorlalți. Că soțul meu e răbdător, dar i se urăște uneori de o teroare fără motiv. Că fetele mele ar trebui să poată ține în mână o caserolă fără ca eu să tremur. Va trebui neapărat ca ele să poată face acest lucru într-o zi.

O altă frică m-a cuprins spre patruzeci de ani.

Ideea că Maruan devenise un bărbat în toată firea, că eu nu-l mai văzusem de douăzeci de ani, că știa că sunt măritată și că avea două surori, undeva. Dar Laetiția și Nadia, ele nu știau că au un frate.

Această minciună era o povară despre care nu vorbeam cu nimeni. Antonio știa de existența lui încă de la început, dar nu vorbeam niciodată despre aceasta. Jacqueline știa, dar îmi respecta minciuna. Ea îmi ceruse să particip la conferințe, spre a vorbi despre crima de onoare în fața altor femei. Jacqueline își continua munca, pleca în misiune și revenea uneori victorioasă, alteori cu mâinile goale. Eram datoare să povestesc viața mea de femeie arsă, să depun mărturie în calitate de supraviețuitoare. Eram, practic, singura care puteam să o fac după toți acești ani.

Și continuam să mint, să nu dezvălui existența lui Maruan, convingându-mă că astfel încă îmi mai protejam copilul de aceasta oroare. Dar el era aproape un bărbat. Marea întrebare era de a ști dacă îmi prezervam mai curând rușinea personală, vinovăția de a-l fi dat spre adopție sau pe Maruan însuși.

Mi-a trebuit un timp până să înțeleg că toate se leagă. În satul meu, nu exista psihiatru, femeile nu-și pun asemenea întrebări. Suntem vinovate numai că suntem femei.

Fetele mele au crescut, întrebările cu „de ce, manii?” au devenit crude.

— Dar de ce te-au ars, mamă?

— Pentru că voiam să mă mărit cu un băiat pe care îl alesesem și pentru că așteptam un copil.

— Și copilul, ce a devenit? Unde este?

Rămăsese acolo, într-un orfelinat. N-am putut să le spun altceva.

MARTOR SUPRAVIEȚUITOR

Jacqueline mi-a cerut, așadar, să depun mărturie în numele asociației Surgir. A așteptat să fiu în stare să o fac, din punct de vedere emoțional, după depresia care mă desființase brusc, atunci când am reușit să-mi construiesc o viață normală, când m-au integrat în noua mea țară, cu un loc de muncă, un soț, copii și siguranță. Eram mai bine, dar mă simțeam încă fragilă, în fața aceluia public de femei europene. Urma să le vorbesc despre o lume total diferită, despre o cruzime inexplicabilă.

Am povestit istoria mea în fața acestor femei, fiind așezată pe o estradă, la o măsuță, cu un microfon. Jacqueline era lângă mine. M-am avântat reluând totul de la început. Mi s-au pus întrebări: „De ce v-a dat foc?... Ați făcut ceva rău?... V-a dat foc numai pentru că ați vorbit cu un bărbat?”

Nu spun niciodată că așteptam un copil. Mai întâi pentru că, însărcinată sau nu, e de-ajuns o bârfă prin sat sau un denunț, pentru ca pedeapsa să fie aceeași. Jacqueline știe asta. Dar mai ales, pentru a-l cruța pe fiul meu, care nu știe nimic din trecutul meu și al său. Nu le spun adevăratul meu nume, anonimatul este o măsură de siguranță. Jacqueline cunoaște cazuri când familia a reușit să regăsească o fiică la mii de kilometri distanță și să o asasineze.

O femeie din public s-a ridicat:

— Suad, chipul tău e frumos, unde sunt cicatricile?

— Doamnă, înțeleg foarte bine de ce îmi puneți aceasta întrebare, mă așteptam. Vă voi arăta unde sunt cicatricile.

M-am ridicat, de față cu toată lumea și mi-am desfăcut cămașa. Avea decolteu și mâneci scurte. Mi-am arătat brațele, mi-am arătat spatele. Și femeia aceea a început să plângă. Cei câțiva bărbați prezenți se simțeau stânjeniți. Le era milă de mine.

În momentul când mă dau în spectacol, am impresia că sunt un fel de monstru, de clown de bâlci. Dar lucrul acesta

nu mă deranjează atât de mult în cadrul unei mărturii, pentru că e important pentru cei care asistă. Trebuie să-i fac să înțeleagă că sunt o supraviețuitoare. Eram pe moarte atunci când Jacqueline a ajuns în spitalul acela. Eu îi datorez viața, iar opera pe care se străduie să o continue cu Surgir are nevoie de un martor viu pentru a sensibiliza publicul la crima de onoare. Cei mai mulți dintre oameni o ignoră. Pur și simplu pentru că supraviețuitoarele sunt rare în lume. Și pentru că, pentru siguranța lor, ele nu au voie să se expună. Ele au scăpat de crima de onoare grație asociației, în mai multe țări. Nu sunt numai Iordania sau Cisiordania, ci tot Orientul Mijlociu, India, Pakistanul...

Această parte a mărturiei îi revine lui Jacqueline. Ea este aceea care explică și le spune că este imperativ să se ia măsuri de siguranță pentru toate aceste femei.

În momentul primei mele mărturii, sunt în Europa de cincisprezece ani. Viața mea s-a schimbat cu desăvârșire, eu pot să-mi asum riscul pe care ele nu pot încă să și-l asume. Întrebările personale se poartă apoi asupra noii mele vieți, dar mai ales asupra condiției femeii în țara mea. Un bărbat mi-a pus aceasta întrebare.

Eu, care adeseori am dificultăți în a găsi cuvântul potrivit când e vorba despre propria viață plină de necazuri, mă ambalez de îndată ce este vorba despre alții și nu mai pot fi oprită.

— Domnule, o femeie acolo nu are, practic, viață. Multe fete sunt bătute, maltratate, sugrumate, arse, omorâte. Pentru noi, acolo, este absolut normal. Mama mea a vrut să mă otrăvească pentru „a încheia” opera cumnatului meu, și pentru ea lucrul asta era normal, făcea parte din lumea ei. Aceasta este viața normală pentru noi, femeile. Ești ciomăgită, e normal. Ești arsă, e normal, ești sugrumată, e normal, ești maltrată, e normal. Vaca și oile, cum spunea tatăl meu, sunt mai bine tratate decât femeile. Dacă nu vrei să mori, trebuie să taci, să te supui, să te târăști, să te măriți virgină și să naști băieți. Dacă n-aș fi întâlnit un anumit bărbat în drumul meu, asta e viața pe care aș fi

avut-o. Copiii mei ar fi trăit ca și mine, strănepoții mei ca și copiii mei. Dacă aș fi trăit acolo, aș fi devenit normală, ca și mama mea care și-a înăbușit propriii copii. Poate că mi-aș fi omorât fiica. Poate că aș fi lăsat să fie arsă. Acum găsesc că este monstruos! Dar dacă aș fi rămas acolo, aș fi făcut la fel! Când eram în spital, acolo, pe moarte, încă mai credeam că așa este normal. Dar când am venit în Europa, am înțeles, la vârsta de douăzeci și cinci de ani, tot ascultând ce vorbeau oamenii în jurul meu, că există țări unde nu se ard femeile, unde fetele sunt acceptate la fel ca și băieții. Pentru mine lumea se oprea la marginea satului meu. Satul meu era minunat, era lumea întregă până la târg. Dincolo de târg nu mai era normal, pentru că fetele se machiau, purtau rochii scurte și decoltate. Ele erau cele care nu erau normale. Familia mea era! Noi eram pure ca lâna oilor, iar ceilalți, cum treceai dincolo de târg, erau impuri!

— Fetele nu aveau dreptul să meargă la școală, de ce?

— Pentru ca să nu cunoască lumea. Cei mai importanți erau părinții noștri. Trebuie să faci ceea ce spun ei. Cunoașterea, legea, educația veneau numai de la ei. Pentru acest motiv nu există școală pentru noi. Pentru ca să nu luăm autobuzul, să nu ne îmbrăcăm altfel, cu un abonament în mână, pentru a nu învăța să scriem și să citim, asta e un lucru prea inteligent, nu e bun pentru o fată! Fratele meu era singurul și neprețuitul băiat în mijlocul fetelor, îmbrăcat ca pe aici, în oraș, mergea la frizer, la școală, la cinema, ieșea de ce? Pentru că avea un „ciucuraș” între picioare. A avut noroc, a avut doi băieți, dar în cele din urmă nu el e cel care a avut cel mai mare noroc, ci fiicele sale. Ele au avut norocul imens de a nu se fi născut!

Fundația Surgir, Jacqueline, încearcă să le salveze pe aceste fete. Dar nu este ușor. Noi stăm aici cu brațele încrucișate. Eu vă vorbesc și voi mă ascultați. Dar ele, acolo, suferă! Acesta este motivul pentru care depun mărturie pentru Surgir, despre crimele de onoare, pentru

că ele continuă! Sunt vie și sunt pe picioare grație bunului Dumnezeu, grație lui Edmond Kaiser și Jacquelinei. Surgir înseamnă curaj, înseamnă să muncești mult pentru a le ajuta pe aceste fete. Eu îi admir. Nu știu cum fac. Eu aș prefera să aduc hrană și îmbrăcăminte pentru refugiați, pentru bolnavi, în loc să fac munca lor. Trebuie să te ferești de toată lumea. Poți să te adresezi unei femei care are un aer amabil și care te va denunța pentru că tu vrei să dai o mână de ajutor, iar ea nu e de acord. Jacqueline ajunge într-o țară, este obligată să se comporte ca ei, să mănânce ca ei, să meargă și să vorbească așa ca ei... Ea trebuie să se contopească în acea lume, spre a rămâne anonimă.

— Mulțumesc, doamnă!

La început eram stânjenită, nu știam cum trebuie să vorbesc, acum Jacqueline era forțată să mă oprească!

Să vorbesc în fața unui public, direct, nu mă incomoda prea mult. Dar de radio mi-a fost teamă, din cauza anturajului meu, a relațiilor de la muncă, de fiicele mele, care știau, dar nu totul. Ele aveau aproximativ zece ani și opt ani, aveau colege de școală, voiam să le cer să fie discrete dacă li se puneau întrebări.

— Ah, super, mi-ar plăcea mult să vin cu tine!

Aceasta reacție a Laetiției era, în același timp reconfortantă, dar și puțin neliniștitoare. Mama vorbește la radio, e super. Mi-am dat seama că ele nu înțeleg miza acestei mărturii și că în afară de cicatrice ele nu știau aproape nimic despre viața mea. Într-o zi sau alta, când ele vor fi mai mari, va trebui să le spun totul și asta mă îmbolnăvea dinainte.

Era prima oară când vorbeam unei audiențe atât de largi.

Fetele mele au aflat deci prin această emisiune o nouă latură a poveștii mele. După ce a ascultat emisiunea, Laetiția a avut o reacție foarte violentă.

— Tu te îmbraci imediat, mamă, îți iei valiza, mergem la aeroport și ne ducem acolo, în satul tău. O să le fac același

lucru. O să-i ardem! O să luam cu noi chibrituri și îi vom arde, așa cum ți-au făcut ei ție! Nu pot să te văd așa...

Ea a fost sub supravegherea unui psiholog timp de șase luni, dar într-o zi mi-a declarat:

— Știi, mama, tu ești psihologa mea. Am noroc că vorbesc cu tine despre toate, de la A la Z. Tu îmi răspunzi la toate întrebările pe care ți le pun. Deci, nu mai vreau să merg la psiholog.

N-am vrut s-o forțez. Am telefonat medicului și am făcut bilanțul împreună. El gândea că ar mai fi avut nevoie de câteva ședințe suplimentare, dar că pentru moment nu trebuie să o forțăm.

— Dar dacă vedeți în continuare că ea nu se simte bine, că nu vorbește cu ușurință, că face o depresie, aș dori să mi-o readuceți.

Mă tem că povestea vieții mele le va apăsa greu în viitor. Ele se tem pentru mine și eu pentru ele. Am așteptat să fie destul de coapte la minte ca să înțeleagă tot ce nu le spusese încă: viața mea de dinainte, în amănunt, bărbatul pe care îl voiam ca soț, tatăl lui Maruan. Mă tem de aceste dezvăluiri mai mult decât de toate mărturiile ce mi s-ar putea cere. Va trebui, de asemenea, să le ajut să nu urască țara de unde vin eu, și care este pe jumătate și a lor. Ele sunt într-o totală ignoranță față de ceea ce se petrece acolo. Cum să le împiedic să nutrească ură pentru bărbații din această țară?

Pământul e frumos acolo, dar oamenii sunt răi.

În Cisiordania, sunt femeii care se luptă pentru a obține o lege care să nu fie cea a bărbaților. Dar bărbații sunt cei care votează legile.

Există în anumite țări, în acest moment, femeii care sunt în închisoare. Este singurul mijloc de a le pune la adăpost și de a evita să fie omorâte. Nici în închisoare, ele nu sunt în totală siguranță. Dar bărbații care vor să le omoare, ei sunt în libertate. Legea nu-i pedepsește deloc sau așa de puțin, încât ei au foarte repede mâinile libere pentru a spinteca, a arde, a-și răzbuna pretinsa lor onoare.

Și dacă cineva se prezintă într-un sat, într-un cartier pentru a-i împiedica să facă rău, chiar dacă ar fi înarmat cu o mitralieră, vor fi zece pe urmele lui dacă e singur, o sută dacă ei au venit zece! Dacă un judecător l-ar condamna pe un bărbat pentru crimă de onoare, ca pe un simplu asasin, acel judecător n-ar mai putea niciodată ieși pe stradă, n-ar mai putea trăi într-un sat, ar trebui să fugă de rușine pentru a fi pedepsit un „erou”.

Mă întreb ce o fi devenit cumnatul meu. Oare o fi stat la închisoare măcar câteva zile? Mama mea îmi vorbise de poliție, de neplăcerile pe care le-ar putea avea fratele meu dacă eu nu muream. De ce poliția nu a venit să mă vadă? Victima eram eu, arsă de gradul trei.

Cu ani în urmă, am întâlnit fete care veneau de departe, ca și mine. Sunt ținute ascunse. O tânără care nu mai avea picioare a fost agresată de doi vecini care au legat-o și au aruncat-o sub tren. O alta pe care tatăl și cu fratele ei au vrut să o masacreze cu lovituri de cuțit și pe care au aruncat-o într-o pubelă. O alta pe care mama și frații ei au aruncat-o pe fereastră: este paralizată.

Și celelalte despre care nu se vorbește, cele care au fost găsite prea târziu, moarte. Cele care au reușit să fugă, dar au fost prinse, în străinătate, moarte. Cele care au putut scăpa la timp și se ascund, cu sau fără copii, virgine sau mame.

N-am întâlnit o femeie arsă ca mine: ele nu au supraviețuit. Iar eu mă ascund și acum, nu-mi pot spune numele, nu-mi pot arăta chipul. Nu pot decât să vorbesc, este singura armă care îmi mai rămâne.

JACQUELINE

Rolul meu, în prezent și în anii care vor urma este de a continua să salvez alte Suad. Va dura mult, va fi complicat, anevoios și necesită bani, ca întotdeauna. Fundația noastră se numește Surgir³ pentru că trebuie să te ivești la momentul potrivit pentru a le ajuta pe aceste femei să scape de la moarte. Noi lucrăm oriunde în lume, în Afganistan, ca și în Maroc sau în Ciad. Peste tot unde putem interveni de urgență. O urgență care înaintează lent! Se anunță că sunt înregistrate peste șase mii de cazuri de crimă de onoare pe an și îndărătul acestei cifre se ascund toate sinuciderile, accidentele care nu sunt contabilizate...

În anumite țări, femeile sunt trimise la închisoare atunci când au curajul să se plângă, pentru a putea fi protejate. Unele stau acolo de cincisprezece ani. Fiindcă singurele persoane care le pot scoate de acolo sunt tatăl sau fratele, adică tocmai cei care vor să le asasineze. Atunci, dacă un tată cere eliberarea fiicei sale, este evident că guvernul nu acceptă! Există una sau două care, după câte știu eu, au ieșit totuși; ele au fost omorâte după aceea.

În Iordania - și nu e decât un exemplu - există o lege care spune că în majoritatea țărilor: orice omor, crimă de drept comun trebuie pedepsită cu mulți ani de închisoare. Dar pe lângă această lege, doua mici articole 97 și 98 precizează că judecătorii trebuie să fie indulgenți față de autorii unor crime de onoare. Pedepsa este în general de la șase luni la doi ani de închisoare. Cei condamnați, uneori considerați eroi, nu o execută în întregime. Asociații locale luptă pentru ca aceste articole să fie abrogate. Alte articole au fost abrogate, dar nu 97 și 98.

Noi colaborăm cu asociații de femei, pe plan local, asociații care de mai mulți ani încoace au pus în mișcare programe de prevenire a violenței și de însoțire a femeilor

³ *Surgir* (fr.), „a se ivi” (n.tr.).

victime ale violenței. Munca lor este anevoioasă și adeseori contracarată de ireductibil... Dar, pas cu pas, lucrurile progresează. Femeile din Iran au progresat pe tărâmul drepturilor civice. Cele din Orientul Mijlociu au aflat că există în țările lor legi care le privesc și le acordă drepturi. Parlamentele sunt sesizate, anumite articole sunt amendate.

Puțin câte puțin, autoritățile recunosc aceste crime. Statisticile sunt publicate oficial în rapoartele Comisiei Drepturilor Omului din Pakistan. În Orientul Mijlociu medicina legală din multe țări informează asupra numărului de cazuri cunoscute, iar asociațiile locale anchetează cazurile de violență și fac cercetări asupra rațiunilor istorice și actuale ale păstrării acestor cutume arhaice.

Fie în Pakistan, care înregistrează numărul cel mai important de tinere fete și de femei omorâte, fie în Orientul Mijlociu sau în Turcia, esențial este de a face să regreseze aceste cutume care se propagă orbește.

Într-un trecut recent, autorități precum sunt regele Hussein sau prințul Hasan s-au pronunțat deschis împotriva acestor crime care, spuneau ei, „nu sunt crime de onoare, ci de dezonoare”. Imami și prelați creștini explică fără încetare că, în realitate, „crima de onoare” este total străină atât Coranului, cât și Evangheliei.

Noi nu ne pierdem curajul și perseverența. Surgir și-a luat obiceiul să bată la toate porțile, chiar dacă uneori ele i se închid în nas. Uneori – asta funcționează.

FIUL MEU

Laetiția și Nadia erau încă mici, când am revenit în vizită la familia mea adoptivă pentru prima oară de când eu i-l „abandonasem” pe Maruan. Mă temeam de reacțiile fiului meu față de cele două surori mai mici. El pășea în adolescență, eu îmi construiseam o altă viață fără el și nu știam dacă își va mai aduce aminte de mine, dacă îmi va purta pică sau se va dezinteresa de noi. De câte ori telefonam pentru a preveni vizita mea și neliniștile mele, mi se răspundea: „Nu, nu, nu sunt probleme, Maruan este la curent, poți veni”.

Dar adeseori el nu era acolo. Întrebam de el și mă asiguram de fiecare dată că-i mergea bine. Eu l-am văzut de trei ori în douăzeci de ani. Și mă simțeam rău de fiecare dată. Plângeam când mă întorceam acasă. Cele două fete ale mele treceau pe stradă pe lângă fratele lor fără să știe cine e, în vreme ce el era la curent. El nu se manifesta în niciun fel, nu reclama nimic, iar eu tăceam. Erau vizite care îmi puneau nervii la încercare. Nu puteam să-i vorbesc, nu aveam forță pentru așa ceva. Ultima oară, Antonio mi-a spus:

— Cred că ar fi mai bine să nu te mai duci acolo. Plângi tot timpul, cazii în depresie, asta nu folosește la nimic. El are viața lui, părinți, o familie, prieteni... Lasă-l în pace! Într-o zi, mai târziu, o să-i explici dacă ți-o va cere!

Mă simțeam mereu vinovată, refuzam să revin asupra trecutului, cu atât mai mult cu cât nimeni nu știa că avusesem un fiu, în afară de Jacqueline și de soțul meu. Mai era el fiul meu? Nu voiam o dramă de familie, era prea mult.

Ultima oară când l-am văzut avea în jur de cincisprezece ani. El s-a și jucat la un moment dat cu surorile lui... Schimbul dintre noi s-a limitat la câteva cuvinte de o tristă banalitate.

— Bună ziua, cum îți merge?

— Bine, dar ție?

Au trecut aproape zece ani. Credeam că m-a uitat, că nu mai existam în viața lui de bărbat adult. Știam că lucrează, că trăia într-o garsonieră cu o prietenă, ca toți tinerii de vârsta lui.

Laetiția avea treisprezece ani, Nadia, doisprezece. Mă consacram educației lor și mă convingeam că îmi făcusem datoria. În momentele de deprimare, în mod egoist, îmi spuneam că, pentru a continua să supraviețuiesc, era mai bine să uit. Îi invidiam pe oamenii fericiți, cei care nu au avut nenorociri în copilărie, care nu au secrete, nu au o viață dublă. Ceea ce pot spune este că doream să îngrop viața mea dintâi, cu toată puterea, ca să pot fi ca ei. Dar de fiecare dată când participam la o conferință, când trebuia să povestesc acea viață de coșmar, fericirea aceea se cutremura din temelie, ca o casă prost construită. Antonio o vedea bine și Jacqueline, de asemenea. Eram fragilă, dar simulam că nu sunt.

Într-o zi Jacqueline îmi spune:

— Ai putea să faci un serviciu altor femei dacă am scrie o carte despre viața ta.

— O carte? Dar eu de-abia știu să scriu...

— Dar știi să vorbești...

Nu știam că puteai „să vorbești” o carte. O carte este un lucru atât de important... Din nefericire, eu nu fac parte dintre cei care citesc cărți. Fetele mele citesc. Antonio poate să citească. Eu prefer ziarul de dimineață. Eram atât de impresionată de ideea unei cărți, eu - subiectul unei cărți, că ea mi-a pătruns în minte. De mai multe luni, văzându-mi fetele crescând, îmi spuneam că într-o zi va trebui să le spun mai mult. Dacă toate acestea ar fi fost scrise într-o carte o dată pentru totdeauna, ar fi mai puțin angoasant pentru mine decât să le înfrunt singură pe fiicele mele.

Până în prezent, nu le povestisem decât puțin câte puțin, esențialul pentru a le explica aspectul meu fizic. Dar într-o zi sau alta, ele vor dori să înțeleagă totul și întrebările care

urmau să vină ar fi fost tot atâtea lovituri de cuțit în sufletul meu.

Nu mă simțeam încă în stare să scotocesc în memorie, în căutarea restului. Tot voind să uiți, ajungi să uiți de-a binelea. Psihiatrul îmi explicase că este normal, având în vedere șocul și suferința datorate lipsei de îngrijire medicală. Dar cel mai grav lucru era Maruan. Trăiam, de multă vreme, într-o minciună protectoare. Și trăiam rău.

Dacă acceptam să mă povestesc într-o carte, trebuia să vorbesc despre el. Aveam oare dreptul? Am spus nu. Mi-era prea frică. Siguranța mea și a lui erau în cauză, în egală măsură. O carte circulă peste tot în lume. Și dacă familia mea m-ar regăsi? Și dacă i-ar face un rău lui Maruan? Erau în stare de orice. Pe de altă parte îmi doream o carte. Mi se întâmpla prea adeseori să visez cu ochii deschiși la o răzbunare imposibilă. Mă vedeam întorcându-mă acolo, bine ascunsă și protejată până când îl regălesc pe fratele meu. Era ca un film ce se derula în mintea mea.

Ajungeam în fața casei și spuneam:

„Îți mai aduci aminte de mine, Assad? Vezi, trăiesc! Privește bine cicatricile mele. Este cumnatul tău Hussein care mi-a dat foc, dar, iată, sunt aici!”

„Îți mai amintești de sora mea Hanan? Ce ai făcut cu ea? Ai dat-o la câini? Dar nevasta ta, e bine? De ce mi-au dat foc în ziua în care ea a născut băieții? Eram însărcinată, trebuia să-l ardă și pe fiul meu? Explică-mi de ce n-ai făcut nimic ca să mă ajuți, tu, singurul meu frate de sânge?”

„Ți-l prezint pe fiul meu Maruan! S-a născut cu două luni mai devreme la spitalul din oraș, dar este mare și frumos și trăiește! Privește-!”

„Și Hussein? A îmbătrânit sau poate a și murit? Sper că mai este încă printre noi, dar orb sau paralizat, ca să mă poată vedea vie în fața lui. Sper că suferă tot atât de mult cât am suferit eu!”

„Dar tata și mama? Au murit? Spune-mi unde sunt înmormântați ca să mă duc să le blestem mormântul!”

Am adeseori acest vis de răzbunare. El mă face violentă ca și ei. Am poftă să ucid, ca și ei! Ei mă cred moartă, toți, și eu aș dori atât de mult să mă vadă în viață!

Timp de aproape un an, am zis nu cărții dacă nu se putea să-l las pe fiul meu în afara acestei povestiri. Și Jacqueline mi-a respectat hotărârea. Era păcat, dar ea înțelegea.

Nu doream să fac o carte care să vorbească despre mine fără a pomeni despre el și nu ajungeam să mă decid la o confruntare cu Maruan pentru a rezolva problema. Viața continua, eu eram demoralizată și-mi tot spuneam: „Fă-o! Nu, nu o face!” Cum să-l abordez pe Maruan? Îi voi telefona într-o bună zi, așa, fără a-l preveni, după trecerea atâtor ani, și să-i spun: „Maruan, trebuie să stăm de vorbă?”

Cum să mă prezint? Mama? Ce-o să fac în prezența lui? Să-i strâng mâna? Să-l îmbrățișez? Și dacă m-a uitat? El are acest drept, pentru că eu însămi l-am „uitat...”

Jacqueline m-a făcut să reflectez la un lucru care mă chinuia și mai mult.

— Ce s-ar întâmpla dacă Maruan ar întâlni-o într-o zi pe una din surorile lui, iar ea nu ar ști că el este fratele ei? Dacă s-ar îndrăgosti de el și ți l-ar aduce acasă, ce ai face?

Nu mă gândisem niciodată la așa ceva. Ne separau numai douăzeci de kilometri. Laetiția urma să împlinească paisprezece ani, în curând va veni vremea amicilor... Nadia ar urma... douăzeci de kilometri, e o nimica toată. Lumea e mică. În ciuda acestui pericol incert, dar oricând posibil, nu reușeam să mă hotărâsc. A trecut astfel un an.

În cele din urmă, lucrurile s-au aranjat de la sine. Maruan a telefonat acasă. Eu eram la serviciu și a fost Nadia cea care i-a răspuns. El a spus simplu:

— O cunosc pe mama ta, am fost împreună în aceeași familie care ne-a găzduit. Poți să o rogi să mă cheme?

Când am revenit acasă, Nadia nu mai găsea hârtia pe care notase numărul de telefon. Căuta peste tot, eu mă enervam. S-ar fi zis că destinul nu voia să restabilesc legătura cu Maruan. Nu știam unde locuia și unde lucra în prezent. I-aș fi putut telefona tatălui său adoptiv pentru a

mă informa, dar nu aveam curajul. Eram lașă și mă detestam pentru asta. Era mai ușor să lucreze destinul decât să mă privesc în oglindă. Tot el a sunat din nou, într-o joi. El e cel care a spus „Trebuie să stăm de vorbă!” Și ne-am dat întâlnire pentru a doua zi la prânz. Urma să-l înfrunt pe fiul meu, știam ce mă așteaptă. În mare, întrebarea va fi: „De ce am fost adoptat când aveam cinci ani? De ce nu m-ai păstrat? Explică-mi!”

Voiam să mă fac frumoasă. M-am dus la coafor, m-am machiat, eram îmbrăcată simplu, blugi, basteți și bluză roșie cu mâneci lungi și guler închis. Întâlnirea era stabilită pentru ora douăsprezece fix, în fața unui restaurant din oraș.

Strada este strâmtă. El vine dinspre centrul orașului, iar eu dinspre gară, nu puteam rata întâlnirea. L-aș fi recunoscut dintr-o mie. Îl văd de departe venind; cu un sac sport verde. În mintea mea, era încă un adolescent, dar iată, era un bărbat în toată firea, care îmi zâmbea. Picioarele nu mă mai țin, mâinile încep să-mi tremure, iar inima îmi zvâcnește, ca și când l-aș întâlni pe bărbatul vieții mele. E o întâlnire de dragoste. Este înalt, se apleacă mult ca să mă îmbrățișeze foarte simplu, ca și când m-ar fi părăsit în ajun, iar eu îi întorc săratul.

— Ai făcut bine că m-ai sunat.

— Te-am sunat și acum cincisprezece zile și apoi cum tu nu mă sunai, mi-am spus: „Asta e, ea nu vrea să mă vadă...”

Am negat și i-am explicat că Nadia pierduse numărul.

— Dacă nu te-aș fi rechemat ieri, tu m-ai fi sunat?

— Nu știu, nu cred, nu. Nu îndrăzneam din cauza părinților tai... știu că mama a murit...

— Da, tata e singur acum, dar merge... iar tu...

Nu știe cum să mi se adreseze. Obişnuința pe care mi-am făcut-o la început de a numi familia mea de găzduire „tata” și „mama” nu ușurează situația. Cine e mama?

Mă avânt:

— Știi, Maruan, poți să-mi spui mamă, poți să-mi spui Suad, poți să-mi spui „aia mică” sau „aia mare”, poți să-mi spui cum îți vine. Și dacă vrea Dumnezeu, vom face cunoștință imediat.

— De acord. Vom lua masa și vom discuta.

Ne așezăm la masă, eu îl devorez din ochi.

Seamănă cu tatăl lui. Aceeși siluetă, același mers grăbit, aceeași privire, și cu toate astea este diferit. În cele din urmă, seamănă puțin cu fratele meu... dar calm, cu trăsăturile mai dulci. Are aerul că ia viața așa cum vine, fără multe complicații, este simplu și direct.

— Explică-mi cum ai fost arsă.

— Nu știi, Maruan?

— Nu, nimeni nu mi-a spus vreodată.

Îi explic și, pe măsură ce vorbesc, îi văd privirea schimbându-se. Când îi vorbesc despre focul aprins pe mine, pune jos țigara pe care voia să și-o aprindă.

— Erai însărcinată cu mine?

— Da, te purtam în pânțece. Am născut singură. Nu te-am simțit din cauza arsurilor. Te-am văzut, erai între picioarele mele, asta e tot. Apoi, ai dispărut. Pe urmă, Jacqueline a venit să te caute pentru a te lua cu mine în avion. Am trăit nouă luni împreună la spital și apoi am fost încredințați tatei și mamei.

— Și atunci, arsurile tale sunt din cauza mea?

— Nu, nu sunt din cauza ta! Nu, niciodată! Din nefericire, acesta este obiceiul la noi. În aceste țări, bărbații impun legea lor. Răspunzători sunt părinții mei, cumnatul meu, dar tu în niciun caz!

Se uită la cicatricile mele, la urechi, la gât, pune mâna pe brațul meu, cu blândețe. Simt că el ghicește restul, dar nu cere să vadă. Oare se teme să o ceară?

— Nu vrei să vezi...

— Nu. Povestea asta îmi face deja rău, dacă aș vedea, mi-ar face și mai rău. Cum este tatăl meu? Îi seamănă?

— Da, partea de sus a feței... Nu te-am văzut mergând mai mult, dar tu ai ținuta lui, drept, mândru. Și apoi, ceafa

ta, gura, mâinile mai ales. Ai aceleași mâini ca el, până în vârful unghiilor... Era puțin mai înalt, bine făcut, ca tine. Era frumos. Tocmai îți priveam unghiile și am crezut că-l văd pe tatăl tău.

— Asta trebuie să-ți încălzească inima, pentru că oricum, l-ai iubit.

— Da, da, sigur că l-am iubit. Îmi promisese că ne vom căsători... și apoi, vezi, când a înțeles că sunt însărcinată, n-a mai revenit.

— Este abject că te-a părăsit. În cele din urmă, este din cauza mea.

— Maruan, nu! Nu gândi niciodată așa. Este din cauza bărbaților de acolo. Mai târziu, când vei cunoaște mai bine țara aceasta, vei înțelege.

— Mi-ar plăcea să-l întâlnesc într-o zi. N-am putea oare merge acolo? Amândoi? Tocmai pentru a vedea cum este și apoi să-l vedem pe el... mi-ar plăcea să vad ce față face. El știe că eu exist?

— M-aș mira. Nu l-am mai revăzut niciodată, știi... Și apoi, acolo este război... Este mai bine să nu-i mai revedem niciodată.

— Este adevărat, că ai născut la șapte luni?

— Da, este adevărat. Tu ai venit singur, nu te-am văzut multă vreme, dar tu erai micuț de tot...

— La ce oră?

— Ora? Nu știi... era un 1 octombrie, mi s-a spus mai târziu. Eu însămi, nu știam nimic! Nu pot să-ți spun ora... Important este că ai venit pe lume întreg și sănătos!

— De ce veneai acolo la părinți și nu-mi vorbeai?

— Nu îndrăzneam, față de tatăl și mama care te adoptaseră. Nu voiam să le fac rău. Ei sunt cei care te-au crescut, au făcut tot ce puteau.

— Îmi amintesc de tine. Și în cameră, tu îmi dăduseși un iaurt și apoi unul din dinții mei a căzut și era sânge în iaurt, atunci n-am vrut să-l mănânc, dar tu m-ai silit să-l mănânc. De asta îmi aduc aminte.

— Nu-mi amintesc... Știi, în acel moment, eu mă ocupam și de ceilalți copii și mama spunea că nu trebuie să mă ocup de tine mai mult decât de ceilalți... Și apoi, nu se risipea hrana la părinți, era prea scumpă pentru toți copiii aceia.

— Eu, când aveam paisprezece sau cincisprezece ani, îți purtam pică în mod caraghios, știi... Eram gelos.

— Gelos pe cine?

— Pe tine. Aș fi vrut să fii acolo tot timpul.

— Și acum? Astăzi?

— Doresc să te cunosc, să știu o grămadă de lucruri.

— Nu-mi reproșezi că am avut alți copii?

— E super să ai surori... Mi-ar plăcea mult să le cunosc și pe ele.

S-a uitat la ceas, trebuia să mă întorc la serviciu.

— E păcat, ai să pleci, e păcat, mi-ar fi plăcut să mai stau cu tine.

— Da, dar sunt obligată. Vrei să vii acasă mâine?

— Nu, este prea devreme. Prefer să ne vedem în altă parte.

— Atunci mâine seară, la ora șapte, în același loc. Voi veni cu fetele.

Este în culmea fericirii. Nu mă așteptam să fie atât de ușor. Credeam că îmi poartă pică pentru că l-am dat spre adopție, că mă disprețuiește. Dar, el nici n-a pus problema. Mă sărută, îl sărut, ne spunem: „la revedere, pe mâine”.

Plec la serviciu și parcă o albină îmi bâzâie în cap. Am trecut peste o greutate enormă. Orice s-ar întâmpla de acum înainte, m-am eliberat de o angoasă care mă rodea de foarte multă vreme și pe care nu voiam să o admit. Regret că nu am fost în stare să-l păstrez pe fiul meu. Va trebui într-o zi să-i cer realmente iertare că l-am uitat, în dorința mea de a-mi reface viața. În mintea mea, eram moartă, nu știam ce fac. Nimic nu era real. Pluteam. Ar fi trebuit să i-o spun și să-i mai spun că, deși tatăl său ne-a abandonat pe amândoi, eu tot îl iubeam pe omul acela. Nu era vina mea că era un laș ca toți ceilalți. Să-i mai spun și:

„Maruan, îmi era atât de frică, încât m-am bătut peste burtă...” Trebuie să mă ierte că am făcut așa ceva. Credeam că sângele mă va elibera, eram prea neștiutoare. Nu aveam nimic în cap. Numai frica! Va putea el oare să înțeleagă și să mă ierte? Pot eu să îi spun totul fiului meu? Dar fiicelor mele? Cum mă vor judeca toți trei?

Sunt atât de răvășită, că nu dorm în noaptea următoare. Încă o dată revăd focul asupra mea și alerg prin grădină ca o nebună.

Antonio mă lasă să mă descurc singură, nu vrea să se amestece pentru moment, dar vede bine că mă simt rău.

— Le-ai vorbit fetelor?

— Nu încă. Mâine... Luăm cina împreună cu Maruan și voi găsi momentul potrivit ca să le vorbesc. Dar mi-e frică, Antonio.

— Vei reuși. Nu mai poți da înapoi acum.

La orele trei și cincizeci și șapte de minute dimineața am găsit un mesaj de la Maruan pe mobilul meu: „Și ca să-ți spun că mă simt bine, îți trimit un pupic. Pe mâine, mamă”.

M-a făcut să plâng.

A CONSTRUI O CASĂ

În seara aceea, Antonio a ieșit în oraș cu un prieten, ca să mă lase singură cu copiii.

Sâmbătă seara, orele șapte, 16 noiembrie 2002.

Cina e veselă. Ei devorează tot și râd de orice. Laetiția, foarte limbută, nu încetează să pălăvragească, după obiceiul ei. Maruan a venit cu prietena sa. Pentru fiicele mele el nu este încă, oficial, decât unul din copiii pe care i-am cunoscut în familia mea de găzduire. Prezența lui nu le miră, ele sunt bucuroase să iasă într-o sâmbătă seara cu mama lor și cu prietenii.

N-au crescut împreună și totuși dau impresia de a fi complici. Mă temusem că această mică petrecere de seară putea să reprezinte o grea încercare. Antonio mi-a spus înainte de a pleca:

— Cheamă-mă, dacă ai nevoie de mine, am să vin să te iau.

E bizar, dar mă simt bine, aproape că nu-mi mai este frică. Doar puțină neliniște pentru cele două fete. Maruan o tachinează pe cea mai mare.

— Vino, Laetiția, vino lângă mine!

O strânge în brațe glumind. Ea se întoarce spre mine spre a-mi șopti:

— Ce simpatic este, mamă!

— Da, e adevărat.

— Și ce frumos este!

Observ detaliile celor trei fete ale lor. Maruan seamănă parcă mai mult cu Laetiția, poate că la frunte. În unele momente regăsesc la el o expresie a Nadiei, mai gânditoare și mai rezervată decât sora ei. Laetiția își exprimă întotdeauna sentimentele, iar reacțiile ei sunt câteodată prea impulsive. A moștenit latura italiană a tatălui său. Nadia le păstrează mai curând pentru sine.

Oare vor înțelege?... Am prea mult tendința să le consider încă niște puștoaice de trei ani și să le protejez

peste măsură. La vârsta Laetiției, mama mea era deja măritată și însărcinată.

Ea tocmai mi-a spus: „Ce frumos este...”

Ar fi putut să se îndrăgostească de fratele ei! Tăcerea mea ar fi putut să declanșeze o serie de catastrofe. Pentru moment ei izbucnesc în râs, bătându-și joc de un bărbat care este beat în turtă. El se uită spre masa noastră adresându-se de departe lui Maruan:

— Imbecil ce ești! Tu ai norocul să fii cu femeii! Patru femei, iar eu sunt singur!

Maruan este mândru și aparent susceptibil. Mormăie:

— O să mă scol să-i sparg mutra.

— Nu, rămâi aici, te rog!

— Bine...

Patronul restaurantului îl îndepărtează pe intrus, cu blândețe, și masa se încheie în glume și hohote de râs.

Mergem să-l însoțim pe Maruan și pe prietena lui până la gară. El locuiește și lucrează la țară. Fiul meu se ocupă de grădini și de întreținerea spațiilor verzi. Pare că își iubește meseria, ne-a vorbit puțin și la masă despre asta. Laetiția și Nadia nu au încă planuri precise la vârsta lor. Nadia vorbește despre croitorie, Laetiția trece de la o idee la alta. Merg toți trei în fața mea pe strada care coboară spre gară. Maruan este în mijloc, Laetiția îl ține de un braț, Nadia de celalalt. Este pentru prima oară în viața lor când fac acest lucru, în deplină încredere. Eu încă nu am vorbit și Maruan este formidabil, lasă lucrurile în voia lor. El sporovăiește cu cele două fete în modul cel mai firesc, ca și când le-ar fi cunoscut dintotdeauna. Eu n-am avut multe bucurii în viața mea, înainte de căsătoria cu Antonio și de nașterea fiicelor mele. Maruan s-a născut în suferință, fără tată, iar ele - în fericire, comoara tatălui lor. Destinele lor sunt diferite, dar râsul lor îi adună la un loc mai bine decât aș fi putut vreodată să o fac eu. Un sentiment necunoscut mă copleșește. Sunt mândră de ei. În seara aceasta, nu-mi lipsește nimic. Nu simt nici angoasă, nici tristețe, numai pace în sufletul meu. Pe peronul gării, Laetiția îmi spune:

— Nu m-am simțit niciodată atât de bine cu cineva, cum m-am simțit cu Maruan.

Și Nadia adaugă:

— Și eu, la fel...

— Mi-ar plăcea mult să merg să dorm la Maruan și la prietena sa, mâine dimineață luăm micul dejun împreună și apoi luăm trenul și ne întoarcem!

— Nu, Laetiția, ne întoarcem acasă, tatăl tău ne așteaptă.

— E prea simpatic, mamă, mi-e drag cu adevărat, este gentil, este frumos... Ce frumos este, mamă!

Este rândul Nadiei să se agate de mine:

— Mamă, când o să-l revedem?

— Poate mâine sau poimâine. Mama o să aranjeze bine lucrurile, vei vedea.

— Ce zice, Nadia?

— Am întrebat-o pe mama când ne revedem cu Maruan și ea a fost de acord pentru mâine, nu, mamă? De acord?

— Puteți conta pe mine. Mama o să aranjeze bine lucrurile...

Trenul pleacă, mă uit la ceas, este unu și patruzeci și opt dimineața. Ele aleargă amândouă pe lângă tren trimițându-le bezele cu mâna. Niciodată nu voi uita aceasta clipă. De când trăiesc în Europa, am prins obișnuința ceasurilor și această obișnuință s-a transformat într-un fel de reper aproape maniacal. Memoria îmi joacă atât de des feste pentru trecut, încât notez conștiincios prezentul atunci când este important pentru mine. E amuzant, Maruan voia să știe ieri la ce oră s-a născut... Și el simte nevoia unor repere. Este un cadou pe care cu greu i l-aș putea face. La asta m-am gândit azi-noapte, în plină insomnie. Tot ce pot extrage din biata mea minte, este că era noapte. Mi se pare că am văzut o lumină electrică pe coridorul aceluși spital blestemat, atunci când medicul l-a luat pe fiul meu. Ora... este un reflex de occidental, iar la noi numai bărbații aveau ceas. Timp de douăzeci de ani a trebuit să mă

mulțumesc cu soarele și cu luna. Îi voi spune lui Maruan că s-a născut la ceasul lunii.

Odată ajunsă îi acasă trimit un mesaj pe mobil, ca să știu dacă au ajuns cu bine. Îmi răspunde cu un „mulțumesc, noapte bună, pe mâine, pe mâine...”

E târziu, fetele se duc la culcare și Antonio nu doarme încă.

— Cum a fost, iubito?

— Impecabil.

— Le-ai vorbit fetelor?

— Nu încă. Dar sunt gata să le-o spun mâine dimineață. Nu mai am motiv să aștept, ele l-au plăcut din prima clipă. E bizar, totuși... ca și când l-ar fi cunoscut de multă vreme.

— Maruan n-a zis nimic, n-a făcut vreo aluzie la ceva?

— Absolut nimic, a fost formidabil. Dar este straniu că Laetiția s-a atașat de el așa de mult și Nadia la fel. Erau topite după el. Niciodată nu se comportă astfel cu prietenii lor. Niciodată...

— Ești prea nervoasă...

Nu sunt nervoasă. Sunt curioasă. Oare frații și surorile se pot recunoaște între ei în acest fel? Ce se petrece între ei pentru ca acest lucru să devină atât de evident? Să fie un semn, ceva pe care îl au în comun fără să știe? Mă așteptasem la totul și la nimic în același timp, dar nu la această afecțiune instinctivă.

— Ar trebui, poate, să mai aștepți o zi, două...

— Nu. Mâine este duminică, o să mă așez la birou, nu va fi nimeni acolo și voi vorbi calm cu Laetiția și cu Nadia. Vom vedea ce ne dă Dumnezeu, Antonio.

După fiicele mele, vin la rând anturajul, vecinii și mai ales colegii din biroul unde lucrez de ani de zile. Eu asigurat întreținerea, organizez micile recepții, sunt acolo ca la mine acasă, iar prietenia patronilor mei contează mult pentru mine... Cum să li-l prezint pe Maruan după zece ani?

Simt nevoia să fiu singură cu fetele mele. Ele o vor judeca pe mama lor pentru o minciună de douăzeci de ani și, în același timp, pe o femeie pe care nu o cunosc, pe

mama lui Maruan, aceea care l-a ascuns de-a lungul tuturor acestor ani. Pe aceea care le iubește și le ocrotește. Le-am spus de multe ori că nașterea lor este fericirea vieții mele. Cum vor admite că nașterea lui Maruan a fost un coșmar atât de groaznic încât lui nu i-am spus-o niciodată?

A doua zi dimineață, către orele nouă, trezirea de duminică decurge ca de obicei.

— Îți fac o cafea, mamă?

— Cu plăcere.

Acesta este ritualul matinal și eu răspund întotdeauna: „Cu plăcere”. Sunt intransigentă asupra politeteii și respectului reciproc. Găsesc că pe aici copiii sunt adeseori prost crescuți. Au un limbaj vulgar pe care îl deprind de la școală și contra căruia luptăm cu fermitate, Antonio și cu mine. Laetiția a fost pusă la punct în mai multe rânduri de către tatăl ei pentru că i-a răspuns urât. În ce mă privește, eu n-am primit decât o singură educație, cea a sclaviei.

Laetiția îmi aduce cafeaua și un pahar cu apă caldă. Mă sărută delicat și sora ei, la fel. Dragostea pe care o primesc din partea lor și a tatălui lor mă uimește în fiecare zi, ca și când nu aș merita-o. Ceea ce voi face este de asemenea dur, pentru alte motive decât frica mea de a înfrunța privirea fiului meu.

— Aș dori să vă vorbesc despre un lucru foarte important!

— Atunci, dă-i bătaie, mamă, te ascultăm!

— Nu, nu aici, vă iau la birou, la cofetărie.

— Dar tu nu lucrezi astăzi! Ah, știi, m-am gândit la seara de ieri, a fost prea super, nu te-a mai căutat Maruan?

— Ne-am întors târziu, probabil că doarme încă.

Dacă n-ar fi fost fratele ei, m-aș îngrijora. Ele sporovăiesc între ele, deloc preocupate de latura neobișnuită a acestei vizite la birou într-o duminică dimineața. Eu sunt aceea care își face griji. Ele ies în oraș cu mama lor, mama merge la birou să facă ceva, și apoi... N-are importanță, ele îmi acordă încredere.

— Ieri seară, am petrecut de minune.

— Ah, asta era ce voiai să ne spui?

— Așteptați, fiecare lucru la rândul lui... Deci, ieri seara am avut o petrecere minunată cu Maruan, asta nu vă spune nimic? Maruan, asta vă duce cu gândul la ce?

— La un băiat drăguț care locuia la părinții tăi adoptivi, chiar el a spus-o...

— Și în plus e frumos, și e gentil.

— Și ce vă atrage la el, frumusețea sau gentilețea?

— Totul, mamă, are un aer blând.

— Este adevărat... Vă amintiți că eram însărcinată când am fost arsă? V-am vorbit doar despre aceasta.

— Da, ne-ai vorbit...

— Dar acest copil unde este, ce crezi?

Ele mă privesc drept în ochi, cu un aer bizar.

— Păi, doar nu a rămas acolo! La familia ta!

— Nu. Nu ai nicio idee despre locul unde se află acel copil? N-ai văzut niciodată pe cineva care ar putea să semene cu tine, Laetiția, sau cu tine, Nadia? Sau chiar cu mine, cineva care ar avea aceeași voce, care ar umbla ca mine?...

— Nu, mamă, te asigur că nu.

— Nu, mamă.

Nadia se mulțumește să repete ceea ce spune sora ei – Laetiția este în general purtătorul de cuvânt – dar în ajun am simțit cum încolțește o picătură de gelozie din partea ei. Maruan râdea mai mult cu Laetiția și se ocupa ceva mai puțin de ea. Mă ascultă cu multă atenție și nu mă slăbește din priviri.

— Nici tu, Nadia, nu știi?

— Nu, mamă.

— Tu, Laetiția, tu ești mai mare, ai putea să-ți amintești? În mod sigur l-ai văzut la părinții mei adoptivi...

— Te asigur că nu, mamă.

— Atunci, iată, este Maruan.

— Ah, Doamne, este Maruan, cel cu care am fost aseară!

Și ele izbucnesc în plâns amândouă.

— Este fratele nostru, mamă! El a fost în pântecul tău!

— Este fratele vostru, el a fost în pântecul meu și l-am născut singură. Dar nu l-am lăsat acolo, l-am adus aici.

Mă avânt acum în explicația cea mai dificilă: aceea privind motivul adopției. Îmi caut cuvintele, cu grijă, cuvinte pe care le-am auzit la psihiatru: „a se reconstrui...”, „a se accepta...”, „a redeveni o femeie...”, „a redeveni o mamă...”

— Și ai păstrat secretul acesta, timp de douăzeci de ani, mamă! De ce nu ni l-ai spus mai devreme?

— Erați prea mitite, nu știam cum ați fi reacționat, voiam să-l spun când veți fi mai mari, ca și pentru cicatrice... pentru foc. Este ca și când ai construi o casă. Se pune o cărămidă, apoi alta. Dacă o cărămidă nu este solidă, ce se întâmplă? Casa se prăbușește. Aici e același lucru, draga mea. Mama voia să-și construiască o casă și mă gândeam că mai târziu va fi destul de solidă și destul de înaltă pentru a-l primi pe Maruan. Dacă nu, ar fi putut să se prăbușească această casă a mea și eu n-aș fi putut face nimic. Dar acum el este aici. Este rândul vostru să alegeți.

— E fratele nostru, mamă. Spune-i să vină acasă, să stea cu noi. Ei, Nadia? Avem un frate mai mare și eu visam să am un frate mai mare, ți-am spus-o întotdeauna, un frate mai mare ca al prietenei mele. Iar eu am un frate mai mare, este aici, este Maruan. Ei, ce zici, Nadia?

— Eu golesc șifonierul și îi las și patul meu!

Nadia nu mi-ar da nici măcar o gumă de mestecat! Este foarte generoasă, dar nu dăruiește prea ușor lucrurile care îi aparțin. Dar pentru fratele ei a făcut-o!

E uimitor, acest frate care s-a ivit de nicăieri, și iat-o gata să-i dea totul...

Și iată cum fratele cel mare și necunoscut a intrat în casă. La fel de simplu ca și a goli un șifonier și a ceda patul. În curând, vom avea o casă mai mare, în care el va avea camera lui. Sunt copleșită de atâta fericire. Își petrec timpul dându-și telefoane, se așteaptă, și mi-am zis că nu vor

întârzia să se certe. Dar Maruan este fratele cel mare, a luat imediat un aer autoritar asupra surorilor sale:

— Laetiția, nu răspunzi mamei pe tonul acesta! Ți-a cerut să dai televizorul mai încet, fă-o! Ai norocul să ai ambii părinți, respectă-i!

— Da, bine, scuză-mă, nu mai fac, îți promit...

— Eu nu am venit aici ca să ne luăm la ceartă, dar tata și mama lucrează amândoi. Ce e cu camera asta în dezordine?

— Dar se muncește din greu la școală, ai trecut pe acolo înaintea noastră! Știi ce înseamnă!

— Da, este adevărat, dar acesta nu e un motiv ca să-i tratați pe tata și pe mama în acest fel.

Și apoi, Maruan m-a luat deoparte:

— Mamă, oare ce gândește Antonio? Nu îl indispune faptul că îi muștruluiesc fiicele?

— Antonio este mulțumit de ceea ce faci.

— Mi-e teamă să nu-mi spună într-o bună zi: „Mai vezi-ți și de treburile tale, astea sunt fiicele mele...”

Dar Antonio n-a făcut așa ceva. Este inteligent din partea lui. Dimpotrivă, este chiar foarte mulțumit să delege o parte din autoritatea sa. Și, culmea este că ele îl ascultă mai mult pe fratele lor, decât pe el sau pe mine... Cu noi, ele discută în contradictoriu, sunt în stare să trântescă o ușă, dar nu cu el. Adeseori îmi spun „Măcar să dureze...”

Uneori, apare puțină tensiune. Laetiția vine să se refugieze în patul meu.

— Mă enervează!

— El are dreptate, după cum are dreptate și tatăl tău. Tu răspunzi urât...

— De ce spune că va pleca dacă nu este ascultat? Și că n-a venit aici ca să ne muștruluiască...?

— E normal. Maruan nu a avut norocul tău, el a trecut prin momente dificile pe care voi nu le-ați cunoscut. Este important pentru el să ai părinți, este de preț o mamă când nu ai avut-o lângă tine, înțelegi?

Dacă aş putea scăpa de această vină care revine la suprafaţă încă prea des... Dacă aş putea să-mi schimb pielea... I-am spus lui Maruan că eram hotărâtă să pun povestea noastră într-o carte, dacă el este de acord.

— Va fi albumul nostru de familie. Şi o mărturie despre crima de onoare.

— Într-o zi mă voi duce acolo...

— Te duci să cauţi ce, Maruan? Răzbunare? Sânge? Tu eşti născut acolo, dar nu-i cunoşti pe oamenii aceia. Şi eu mai visez uneori, şi eu mai port în mine ura, cred că m-ar ajuta să ajung cu tine în satul meu şi să le strigăm: „Priviţi cu toţii. Acesta este Maruan, fiul meu! Am fost arşi, dar nu suntem morţi! Priviţi-l cât este de frumos, de puternic, de inteligent!”

— Pe tatăl meu aş dori să-l văd de aproape! Aş vrea să înţeleg de ce te-a părăsit, doar ştia ce te aşteaptă...

— Poate că da. Dar vei înţelege mai bine când va fi într-o carte. Voi spune acolo tot ce tu încă nu ştii şi ceea ce mulţi oameni încă nu ştiu. Pentru că există puţine supravieţuitoare, iar printre ele, femei care se ascund încă şi pentru multa vreme. Ele au trăit în frică şi trăiesc mereu în frică. Eu pot depune mărturie pentru ele.

— Ți-este teamă?

— Puţin.

Mi-e teamă îndeosebi ca nu cumva copiii mei, şi în special Maruan, să trăiască având în suflet spinul răzbunării. Ca nu cumva această violenţă, care se transmite între generaţii de bărbaţi, să fi lăsat o urmă, fie chiar foarte mică, în sufletul lui. Şi el trebuie să-şi construiască o casă, cărămidă cu cărămidă. O carte - este ceva bun pentru a construi o casă.

Am primit o scrisoare de la fiul meu, cu o frumoasă scriitură. Voia să mă încurajeze să întreprind această muncă dificilă. Ea m-a făcut să plâng, o dată mai mult.

Mamă,

După tot acest timp cât am trăit singur, fără tine, faptul de a te revedea în fine, în ciuda a tot ce s-a întâmplat, mi-a dat speranța unei noi vieți. Mă gândesc la tine și la curajul tău.

Mulțumim că ne dăruiești această carte. Ea îmi va aduce și mie curaj în viață. Te iubesc, mamă.

Fiul tău, Maruan.

Mi-am povestit viața pentru prima oară, silindu-mă să scot din memorie lucrurile cele mai ascunse. A fost mai istovitor decât o mărturie în public și mai dureros decât a răspunde la întrebările copiilor. Sper că această carte va călători prin lume, că va ajunge și în Cisiordania și că bărbații nu o vor arde.

La noi, ea va fi frumos așezată în bibliotecă și totul va fi spus, o dată pentru totdeauna. Voi pune să o lege într-o piele frumoasă, ca să nu se deterioreze, cu litere frumoase, aurii.

Mulțumesc,

Suad
Undeva, în Europa
31 decembrie 2002

O mărturie
tulburătoare.

Le Parisien

Să fie o nenorocire faptul că
te-ai născut femeie?
Pentru ea, cu siguranță.
Suad are 17 ani și e îndrăgostită.
În satul său, la fel ca în multe
altele, dragostea nu există decît
după căsătorie; dacă nu respectî
această lege, atunci iubirea
înseamnă moarte.

Fiindcă își „dezonorează”
familia, părinții îl pun
pe cumnatul ei s-o ucidă.
În ochii tuturor, acest om este
un erou, căci fapta lui
se numește crimă în numele
onoarei, cînd, de fapt,
el nu e decît un asasin laș.
Desfigurată în urma arsurilor
și salvată printr-un miracol,
Suad se hotărăște să vorbească...

O carte-document care
șochează și care ne zguduie
din temelii existența.

rao
international
publishing
company

ISBN 973-576-843-7

9 789735 768430

www.rao.ro

www.raobooks.com